

ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ:

ΣΧΟΛΗ: ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΑ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΜΑΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΥΣΣΑΡΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Πτυχιακή εργασία για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΤΕΙ) Πάτρας

ΠΑΤΡΑ- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2008

Η μελέτη αυτή έγινε με σκοπό να δώσουμε την προοπτική μιας άλλης μεθοδολογίας στην διδακτική στο χώρο των σχολείων.

Ήταν μια δύσκολη εργασία, όσον αφορά την εύρεση βιβλίων για μελέτη και την πίεση του χρόνου για την παράδοση της. Η εφαρμογή της διαπολιτισμικότητας είναι ένα νέο φαινόμενο και ιδιαίτερα για την Κύπρο. Ευχαριστούμε θερμά, την κ. Λύσσαρη Ευαγγελία, που ανέλαβε την πτυχιακή μας, μας στήριξε και μας βοήθησε πάρα πολύ.

Ευχαριστούμε όλους όσοι μας βοήθησαν με τις γνώσεις και τις πληροφορίες τους για την ετοιμασία της μελέτης μας.

Περιεχόμενα:

I. Περίληψη.....σελ.5	σελ.5
II. Εισαγωγή.....σελ.6-8	σελ.6-8
III. Κεφάλαιο 1.....σελ.9-33	σελ.9-33
1.1 Διαπολιτισμικότητα-παρουσίαση του φαινομένου.....σελ.9-12	σελ.9-12
1.2 Αίτια της δημιουργίας της Διαπολιτισμικότητας.....σελ.13-25	σελ.13-25
1.3 Προβλήματα στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής αγωγής.....σελ.26-28	σελ.26-28
1.4 Αρχές διαπολιτισμικότητας.....σελ.29-30	σελ.29-30
1.5 Διαπολιτισμική αγωγή.....σελ.31-32	σελ.31-32
1.6 Ανακεφαλαίωση.....σελ.33	σελ.33
IV. Κεφάλαιο 2.....σελ.34-53	σελ.34-53
2.1 Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....σελ.34-38	σελ.34-38
2.2 Το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στην Κύπρο.....σελ.38-40	σελ.38-40
2.3 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου.....σελ.41-46	σελ.41-46
2.4 Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας.....σελ.47-49	σελ.47-49
2.5 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και η σχέση της με την διαπολιτισμικότητα.....σελ.50-51	σελ.50-51
2.6 Ανακεφαλαίωση.....σελ.52-53	σελ.52-53
V. Κεφάλαιο 3.....σελ.54-76	σελ.54-76
Τι συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες;	
3.1 Παραδείγματα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....σελ.54-66	σελ.54-66
3.2 Παραδείγματα από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....σελ.67-68	σελ.67-68
3.3 Το φαινόμενο στην Ελλάδα.....σελ.69-72	σελ.69-72
3.4 Συγκρίσεις στην αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης.....σελ.73-75	σελ.73-75
3.5 Ανακεφαλαίωση.....σελ.76	σελ.76
VI. Κεφάλαιο 4.....σελ.77-93	σελ.77-93
Το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στα σχολεία.....σελ.77	σελ.77
4.1 Η εφαρμογή διαφόρων μοντέλων εκπαίδευσης.....σελ.77-81	σελ.77-81

4.2 Διαπολιτισμική Αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....σελ.82-87	
4.3 Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή της διαπολιτισμικής αγωγής.....σελ.88-92	
4.4 Ανακεφαλαίωση.....σελ.93	
VII. Κεφάλαιο 5.....σελ.94-106	
Η εφαρμογή της διαπολιτισμικής αγωγής για την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαπολιτισμικότητας.....	
5.1 Εισηγήσεις-συμπεράσματα.....σελ.94-102	
5.2 Ο ρόλος του/της κοινωνικού/ης λειτουργού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση.....σελ.103-105	
5.3 Ανακεφαλαίωση.....σελ.106	
VIII. Βιβλιογραφία.....σελ.107-110	
IX. Παράρτημα I.....σελ.111-125	
Παράρτημα II.....σελ.126-130	
Παράρτημα III.....σελ.131-134	

Περίληψη:

Στο πρώτο κεφάλαιο, κάνουμε μια εισαγωγή όπου παραθέτουμε το πρόβλημα και το σκοπό της μελέτης. (Γενικά, εμείς ασχοληθήκαμε με το θέμα γιατί λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις παγκοσμίως και θέλουμε να κάνουμε μία μελέτη για την Κύπρο προληπτικά, αφού το θέμα απασχολεί την χώρα μας μερικά χρόνια μόνο και να καταθέσουμε προτάσεις πριν εξελιχθεί σε κοινωνικό πρόβλημα.)

Στη συνέχεια, δίνουμε τον ορισμό εννοιών που μας απασχόλησαν και τα αίτια της διαπολιτισμικότητας, για να μπορέσουμε μετά στο κυρίως μέρος να τα αναλύσουμε.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύσαμε το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου και αυτό γιατί είναι εκεί που πιστεύουμε ότι πρέπει να επικεντρώνεται κάθε προσπάθεια που θα γίνει, για την εφαρμογή μιας διαπολιτισμικής αγωγής. Θεωρούμε ότι έτσι, θα υπάρξουν τα καλύτερα και τα μεγαλύτερα αποτελέσματα.

Στο τρίτο κεφάλαιο, κάναμε μια ιστορική αναδρομή σε κάποιες άλλες κοινωνίες. Παραθέτουμε κάποια στοιχεία για το πώς εξελίχτηκε στις χώρες αυτές το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας και ποιές εφαρμογές έκαναν για να το αντιμετωπίσουν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύουμε το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας όπως παρουσιάζεται στα σχολεία και παραθέτουμε το διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης, ως πρότυπο, σε σχέση με τα άλλα μοντέλα που εφαρμόστηκαν.

Τέλος, *στο πέμπτο κεφάλαιο*, δίνουμε κάποια συμπεράσματα σχετικά με την διαπολιτισμικότητα και την διαπολιτισμική αγωγή και δίνουμε κάποιες προτάσεις για την πρακτική εφαρμογή της.

Εισαγωγή:

Ζούμε σε μια κοινωνία, που όλα έχουν εκσυγχρονιστεί και που οι αποστάσεις έχουν εκμηδενιστεί, και παρατηρούνται αξιοσημείωτες μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων και μια διόγκωση του μεταναστευτικού ρεύματος ή της παλιννόστησης.

Μπορεί λοιπόν κανείς, να διαπιστώσει ότι οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες είναι πλέον πραγματικότητα και είναι στοιχείο που εμφανίζεται σε πολλές χώρες και όχι απλά σε ορισμένες περιπτώσεις.

Φυσικά, δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ύπαρξη διαφορετικών πληθυσμών που συμβιώνουν στον ίδιο χώρο είναι καινούργιο φαινόμενο. Απλά, το φαινόμενο αυτό τις τελευταίες δεκαετίες άρχισε να εντείνεται και να αφορά όλο και πιο πολλές χώρες, με αποτέλεσμα να απασχολεί καθημερινά τα παγκόσμια δρώμενα.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η εύκολη πρόσβαση στις διάφορες χώρες, η διεύρυνση των ορίων και το άνοιγμα των συνόρων, έκανε τις μετακινήσεις πληθυσμών, από την μια χώρα στην άλλη, συχνότερες και μαζικότερες. Παράλληλα πολλές χώρες της Ασίας ταλανίζονται από πολέμους με καταστροφικές συνέπειες στους λαούς. Οι ιμπεριαλιστικές επιθέσεις των Αμερικανών στο Ιράκ στο Αφγανιστάν στην Παλαιστίνη δημιούργησαν πλήθος πολιτικών προσφύγων οι οποίοι ζητούν άσυλο στις αναπτυγμένες χώρες.

Μοιραίο επακόλουθο των μετακινήσεων σε ξένους τόπους, είναι τα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού, ξενοφοβίας και ρατσισμού, τα οποία εξαπλώνονται στις χώρες υποδοχής. Έτσι, οι κυβερνήσεις των διάφορων χωρών έκαναν πολλές προσπάθειες για την αντιμετώπισή τους. Εφαρμόστηκαν πολλά μοντέλα προσέγγισης των μειονοτικών ομάδων που δεν στέφθηκαν όλα με επιτυχία. Διαπιστώθηκε ότι το διαπολιτισμικό μοντέλο, που άρχισε τώρα να εφαρμόζεται και ακόμη να επιδέχεται αλλαγές και κριτική, είναι ένα μοντέλο το οποίο έλαβε υπόψη τους τις αδυναμίες των προηγούμενων μοντέλων και έχει ως βάση του την αλλαγή των στάσεων, όχι μόνο των μετακινούμενων πληθυσμών

σε μια χώρα, αλλά και των κατοίκων της χώρα υποδοχής, για να μπορούν απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις, ρατσιστικές τάσεις και στερεότυπα, να συμβιώσουν αρμονικά μεταξύ τους.

Η διαπολιτισμικότητα, είναι ένα φαινόμενο κοινά αποδεκτό, καθώς, και η ανάγκη εφαρμογής, μιας εκπαίδευσης βασισμένης στις αρχές και της αξίες της, που θα βοηθήσει τις πολυπολιτισμικές κοινωνίες να γίνουν διαπολιτισμικές, υποστηρίζοντας τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων και όχι μόνο των κατοίκων μιας χώρας υποδοχής.

Σκοπός της εργασίας αυτής, ήταν να τονισθεί το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας, που ήδη άρχισε να απασχολεί την Κύπρο.

Η Κύπρος, είναι μια χώρα που λόγω της γεωγραφικής της θέσης, έγινε κατά καιρούς αντικείμενο «πόθου», από όλες τις μεγάλες δυνάμεις που ήθελαν να έχουν δικαιώματα στο νησί για να μπορούν να εξυπηρετούν τα συμφέροντα τους, και έτσι, έκαναν προσπάθειες κατάκτησης της.

Αυτό, εκτός από τις διάφορες άλλες συνέπειες που είχε για τη χώρα, είχε και ως συνέπεια την παραμονή στην χώρα πολλών ξένων κατοίκων. Κάτι που οι ντόπιοι κάτοικοι είχαν πάντα να αντιμετωπίσουν και έπρεπε να μάθουν να ζουν αρμονικά μαζί τους.

Πέρα όμως από αυτό, η Κύπρος είναι μια χώρα με υψηλό βιοτικό επίπεδο και είναι πόλος έλξης για κατοίκους από διάφορες άλλες χώρες, χαμηλότερου βιοτικού επιπέδου, που επιθυμούν να μεταβούν σε μια άλλη χώρα, με σκοπό την ανεύρεση εργασίας και καλύτερων συνθηκών διαβίωσης.

Επιπλέον, μετά και την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που επιτρέπει σε όλους τους πολίτες της να διακινούνται ελεύθερα μέσα στα σύνορα της, ένα μεγάλο κομμάτι του μεταναστευτικού πληθυσμού μετέβηκε στην Κύπρο.

Επίσης, και με το άνοιγμα των συνόρων του ίδιου του νησιού, που επιτρέπει την ελεύθερη διακίνηση από τις κατεχόμενες περιοχές στις ελεύθερες περιοχές

και αντίστροφα, πολλοί τουρκοκύπριοι ήρθαν να ζήσουν στις ελεύθερες περιοχές.

Όπως φαίνεται, η Κύπρος, μπορεί να θεωρείται μια πολυπολιτισμική κοινωνία και θα πρέπει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που επακολουθούν αυτής της πραγματικότητας.

Στόχος μας, ήταν να τονίσουμε την ανάγκη της εφαρμογής μιας διαπολιτισμικής αγωγής στα σχολεία της χώρας και κυρίως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εκεί όπου πιστεύουμε ότι διαμορφώνονται οι βάσεις για να μπορεί μετά το παιδί να επιδέχεται τις αλλαγές και να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα, απαλλαγμένο από εθνικιστικές απόψεις, διαφυλάσσοντας όμως την πολιτιστική του κληρονομιά.

Κεφάλαιο 1:

1.1 Διαπολιτισμικότητα – παρουσίαση του φαινομένου:

Διαπολιτισμικότητα: δηλώνει το χαρακτηριστικό του συγκερασμού δυο πολιτισμών στο ίδιο άτομο ή στο ίδιο σύνολο ατόμων. Ως έννοια εκπορεύεται από την απλοϊκή άποψη ότι ο πολιτισμός είναι το σύνολο των πνευματικών και υλικών προϊόντων που έχει να επιδείξει μια δεδομένη στιγμή ένα σύνολο ανθρώπων που ανήκει διαχρονικά και συγχρονικά σε ένα έθνος και ότι τα στοιχεία που συγκροτούν τον κάθε πολιτισμό δομούνται με διαφορετικό τρόπο, όπως για παράδειγμα τα στοιχεία που συγκροτούν δυο διαφορετικούς πολιτισμούς.

(Χατζησαββίδης Σωφρόνης χχ)

Πιο κάτω θα διαχωρίσουμε τον όρο διαπολιτισμικός από τον όρο πολυπολιτισμικός καθώς δεν είναι έννοιες ταυτόσημες:

Διαπολιτισμικός: εκφράζει τη σχέση και τους συσχετισμούς μεταξύ των πολιτισμών. Η χρήση του όρου διαπολιτισμικός υπονοεί απαραίτητα, εφόσον αποδοθεί στην πρόθεση «δια» η πλήρης σημασία της, την αλληλεπίδραση, την αμοιβαιότητα και την πραγματική αλληλεγγύη.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998, συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο, 1986)

Πολυπολιτισμικός: είναι ένας απλός χαρακτηρισμός της συνύπαρξης διαφορετικών πολιτισμών.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

Πολυπολιτισμικότητα: η ιδέα της πολυπολιτισμικότητας αποβλέπει στην ανάδειξη και προστασία του εθνοπολιτισμικού υποβάθρου της κάθε κοινότητας, γιατί αποδίδει σε αυτό ξεχωριστό νόημα και αξία.

(Παπαγεωργίου 1997)

Οι όροι πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικότητα συχνά συγχέονται και χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Ειδικότερα, σχετικά με τη χρήση των όρων, πολυπολιτισμική εκπαίδευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση, τουλάχιστον στη χώρα μας υπάρχει ακόμα ένα θεωρητικό έλλειμμα ως προς την χρήση των όρων. Η πρόθεση «δια» υποβαθμίζεται σχεδόν εξολοκλήρου.

Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης πρωτοεμφανίζεται στη δεκαετία του 1980 και συνδέεται με την ένταξη των παλινοστούντων μαθητών στο ελληνικό σχολείο και τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο.

Κατά τα τελευταία χρόνια, αναπτύχθηκε και έχει αρχίσει να κυριαρχεί στον ευρωπαϊκό χώρο, ο αγγλόφωνος όρος «πολυπολιτισμική εκπαίδευση»(multicultural education) έναντι του όρου «διαπολιτισμική εκπαίδευση» (intercultural education) που κυριαρχεί στην Ευρώπη.

Ο όρος αυτός στηρίζεται στην διαπολιτισμική προσέγγιση. Οι σύγχρονες κοινωνίες χαρακτηρίζονται για την πολυπολιτισμικότητα τους, αφού κατοικούνται από διαφορετικούς λαούς, ενώ η διαπολιτισμικότητα αναφέρεται στην αμοιβαία συνεργασία και αλληλεπίδραση ανάμεσα στους λαούς που πρέπει να υπάρχει.

Σύμφωνα με την άποψη του Μάρκου (1989),παρά τις δυσκολίες που επικρατούν στο σαφή καθορισμό των ορίων τους, όρος πολυπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα και τη διαδικασία εξέλιξης της και ο άλλος για να δηλώσει μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης, αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασία ανάμεσα σε άτομα διαφόρων εθνικών μεταναστευτικών ομάδων.

Σύμφωνα με τον Hohmann (1983), με την έννοια πολυπολιτισμικός πρέπει να χαρακτηρίζεται μια άμεσα αντιληπτή κοινωνική κατάσταση όπου οι διαδικασίες επηρεάζονται από την περιθωριοποίηση ορισμένων ομάδων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από εκείνο που ισχύει ευρύτερα.

Συνοπτικά η πολυπολιτισμικότητα χαρακτηρίζει την υπάρχουσα κατάσταση «το τι είναι», ενώ η έννοια της διαπολιτισμικότητας αναφέρεται στο «τι θα έπρεπε να είναι» (Δαμανάκης 1993,σελ.39).

Ο Μάρκου (1989) , αναφέρει, σχετικά με τη χρήση των όρων «Διαπολιτισμικότητα» και «Πολυπολιτισμικότητα», ότι μερικοί αναγνωρίζουν τη δυναμική διαδικασία της διαπολιτισμικής προσέγγισης, ενώ κάποιοι άλλοι δεν αποδέχονται τις βασικές αρχές τους. Ορισμένοι πάλι χρησιμοποιούν τον όρο στην ευρύτερη κοινωνιολογική του διάσταση για να περιγράψουν και να αναλύσουν ένα πραγματικό κοινωνικό φαινόμενο, αλλά και να θέσουν παιδαγωγικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς στόχους. Άλλοι χρησιμοποιούν τον όρο στο επίπεδο της εκπαίδευσης και άλλοι για να προσδιορίσουν τους εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς στόχους, ενώ τον όρο «πολυπολιτισμικότητα» τον χρησιμοποιούν για την περιγραφή της συγκεκριμένης πραγματικότητας και της διαδικασία εξέλιξης.

Η έννοια της διαπολιτισμικότητας έχει αναπτυχθεί στη διδασκαλία της γλώσσας είτε ως ξένης είτε ως δεύτερης, μάθημα το οποίο άλλωστε είναι δυνατό να αποτελέσει το μέσο συγκερασμού των δομικών πολιτισμικών στοιχείων δυο διαφορετικών πολιτισμών. Η διαπολιτισμικότητα, λοιπόν, έτσι όπως ορίστηκε παραπάνω, προϋποθέτει ασφαλώς και την έννοια του γραμματισμού, αλλά και την έννοια της επικοινωνίας στη διδασκαλία της γλώσσας.

Η προώθηση της διαπολιτισμικότητας, αποτελεί φορέα για την προώθηση της άρσης των προκαταλήψεων καθώς και την προώθηση δράσεων και πρακτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ισότιμη αντιμετώπιση του εργατικού δυναμικού με διαφορετική εθνική ή φυλετική προέλευση σε σχέση με τον γηγενή πληθυσμό, καθώς επίσης και την ενδυνάμωση των πληττόμενων από διακρίσεις λόγω ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Σε γενικές γραμμές στις αγγλοσαξονικές χώρες χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά ο όρος πολυπολιτισμικότητα ως κανονιστικός και ως αναλυτικός όρος. Στον ευρωπαϊκό χώρο ο όρος πολυπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται κυρίως ως αναλυτικός όρος.

Από τα προηγούμενα, μπορούμε να συμπεράνουμε τη σπουδαιότητα της διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην εκπαίδευση των ατόμων διαφορετικής εθνοπολιτισμικής προέλευσης. Για να μπορέσουν αυτά τα άτομα να συνυπάρξουν αρμονικά, να ανταλλάξουν απόψεις και υλοποιήσουν αποφάσεις στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες πρέπει να έχουν εκπαιδευτεί προηγουμένως σε τεχνικές διαπολιτισμικής προσέγγισης, στο σχεδιασμό και στις λήψεις αποφάσεων.

1.2 Αίτια της δημιουργίας της διαπολιτισμικότητας:

Σημαντικές αιτίες για την δημιουργία της διαπολιτισμικότητας είναι η μετανάστευση, η οποία δημιουργεί πολυπολιτισμικές κοινωνίες, ο ρατσισμός και η προκατάληψη. Ο ρατσισμός και η προκατάληψη εμποδίζουν την ομαλή εξέλιξη της διαπολιτισμικότητας και κατά συνέπεια, δημιουργούν πολλά και σοβαρά προβλήματα.

Χαρακτηριστικό της πολυπολιτισμικής κοινωνίας πρέπει είναι η ισότιμη αντιμετώπιση των διαφόρων πολιτισμών με στόχο των εμπλουτισμό της κυριαρχούσας κουλτούρας, διότι η κοινωνία οφείλεται από την παρουσία άλλων πολιτισμών και διευρύνει τον ορίζοντα της. Τα προβλήματα που δημιουργούνται από την συνύπαρξη των διαφόρων πολιτισμών πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανεκτικότητα.

1.2.1 Μετανάστευση:

Σύμφωνα με τον Εμμανουήλ Κριάρα είναι η μετακίνηση του πληθυσμού από την πατρική γη σε άλλο τόπο της ίδιας χώρας ή σε ξένες χώρες με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης τύχης. Όπως επισημαίνει ο Μπαμπινιώτης, είναι η ατομική ή ομαδική μετακίνηση από την πατρίδα σε άλλη πόλη ή χώρα.

(Μπαμπινιώτης 2002, Κριάρα 2003)

Ως **χώρα υποδοχής** θεωρούνται οι χώρες εκείνες στις οποίες ο μετανάστης κατευθύνεται από τη στιγμή που αποφασίζει να αναχωρήσει από τη γενέτειρα του.

(Μέντης-Ασημακοπούλου 1993)

Ενδιάμεσος πολιτισμός: χαρακτηρίζει τη μορφή πολιτισμού που συνήθως αναπτύσσουν οι μετανάστες, με βάση την πολιτισμική κληρονομιά τους και τις επιδράσεις που δέχονται από το πολιτισμικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Αυτός ο ενδιάμεσος πολιτισμός αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο μεταξύ του πολιτισμού της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής.

(Δαμανάκης 1989)

Οι πρώτοι μετανάστες ονομάζονταν «γκασταρμπαΐτερ» και βρέθηκαν στις χώρες υποδοχής πριν από 45-50 χρόνια περίπου. Οι μετανάστες που κατευθύνονται σε μια ξένη χώρα αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα προσαρμογής. Πρέπει να μάθουν την γλώσσα, να βρουν δουλειά, σπίτι και επιπλέον έχουν να αντιμετωπίσουν τις προκαταλήψεις και τον ρατσισμό που εκφράζουν οι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας απέναντι τους.

Η μετανάστευση είναι ένα τεράστιο φαινόμενο με πολλά επακόλουθα και παρά το γεγονός ότι έχει περάσει ένα μεγάλο διάστημα από τον καιρό των πρώτων μεταναστών και οι χώρες υποδοχής έχουν λάβει σημαντικά μέτρα για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και του νομικού καθεστώτος των μεταναστών, οι μετανάστες εξακολουθούν να υποφέρουν κάτω από πολλές διακρίσεις στον κοινωνικό και πολιτικό τομέα.

Οι συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας με τις γεωπολιτικές ανακατατάξεις, τις πολεμικές συγκρούσεις σε ορισμένες περιοχές, την κατάρρευση των καθεστώτων του ανατολικού μπλοκ και την ελεύθερη διακίνηση πληθυσμών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνέλαβαν στην ενίσχυση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη.

Η Ελλάδα, αν και θεωρείτο χώρα εξαγωγής μετανάστευσης, την τελευταία δεκαετία μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών ο οποίος προσεγγίζει το ένα εκατομμύριο (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Μάρτιος 2001).

Ο πληθυσμός αυτός προέρχεται κυρίως από τα Βαλκάνια και τις άλλες Ανατολικές χώρες.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, αρχικά, στην Ελλάδα υπήρξε μια πολιτική περιορισμού της μετανάστευσης ενάντια στους «ξυπόλιτους», «αλλόθρησκους» και «απολίτιστους» μετανάστες που αναζητούσαν μεροκάματο. Δολοφονήθηκαν δεκάδες Αλβανοί εργάτες στην προσπάθεια τους να περάσουν τα σύνορα. Για την ύπαρξη αυτής της πολιτικής χρησιμοποιούνταν δύο βασικοί μύθοι. *Ο πρώτος* είναι πως οι μετανάστες εργάτες δημιουργούν την ανεργία. Ένας τέτοιος ισχυρισμός είναι απόλυτα ψευδής, καθώς η ανεργία δημιουργείται από τα κλεισίματα των εργοστασίων, τις απολύσεις προσωπικού και την άρνηση των καπιταλιστών να ανοίξουν νέα εργοστάσια ριψοκινδυνεύοντας τα κεφάλαια τους μέσα στην κρίση.

Ο δεύτερος μύθος είναι ότι οι μετανάστες εργάτες έχουν προκαλέσει άνοδο της εγκληματικότητας. Παρά το γεγονός, ότι οι άθλιες συνθήκες στις οποίες ζουν οι Αλβανοί εργάτες θα δικαιολογούσε μια αύξηση της εγκληματικότητας, αυτή η εικόνα είναι κυριολεκτικά κατασκευασμένη. Κάθε ανεξιχνίαστο έγκλημα αποδίδεται στους Αλβανούς. Και όταν αργότερα κάποιες υποθέσεις ξεκαθαρίσουν κανείς δεν μπαίνει στον κόπο να διαψεύσει τις κατηγορίες. Μαζί με τα Μέσα Ενημέρωσης προσπαθούν να δημιουργήσουν φοβίες και ρατσιστικά «αυτονόητα» ενάντια στους Αλβανούς. Η αλήθεια είναι ότι η άνοδος της εγκληματικότητας είναι σχετικά μικρή, και αυτή οφείλεται στην οικονομική και κοινωνική κρίση του συστήματος που δημιουργεί χιλιάδες απελπισμένους ανθρώπους και όχι στην αύξηση των μεταναστών.

Η δική μας άποψη είναι πως η ανεργία, η έλλειψη στέγης, η χαλάρωση του κοινωνικού ιστού και οι ελλείψεις του κράτους πρόνοιας που είναι προβλήματα των κοινωνικά αδύναμων ομάδων, είναι οι κύριες αιτίες τροφοδότησης του ρατσισμού και των προκαταλήψεων κάτι που κάνει τα άτομα αυτά να μην θέλουν τους μετανάστες στη χώρα τους καθώς θεωρούν ότι θα τους καταλάβουν τις λίγες θέσεις εργασίας.

Όσον αφορά το θέμα της εγκληματικότητας θεωρούμε ότι οποιοσδήποτε άνθρωπος που έχει περιορισμένες γραμματικές γνώσεις και ηθικές αξίες και αντιμετωπίζει δυσκολίες, κυρίως οικονομικές, και προέρχεται από ένα περιβάλλον που «προωθεί» την εγκληματικότητα, τότε και ο ίδιος ανεξαρτήτου φυλής και εθνικής προέλευσης είναι πιθανόν να διαπράττει διάφορα εγκλήματα. Απλά, πιστεύουμε ότι οι Αλβανοί (που αναφέρονται στον μύθο) είναι σε μεγαλύτερη συχνότητα μέσα σε αυτό το περιβάλλον.

Όλες οι σύγχρονες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από αύξουσα πολυπλοκότητα και πολιτισμική πολυμορφία. Για τις προσεγγίσεις κοινοτήτων μεταναστών και μειονοτικών ομάδων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από διακριτά πολιτισμικά, θρησκευτικά ή εθνοτικά γνωρίσματα, απαιτούνται προσεκτικές παρεμβάσεις.

Οι πολιτικές αντιμετώπισης των πολιτισμικά διαφερόντων πληθυσμών ποικίλλουν. Σύμφωνα με την κλασική τυπολογία του Raz, υπάρχουν 3 προσεγγίσεις της πολυπολιτισμικότητας. Η πρώτη προσέγγιση κινείται στα όρια της ανεκτικότητας, η ετερότητα γίνεται αποδεκτή μέσα σε ορισμένα πλαίσια που θέτει η κυρίαρχη ομάδα. Η δεύτερη ενισχύει τις αρχές των ίσων δικαιωμάτων και ελευθεριών και τάσσεται ενάντια σε κάθε μορφή κοινωνικής και πολιτισμικής διάκρισης. Η τρίτη υποστηρίζει τη σημασία του ίδιου εθνοπολιτισμικού περιβάλλοντος για την ατομική ανάπτυξη και προσβλέπει στην ενίσχυση της ταυτότητας της ετερότητας.

Τα δικαιώματα των μεταναστών και μειονοτήτων υπερασπίζεται το επαγγελματικό στέλεχος κοινοτικής εργασίας, το οποίο υιοθετεί ορισμένες βασικές παραδοχές και θεωρήσεις που του δίνουν την δυνατότητα να εργάζεται σωστά και πάντοτε απαλλαγμένος/η από τις προσωπικές του/της προκαταλήψεις.

1.2.2 Ρατσισμός:

Είναι μια αρνητική στάση η οποία εκφράζεται με μια συγκεκριμένη συμπεριφορά. Το πρόβλημα του ρατσισμού είναι παγκόσμιο φαινόμενο με πολλές παραμέτρους, όπως π.χ. τον εθνικισμό.

(Ζωγράφου 1997)

Ο ρατσισμός σχετίζεται άμεσα με τις συνθήκες κοινωνικοποίησης ενός ατόμου, δηλαδή τη διαδικασία ένταξης του στην κοινωνία που ζει και αναπτύσσεται. Γενικά, διαπιστώνεται ότι κάθε κοινωνική ομάδα έχει την τάση να απορρίπτει ή να αντιμετωπίζει με δυσπιστία καθετί ξένο και διαφορετικό.

Όπως αναφέρεται και στην επεξήγηση του όρου, ο ρατσισμός εκφράζεται με μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, οπότε μια αρνητική στάση απέναντι στους αλλοδαπούς, χαρακτηρίζεται ως ξενοφοβία, η οποία όμως θεωρείται μια ήπια μορφή ρατσισμού, που σε σπάνιες περιπτώσεις πλησιάζει τα όρια της συμπεριφοράς.

Στον ορισμό αναφέρεται ως παράμετρος του ρατσισμού ο **εθνικισμός**. Κατά τον Λίποβατς κάθε εθνικισμός περιέχει την απόρριψη του άλλου, διότι αρνείται στον άλλο το δικαίωμα της διαφορετικότητας. Χαρακτηριστικό του εθνικισμού είναι ότι το στίγμα του «εθνικιστή» αποδίδεται πάντα στο άλλο.

(Ζωγράφου 1997)

Ο Ρατσισμός είναι μια θεωρία, η οποία ταξινομεί ιδιαίτερα κληρονομικά και εξωτερικά μορφολογικά χαρακτηριστικά στις ανθρώπινες φυλές. Οι ρατσιστές πιστεύουν ότι η φυλή με συγκεκριμένα εξωτερικά ή ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά, έχει το δικαίωμα να θεωρεί τον εαυτό της ανώτερο από τις άλλες.

Υπάρχουν 3 είδη ρατσισμού: ο φυλετικός ρατσισμός, γίνεται διάκριση στην φυλή (λευκοί-μαύροι), ο θρησκευτικός ρατσισμός, γίνεται διάκριση στα θρησκευτικά πιστεύω (χριστιανοί-μουσουλμάνοι), ο κοινωνικός ρατσισμός, γίνεται διάκριση στις κοινωνικές τάξεις και στο μορφωτικό επίπεδο των ατόμων (πλούσιοι-φτωχοί). Και για την στήριξη κάποιων από αυτών προκύπτει ο

βιολογικός ρατσισμός, σύμφωνα με τον οποίο οι μαύροι είναι βιολογικά κατώτεροι από τους λευκούς.

Ο ρατσισμός χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις πράξεις μιας ομάδας ανθρώπων εναντίον μιας άλλης ομάδας. Έτσι οι ρατσιστές απορρίπτουν την διαφορετικότητα. Επίσης, οι φυλετικοί ρατσιστές θεωρούν μια συγκεκριμένη ομοιογενή ομάδα ανθρώπων ως ανώτερη, πχ τους «λευκούς» ανθρώπους θεωρούν ανώτερους από τους «μαύρους». Ο ρατσισμός θεωρείτε παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος του ανθρώπου στην ισότητα στους τομείς της εργασίας, της πολιτικής, της οικονομίας και των άλλων παραγόντων της καθημερινότητας.

Ένα παράδειγμα ρατσιστή είναι ο Αδόλφος Χίτλερ, ο οποίος πίστευε ότι η ξανθή άρια φυλή (άνθρωποι που κατάγονται από τη φυλή των Αρίων) είχε δικαίωμα να κυβερνάει τη γη εις βάρος όλων των άλλων. Είχε φτάσει στο σημείο να σκοτώνει όσους δεν πληρούσαν τα χαρακτηριστικά της αρείας φυλής. Έπρεπε όλοι να ήταν λευκοί, δυνατοί, έξυπνοι, ίδιας θρησκείας, χωρίς αρρώστιες και σωματικά ή νοητικά προβλήματα.

Τέτοιες πεποιθήσεις έχουν αποδεχτεί λανθασμένες από επιστημονική ανθρωπολογική έρευνα, η οποία αποδεικνύει πως όλοι οι άνθρωποι έχουν τον ίδιο πρόγονο, με αποτέλεσμα να έχουν τις ίδιες νοητικές και φυσιολογικές ικανότητες.

Ο ρατσισμός όπως τον γνωρίζουμε σήμερα είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο, που έκανε την εμφάνιση του για πρώτη φορά το 17^ο και τον 18^ο αιώνα, με σκοπό να δικαιολογήσει τη συστηματική χρήση εργασίας Αφρικανών σκλάβων στις μεγάλες φυτείες του Νέου Κόσμου που έπαιξαν κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του καπιταλισμού σαν παγκόσμιου συστήματος. *Ο ρατσισμός λοιπόν, διαμορφώθηκε σαν μέρος της διαδικασίας χάρη στην οποία ο καπιταλισμός έγινε κυρίαρχος κοινωνικά και οικονομικά.*

Για να στηριχθεί λοιπόν η κυριαρχία του καπιταλισμού, βασίστηκε στην εκμετάλλευση ελεύθερης μισθωτής εργασίας. Για να μην κατηγορηθεί όμως για

την χρησιμοποίηση των ανθρώπων ως δούλων, απαιτούσε ιδεολογική υποστήριξη. Και έτσι, άρχισε να επικρατεί η ιδέα ότι οι μαύροι ήταν κατώτεροι άνθρωποι και για αυτό δεν άξιζαν τα αντίστοιχα δικαιώματα που ολοένα και περισσότερο αναγνωρίζονταν στα ανθρώπινα όντα. Κάτι που έτσι κι αλλιώς απορρίπτεται, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, από επιστημονική έρευνα.

Ο ρατσισμός, με το να βάζει τους εργάτες να συγκρούονται μεταξύ τους και να τους αποτρέπει από το να παλέψουν ενωμένοι και αποτελεσματικά ενάντια στα αφεντικά που τους εκμεταλλεύονται όλους, ανεξάρτητα από χρώμα ή εθνική καταγωγή, εξυπηρετεί μόνο το κεφάλαιο και τα συμφέροντα των κεφαλαιοκρατών.

Όπως φαίνεται, ο ρατσισμός, λειτουργεί ενάντια στα συμφέροντα όλων των εργατών, λευκών και μαύρων. Η διάσπαση της εργατικής τάξης είναι ενάντια στα συμφέροντα ακόμα και εκείνων που δεν είναι άμεσα θύματα του ρατσισμού. Σύμφωνα με τον Καλλίνικο, **σκοπός της αντιρατσιστικής πάλης**, πρέπει να είναι η ένωση όλων των εργατών απελευθερωμένοι από ρατσιστικά στερεότυπα, ώστε να μπορέσουν να αγωνιστούν ενάντια στον ίδιο τον καπιταλισμό.

(Καλλίνικος 1993)

Στόχος της ανάπτυξης του ρατσισμού ήταν να δικαιώσει τον αποκλεισμό των λαών των αποικιών από τα πολιτικά δικαιώματα που ο καπιταλισμός υποκριτικά υποσχόταν ότι θα εγκαθιδρύσει σε όλη την ανθρωπότητα.

Εκτός από τα όσα ήδη έχουμε αναφέρει, είναι σημαντικό να πούμε πως σε πολλές περιπτώσεις έχουμε εξεγέρσεις της «ανώτερης» αστικής τάξης εναντίον των οικονομικά και κατά συνέπεια κοινωνικά ασθενέστερων τάξεων. Οι πλούσιοι και οι κοινωνικά καταξιωμένοι που λαμβάνουν σημαντικές θέσεις μέσα στην κοινωνία, θεωρούν τους άλλους κατώτερους από αυτούς. Χωρίς ικανότητες και με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης και σε πολλές περιπτώσεις τους στερούν το δικαίωμα της ανέλιξης μέσα στην κοινωνία και θεωρούν υποτιμητικό άτομα της «τάξης» τους να κατέχουν υψηλές θέσεις μέσα στην

κοινωνία. Στερώντας τους το δικαίωμα εργασίας σε κάποιες θέσεις και ανέλιξη που δικαιωματικά τους ανήκει, τέτοιου είδους ρατσιστικές επιθέσεις μπορεί να αποδειχτούν σκληρότερες ακόμη και από τον φυλετικό ρατσισμό.

Ανασκοπώντας μέσα στα χρόνια βλέπουμε ότι έχουν διαπραχθεί απάνθρωπα εγκλήματα χάριν των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων με πρόσχημα τον ρατσισμό. Πολλοί άνθρωποι σκοτώθηκαν είτε λόγω του χρώματος τους, της φυλής τους, είτε της κοινωνικής τους τάξης, είτε λόγω των θρησκευτικών τους αντιλήψεων και πιστεύω.

Αιτίες ρατσισμού:

Οι αντιτασόμενοι στον ρατσισμό, οι οποίοι ανήκουν και στη πλειονότητα, δίνουν τους ακόλουθους παράγοντες ως υπαίτιους για την προώθηση του.

- Δημιουργία προκαταλήψεων και στερεότυπων από την οικογένεια.
- Απουσία κριτικής σκέψης για διάφορα πράγματα , διαφόρων ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.
- Η εύκολη επιρροή του ανθρώπου σε θέματα προπαγάνδας που έχουν ως κύριο θέμα τον ρατσισμό.
- Η ανεργία ωθεί τους ανθρώπους στον ρατσισμό

1.2.3 Προκατάληψη:

Η λέξη προκατάληψη υποδηλώνει αντιδράσεις οι οποίες συνδέονται με ένα αίσθημα άρνησης. Μέσα από τις αντιδράσεις διαφαίνονται φανατισμός, στενοκεφαλιά , φυλετισμός φόβος και μίσος. Η λέξη αυτή κάνει τους ανθρώπους να λένε « όχι εγώ! Εγώ δεν έχω προκαταλήψεις» κι όμως είναι αδύνατον να υπάρξει άνθρωπος απόλυτα απαλλαγμένος από προκαταλήψεις.

Η προκατάληψη υπάρχει ακόμα και όταν μια αντίδραση είναι θετική. Η θετική προκατάληψη για τον άνθρωπο μπορεί να δημιουργηθεί μέσα από κοινά στοιχεία στη θρησκεία, το φύλο, την κοινωνικοοικονομική τάξη, την εθνικότητα ή κάτι άλλο συναφές. Έτσι λοιπόν η προκατάληψη ενδέχεται να είναι θετική και αρνητική. Παρόλα αυτά τις περισσότερες φορές χρησιμοποιούμε τον όρο με την αρνητική του έννοια.

Η προκατάληψη βασίζεται στην αντίληψη του «διαφορετικού» δηλαδή εκείνων των χαρακτηριστικών που διαφοροποιούν ανθρώπους ή και καταστάσεις. Εάν κανείς αφήσει την επιθυμία που τον διακατέχει για καθετί γνώριμο τριγύρω του, να κυριαρχήσει στις αντιδράσεις, του απέναντι σε καινούργια πρόσωπα και υγιείς καταστάσεις χρησιμοποιεί μια ετικέτα ή μια κατηγοριοποίηση που περιορίζει την ικανότητα του να κοιτάζει πέρα από γενικεύσεις, βιώνει όλο το φάσμα των εμπειρικών αντιλήψεων τότε λειτουργεί με προκατάληψη. Η προκατάληψη περιλαμβάνει πράξεις, συναισθήματα, ιδέες και είναι ένα σημαντικό σταθερό συστατικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς , ειδικά σε ότι αφορά τις συνέπειες που έχει επίδραση της στις διαπροσωπικές σχέσεις.

(Αμαλία Ιωαννίδου-Johnson 1998)

Προκατάληψη είναι η διαδικασία να προκρίνουμε κάτι, εμφανίζεται σε μια κρίση για ένα θέμα πριν να γίνει γνωστό, όπου η υπεροχή των στοιχείων στην πραγματικότητα βρίσκεται σε ψέματα ή διαμορφώνεται μια κρίση χωρίς άμεση εμπειρία.

Η προκατάληψη παρατηρείται ως διαχρονικό φαινόμενο στην ιστορία και τους διάφορους πολιτισμούς, πράγμα που υποδηλώνει ότι αποτελεί εγγενές στοιχείο της ανθρώπινης φύσης. Είναι κάτι που χαρακτηρίζει την συμπεριφορά του ανθρώπου, όταν αυτή έχει να κάνει με αντιδράσεις και επιφέρει συνέπειες στις σχέσεις του με τους άλλους ανθρώπους.

Έχοντας μια πολιτικά μη δημοφιλή άποψη δεν είναι ακριβώς προκατάληψη, και αντίστοιχα, οι πολιτικά δημοφιλείς απόψεις δεν είναι απαραίτητως χωρίς προκατάληψη.

Φυσικά υπάρχουν και οι απόψεις που συσσωρεύονται από τις άμεσες εμπειρίες της ζωής, οι οποίες δεν προκαλύπτονται αλλά ρυθμίζονται απαραίτητα με ένστικτο και αυτό και αυτό δεν είναι πρόωρη κρίση αλλά μετέπειτα κρίση. Μερικοί φιλονικούν ότι όλες οι πολιτικά βασισμένες απόψεις προέρχονται από μια έλλειψη ικανοποιημένης εμπειρίας της ζωής. Αυτό εντούτοις, προκαλεί το θέμα πόση εμπειρία στη ζωή απαιτείται, ώστε μια άποψη να θεωρείται πλέον ως προκατάληψη. Εάν, κανένα ποσό εμπειρίας δεν εξουσιοδοτεί ένα πρόσωπο σε μια άποψη και είναι προκατειλημμένο, τότε δεν μπορεί να υπάρξει καμία αντικειμενικότητα. Οι κρίσεις βασισμένες στην εμπειρία μπορούν, εντούτοις, να χρωματιστούν από τη προκατάληψη.

Η εσφαλμένη επέκταση μιας αρνητικής προηγούμενης εμπειρίας κάποιου στη γενική περίπτωση μπορεί να είναι επιβλαβής, μπορεί να κληθεί προκατάληψη, ή συσσώρευση.

Όταν η προκατάληψη εφαρμόζεται στις κοινωνικές ομάδες αναφέρεται στις υπάρχουσες προκαταλήψεις προς τα μέλη τέτοιων ομάδων, οι οποίες είναι βασισμένες σε κοινωνικά στερεότυπα.

Εάν ένα πρόσωπο, έχει αναπτύξει τη έννοια ότι τα μέλη μιας ομάδας έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά λόγω κακής προηγούμενης εξοικείωσης με ένα μέλος εκείνης της ομάδας, το άτομο αυτό μπορεί να θεωρήσει ότι τα μέλη της ομάδας έχουν τέτοια χαρακτηριστικά, υιοθετώντας κατά συνέπεια την προκατάληψη γνωστή όπως sexism. Αυτό είναι χαρακτηριστικό όλη της προκατάληψης,

ρατσισμό, linguisticism, ageism heterosexism, προκατάληψη βασισμένη στο να διαφέρει σε πολιτικές θέσεις, και classism ή ελιτισμός με βάση την κοινωνικοοικονομική θέση αυτών.

Υπάρχουν διαφορές προς εκείνους με ανικανότητες, επειδή είναι ανάπηροι ή με ειδικές ανάγκες άτομα, επειδή εμφανίζουν διαφορές από όλους τους άλλους ή είναι ανίκανοι να ζήσουν με τον τρόπο που οι ικανοί άνθρωποι μπορούν. Σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να είναι ένα θέμα πρόωρης εκπαίδευσης, γιατί οι άνθρωποι που διδάσκουν ότι ορισμένες τοποθετήσεις είναι σωστές μπορούν να διαμορφώσουν τις απόψεις χωρίς να ζυγίσουν τα στοιχεία και στις δύο πλευρές μιας δεδομένης ερώτησης χωρίς κακοβουλία. Η προκατειλημμένη ενήλικη δύναμη μπορεί να συγκλονιστεί όταν ακούσει ότι γύρισαν οι φυλετικές δυσφημίσεις και οι κακοφτιαγμένες απόψεις τους σχετικά με τις διάφορες ομάδες αντηχώντας πίσω σε αυτούς από τα παιδιά τους. Οι προκατειλημμένες απόψεις είναι απαραίτητες κατά περιόδους.

Οι κοινωνιολόγοι έχουν αποκαλέσει την προκατάληψη προσαρμοστική συμπεριφορά. Οι προκατειλημμένες απόψεις, είναι απαραίτητες κατά περιόδους για την ανθρώπινη επιβίωση. Σε πολλές περιπτώσεις, δεν υπάρχει ο χρόνος να διαμορφώσουν μια νόμιμη άποψη για έναν πιθανόν εχθρό, έτσι υιοθετείται μια αμυντική θέση για να μπορούν να σώσουν τις ζωές τους. Αντιθέτως, η προκατάληψη είναι μη-προσαρμοστική όταν παρεμποδίζει την επιβίωση ή την ευημερία των ανθρώπων.

Οι διαφορετικές απόψεις σχετικά με αυτό που αποτελεί την προκατάληψη μπορούν να μας προτρέψουν για να επανεξετάσουμε τις απόψεις μας, με μια έμφαση στην αυτοκατανόηση. Πρέπει επίσης να εξεταστεί αν οι βαθιά κρατημένες πνευματικές ή θρησκευτικές απόψεις προδιατίθενται επίσης, δεδομένου ότι δεν είναι απαραίτητως βασισμένες στην άμεση εμπειρία.

Υπάρχει κάποια σύγχυση μεταξύ των κοινών και νομικών χρήσεων του όρου προκατάληψης. Στο νόμο, η φράση με την προκατάληψη υπονοεί μια κρίση που

έχει γίνει μετά από την παρουσίαση των στοιχείων, δεν υπονοεί οποιαδήποτε μορφή προκατάληψης. Στις δυτικές χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, Καναδά και Μεγάλη Βρετανία, η προκατάληψη έγινε κοινωνικά απαράδεκτη στους περισσότερους ανθρώπους δεδομένου ότι παραβιάζουν τα μεμονωμένα δικαιώματα και μπορούν να παρεμποδίσουν την ισότητα των κοινωνικών ομάδων σε μια δημοκρατική χώρα.

(βικιπαιδεία ιντερνέτ 2006)

Μια κλασική πηγή προκαταλήψεων είναι η αντιμετώπιση ατόμων ως αντιπροσωπευτικών δειγμάτων των εθνικών τους ομάδων. Έτσι, για παράδειγμα, ένας κάτοικος ενός απομακρυσμένου νησιού μπορεί να έχει την εντύπωση ότι όλοι οι Βορειοευρωπαίοι μοιάζουν με καμένους από τον ήλιο τουρίστες με σανδάλια. Το λάθος αυτού του κατοίκου είναι η άγνοια των νόμων της στατιστικής και κυρίως του νόμου του Μπεις (Bayes). Ξεχνά λοιπόν αυτός ο νησιώτης, ότι ένας άνθρωπος διαλέγοντας το συγκεκριμένο νησί, την συγκεκριμένη εποχή κλπ. δεν είναι πια ένα οποιοδήποτε τυχαίο άτομο αντιπροσωπευτικό της γλωσσικής ή εθνοτικής του ομάδας(Βικιπαιδεία ιντερνέτ 2007).

Η προκατάληψη συνδέεται άμεσα και με την ψυχολογική ωριμότητα του ατόμου. Η ψυχολογική ωριμότητα ορίζεται ως μια δια βίου εξελικτική διαδικασία, μέσα από την οποία οι άνθρωποι αποχωρίζονται συναισθηματικά από την οικογένεια τους, διατηρώντας ταυτόχρονα μια στενή συναισθηματική επαφή μαζί της. Έτσι, επιτυγχάνεται μια κατάσταση σχετικής αδιαφοροποίησης, αυτονομία ή αυθύπαρκτης ατομικότητας.

(Johnson 1998)

Ένα άτομο που φτάνει στην ψυχολογική ωριμότητα, έχει και την ικανότητα να μπορεί να ελέγξει τον εαυτό του και τις προκαταλήψεις του. Πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα και αν έχει, δεν τις προβάλλει, προσπαθεί να δει τα πράγματα αντικειμενικά, και κυρίως, δεν τις μεταβιβάζει σε άλλους.

Η κατανόηση της δυναμικής της προκατάληψης, είναι πολύ σημαντική για ειδικούς με αντικείμενο την ανθρώπινη συμπεριφορά, όπως είναι οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί. Είναι σε θέση να εκτιμήσουν τα αίτια και τα στοιχεία της συμπεριφοράς, όχι μόνον των πελατών τους, αλλά και τα δικά τους.

1.3 Προβλήματα στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής αγωγής:

- Αποτέλεσμα της δημιουργίας πολυπολιτισμικών κοινωνιών είναι η ανάπτυξη συγκρούσεων, λόγω των προκαταλήψεων από τους κατοίκους της χώρας υποδοχής προς τους μετανάστες. Βλέπουμε έντονες ρατσιστικές συμπεριφορές και δημιουργούνται μειονότητες μέσα στις κοινωνίες. Και είναι γεγονός ότι ο εθνοκεντρισμός αποτελεί ακόμα ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των κοινωνιών μας. Η διαπολιτισμική ιδέα, βρίσκεται επομένως, αντιμέτωπη με μια αναχρονιστική, αλλά εντούτοις επίκαιρη, νεοαποικιοκρατική και εθνοκεντρική αντίληψη, πίσω από την οποία κρύβονται οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.
- Ένα κύριο πρόβλημα, είναι η άγνοια του ξενόγλωσσου εργατικού δυναμικού όσον αφορά τα θεσμοθετημένα δικαιώματά τους και τους νόμιμους τρόπους διεκδίκησης τους, καθώς επίσης και τις διαθέσιμες πηγές βοήθειας που έχει η κάθε χώρα στην οποία μεταναστεύουν.
- Επίσης, υπάρχει το πρόβλημα στη διαφορά κουλτούρας και στις κοινωνικές αντιλήψεις μεταξύ των ατόμων της χώρας υποδοχής και των μεταναστών. Ο τρόπος ζωής και πολιτισμικές διαφορές εντείνουν το πρόβλημα και κάνουν την συνοχή και την ένωση μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία ακόμη πιο δύσκολη και την ανάγκη της διαπολιτισμικής αγωγής ακόμη πιο επιτακτική.
- Ακόμη και σήμερα που το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας και των πολυπολιτισμικών κοινωνιών εμφανίζεται σε όλες τις χώρες του κόσμου και θεωρείται πλέον μια πραγματικότητα, πολλές από αυτές δεν είναι οργανωμένες σαν χώρες υποδοχής, πράγμα που δημιουργεί ακόμη περισσότερα προβλήματα στους μετανάστες. Στα Συντάγματα των χωρών υποδοχής υπάρχουν πολλές ελλείψεις όσον αφορά τα άτομα που έρχονται για να διεκδικήσουν ένα καλύτερο τρόπο ζωής ή που αναγκάζονται να μεταναστεύσουν. Δεν υπάρχουν σαφείς διευκρινίσεις για τις υποχρεώσεις τους και τα δικαιώματά τους στην χώρα υποδοχής. Ενώ σε πολλές

περιπτώσεις υπάρχουν κενά όσον αφορά την πρόνοια και την περίθαλψη των ατόμων αυτών. Πρέπει να τους αναγνωρίζετε το δικαίωμα εργασίας και το δικαίωμα στην λήψη επιδοτήσεων. Το πρόβλημα της ανεργίας είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί όλο τον κόσμο και στις μέρες μας είναι έντονο. Η ύπαρξη αυτού του προβλήματος δεν πρέπει να είναι ταυτισμένη με την προσέλευση μεταναστών σε μια χώρα.

- Όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών που οι γονείς τους είναι μετανάστες, υπάρχει το πρόβλημα των «χαρτιών». Οι γονείς πρέπει να ακολουθούν τις διάφορες διαδικασίες ώστε να εγγράφονται ως κάτοικοι της χώρας υποδοχής, να έχουν τα απαραίτητα χαρτιά και να μπορούν έτσι να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Αυτή είναι μια γραφειοκρατική εργασία και κατά συνέπεια πολύ χρονοβόρα. Αν και έχουν γίνει 3 μεταναστευτικοί νόμοι (1975/1991, 2910/2001, και 3386/2005) και 3 προγράμματα νομιμοποίησης (1998, 2001 και 2005), οι οικονομικοί μετανάστες τελούν υπό καθεστώς νομικής αβεβαιότητας και προσωρινότητας. Αυτό γίνεται εξαιτίας των καθυστερήσεων στην διεκπεραίωση των αιτήσεων για άδειες παραμονής. Η αβεβαιότητα του καθεστώτος διαμονής των γονέων αναπόφευκτα επηρεάζει αρνητικά την ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον, είτε γιατί όπως προαναφέραμε, αντιμετωπίζουν προβλήματα στο να εγγραφούν στα σχολεία, είτε γιατί δεν γνωρίζουν αν πρέπει να επενδύσουν συναισθηματικά και γνωστικά στο νέο τους περιβάλλον αφού η διαμονή τους στη χώρα εξαρτάται συνέχεια από τη γραφειοκρατία.
- Ένα συναφές πρόβλημα, που επηρεάζει το θέμα της εκπαιδευτικής πολιτικής προς τους αλλοδαπούς και ομογενείς μαθητές, είναι η έλλειψη στοιχείων τόσο για το σύνολο του μεταναστευτικού πληθυσμού, όσο και για τον μαθητικό πληθυσμό συγκεκριμένα.
Η ύπαρξη στοιχείων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση κρατικής πολιτικής στο θέμα της μετανάστευσης.

- Στην εκπαίδευση των παιδιών με γονείς μετανάστες υπάρχει και το πρόβλημα της μάθησης. Η διαφορά της γλώσσας καθιστά δύσκολο το έργο αυτό, αφού τα παιδιά πρέπει πρώτα να κατανοήσουν και να μάθουν την γλώσσα της χώρας υποδοχής και μετά να επεκταθούν στην μάθηση της καθιερωμένης διδακτικής ύλης. Ίσως για τα παιδιά αυτά να έπρεπε να υπάρχουν μια-δυο ώρες στο καθημερινό ωρολόγιο πρόγραμμα τους, όπου θα διδάσκονται εντατικότερα την γλώσσα της χώρας υποδοχής τους.
- Επίσης, η αποδοχή της ισοτιμίας των πολιτισμών, καθώς και η υιοθέτηση της αρχής ότι οι διάφορες πολιτισμικές προϋποθέσεις που φέρνουν τα παιδιά είναι ισότιμες μεταξύ τους, έχουν άμεσες συνέπειες αναφορικά με την προώθηση των πολιτισμών, καθώς και με την πολιτισμική ταυτότητα των νέων γενεών των αποδήμων. Η διαπολιτισμική θεωρία αποδέχεται τον ενδιάμεσο πολιτισμό των μεταναστών ως ισότιμους με τους πολιτισμούς της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής. Αποδεχόμενοι αυτό τον πολιτισμό των μεταναστών, αποδεχόμαστε τους ανθρώπους που είναι φορείς του. Τα παιδιά των αποδήμων πρέπει να κοινωνικοποιούνται κάτω από διαπολιτισμικές, αν όχι πολυπολιτισμικές συνθήκες και να αποκτούν μια «διαπολιτισμική ταυτότητα».

Η διαπολιτισμική θεωρία αντιμετωπίζει στην υλοποίηση της και σοβαρά κοινωνικό-οικονομικά και πολιτικά προβλήματα.

Κάποιες από τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής έχουν αποδεχτεί την πολυπολιτισμικότητα, όχι όμως και τις αρχές της διαπολιτισμικότητας.

1.4 Αρχές διαπολιτισμικότητας:

Αρχές διαπολιτισμικής εκπαίδευσης:

Οι παρακάτω πέντε βασικές αρχές αποτελούν μια παιδαγωγική και ηθική στάση στην διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Βασικός στόχος, είναι η εξάλειψη του εθνικιστικού τρόπου σκέψης και η απαλλαγή από εθνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις, ώστε οι διάφοροι λαοί να μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους.

1. Ο **σεβασμός** προς κάθε άλλον άνθρωπο, ανεξάρτητα αν αυτός είναι αλλοδαπός, γυναίκα ή και μικρό παιδί. Τα δικαιώματα που ζητάει ο καθένας για τον εαυτό του πρέπει να ισχύουν και για τους άλλους. Αυτός ο σεβασμός ισχύει και ασκείται σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής μας ζωής, από τους κανόνες οδικής συμπεριφοράς μέχρι το αθλητικό ευ αγωνίζεσθε.

Επιπλέον, είναι και ο σεβασμός στην πολιτισμική ετερότητα, με το άνοιγμα μας στους άλλους πολιτισμούς και τη συμμετοχή αυτών στο δικό μας πολιτισμό.

2. Η **διαφορετικότητα** του κάθε ανθρώπου είναι ένα μήνυμα που βοηθάει στην αντιμετώπιση στερεότυπων σκέψεων και άρα την καταπολέμηση προκαταλήψεων. Η διαφορετικότητα του καθενός αποτελείται από διάφορα στοιχεία εκ των οποίων ένα είναι η πολιτισμική ταυτότητα. Η ενσυναίσθηση της διαφορετικότητας των άλλων και η κατανόηση των προβλημάτων τους, μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, προσφέρει στην κοινωνική μάθηση, η οποία συνεχίζεται σε όλη τη ζωή του ατόμου και αποτελεί μια γενική στάση απέναντι στους άλλους.
3. Η **αλλαγή οπτικών**, δηλαδή το να προσπαθεί κανείς να υιοθετήσει την οπτική που έχει ο άλλος για τον κόσμο, προκαλεί το ενδιαφέρον για άλλους ανθρώπους και επιδρά ενισχυτικά στη απόκτηση ευελιξίας,

στοιχείο σημαντικό στη συνύπαρξη των ανθρώπων σε όλες τις κοινωνικές εκφάνσεις και ιδιαίτερα στον εργασιακό χώρο.

4. **Συνεργασία και επίλυση συγκρούσεων** θεωρούνται ως σημαντική συνεισφορά στην εκπαίδευση για την ειρήνη. Σε όλους τους κλάδους της ζωής μας είναι απαραίτητη μίαν συνεργασία χωρίς να προϋποθέτει αυτόνομα φιλικές σχέσεις. Πιο σημαντικό σημείο αυτής της συνεργασίας είναι η ικανότητα αντιμετώπισης και επίλυσης προσωπικών και πολιτισμικών διαφωνιών και συγκρούσεων.
5. **Η αλληλεγγύη**, η οποία ξεπερνά τα όρια των ομάδων, των κρατών και των φυλών και η οποία παραμερίζει την κοινωνική ανισότητα και αδικία.

(Νικολάου Γιώργος,2005)

1.5: Διαπολιτισμική αγωγή:

Για να μπορέσει να αναπτυχθεί η διαπολιτισμικότητα (δηλ. ο συγκερασμός διαφορετικών πολιτισμών στην ίδια κοινωνία και να μειωθούν τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας), και να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο, προτείνεται μια νέα μέθοδος παιδαγωγικής, η «διαπολιτισμική αγωγή».

Διαπολιτισμική Αγωγή: είναι μια νέα προσέγγιση που εγκαταλείπει τη θεωρία της ελλειμματικής μειονότητας και της ομοιογενούς κοινωνίας και αναγνωρίζει την ισοτιμία όλων των πολιτισμών.

Η έννοια της διαπολιτισμικής αγωγής χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό διαφόρων συσχετισμών και σε διάφορες εκδοχές παιδαγωγικής πράξης, παρά το γεγονός ότι ο βασικός της σκοπός και οι φιλοσοφικές της αρχές είναι κοινά αποδεκτά ερεθίσματα.

Είναι μια νέα παιδαγωγική αντίδραση θεωρητικού και πρακτικού τύπου σε μια μεταβαλλόμενη πολιτισμική πραγματικότητα, όπου η μετατόπιση των παραδοσιακών πολιτισμικών πλαισίων και η αναποτελεσματικότητα της λειτουργίας των παραδοσιακών αξιών στις νέες σχέσεις, καθιστούν το γενικό πολιτισμικό πλαίσιο αδιαπέραστο για το άτομο και το εκθέτουν σε ισχυρές δυσκολίες προσαρμογής και διαμόρφωσης της ταυτότητας του.

(Ζωγράφου 1995, Κανακίδου-Παπαγιάννη, 1998)

Η *διαπολιτισμική εκπαίδευση* αναφέρεται όχι σε χαρακτηριστικά, αλλά σε σχέσεις, και όχι σε νέες σχέσεις, αλλά σε επαναδιαπραγμάτευση υπάρχουσων σχέσεων.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, διαπνέεται από την έννοια της διαπολιτισμικότητας. Κυριάρχησε τα τελευταία χρόνια και κυριαρχεί και

σήμερα ως παιδαγωγική κατεύθυνση για την εκπαίδευση μαθητικών ομάδων, που ανήκουν σε διαφορετική από την κυρίαρχη εθνοτική, γλωσσική, θρησκευτική, κοινωνική ομάδα. Δηλώνει το σύνολο των θεωρητικών και πρακτικών αντιλήψεων, που έχει ως στόχο να εκπαιδεύσει τα άτομα που για διάφορους λόγους βρέθηκαν να ζουν σε ένα διαφορετικό πολιτισμό από αυτόν που ανήκουν τα άτομα του άμεσου περιβάλλοντος τους. Αλλά και να εκπαιδεύσει τα άτομα που ζουν στο περιβάλλον του κυρίαρχου πολιτισμού να μάθουν να ζουν μαζί εκτιμώντας οι μεν τον πολιτισμό των δε ως ισότιμο.

Θα αναφερθούμε εκτενέστερα στην διαπολιτισμική αγωγή τόσο ως παιδαγωγική μέθοδο αλλά και ως αναγκαιότητα για την ειρηνική και υγιή συνύπαρξη διαφορετικών εθνικοτήτων και κατ' επέκταση διαφορετικών πολιτισμών στα όρια ενός κράτους.

1.6 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό, που είναι και το κεφάλαιο με το οποίο ξεκινήσαμε την εργασία μας, θεωρήσαμε σωστό να αναλύσουμε αρχικά της έννοιες που θα μας απασχολήσουν σε όλη την εργασία μας.

Έτσι, δώσαμε την έννοια της διαπολιτισμικότητας, και διαχωρίσαμε τον όρο διαπολιτισμικός από τον όρο πολυπολιτισμικός, αφού αντιληφθήκαμε την σύγχυση που υπάρχει. Το ίδιο κάναμε και με την έννοια της πολυπολιτισμικότητας, που συχνά συγχέεται με την διαπολιτισμικότητα και χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, και για το λόγο αυτό εξηγήσαμε τη διαφορά τους.

Έπειτα, παραθέσαμε τα αίτια της δημιουργία της διαπολιτισμικότητας, τα οποία είναι η μετανάστευση και αυτά που την εντείνουν, ο ρατσισμός και η προκατάληψη.

Αναλύσαμε, τα προβλήματα που υπάρχουν στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής αγωγής και τις αρχές της διαπολιτισμικότητας, από τις οποίες οι 5 βασικότερες αρχές στην διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι ο σεβασμός, η διαφορετικότητα, η αλλαγή οπτικών, η συνεργασία και η επίλυση των συγκρούσεων και η αλληλεγγύη.

Για την επίλυση των προβλημάτων, προτείναμε και επεξηγήσαμε την νέα παιδαγωγική μέθοδο της Διαπολιτισμικής Αγωγής, η οποία μεταξύ άλλων αναγνωρίζει την ισοτιμία όλων των πολιτισμών και επεξηγήσαμε την εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και την αναγκαιότητα της.

Κεφάλαιο 2:

2.1 Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στην ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς θεωρούμε ότι είναι μία από τις βασικές αιτίες που την καθορίζει ως χώρα υποδοχής μεταναστών.

Ιστορικό της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, και ακολούθως με την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν εξελιχθεί σταδιακά από μια Συμφωνία Σύνδεσης το 1972, σε ένα Πρωτόκολλο Τελωνειακής Ένωσης το 1987.

Στη συνέχεια, στις 4 Ιουλίου του 1990, στη διάρκεια της Ιταλικής Προεδρίας, η Κυπριακή Δημοκρατία, υπέβαλε στον Υπουργό Εξωτερικών της Ιταλίας την αίτηση της για ένταξη στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην γνωμοδότηση της για την αίτηση της Κύπρου, που εκδόθηκε στις 30 Ιουνίου 1993 και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 17 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, έκρινε την Κύπρο επιλέξιμη για ένταξη και εν αναμονή προόδου στο πολιτικό πρόβλημα επιβεβαίωσε ότι η Κοινότητα ήταν έτοιμη να αρχίσει τη διαδικασία με την Κύπρο που θα οδηγούσε στην τελική της ένταξη.

Η Επιτροπή εισηγήθηκε στο Συμβούλιο την έναρξη ουσιαστικών συνομιλιών με την Κύπρο με την ελπίδα ότι θα διευκολύνουν τη διεξαγωγή των μελλοντικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων και σύστησε την επανεξέταση της αίτησης τον Ιανουάριο του 1995.

Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Κέρκυρας τον Ιούνιο του 1994 και του Έσσεν το Δεκέμβριο του 1994 επιβεβαίωσαν ότι ο επόμενος γύρος της διεύρυνσης της Ένωσης θα περιλάμβανε την Κύπρο και τη Μάλτα.

Το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά από εξέταση της έκθεσης του παρατηρητή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κύπρο στις 6 Μαρτίου 1995, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι διαπραγματεύσεις θα άρχιζαν στη βάση των προτάσεων της Επιτροπής έξι μήνες μετά την λήξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της Διάσκεψης αυτής. Θεώρησε επίσης ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. πρέπει να επιφέρει αίσθημα ασφάλειας και ευημερία και στις δυο κοινότητες του νησιού.

Ειδικότερα, σημείωσε ότι η ένταξη πρέπει να επιτρέψει στο βόρειο τμήμα του νησιού να προοδεύσει οικονομικά και να βελτιώσει τις προοπτικές για την ανάπτυξη και την απασχόληση ιδιαίτερα για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Το Συμβούλιο θεώρησε ότι η τουρκοκυπριακή κοινότητα πρέπει να αντιληφθεί τα πλεονεκτήματα της ένταξης στην Ε.Ε. πιο καθαρά και οι ανησυχίες της για την προοπτική αυτή να κατευναστούν. Το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να οργανώσει, σε διαβούλευση με την Κυβέρνηση της Κύπρου, τις απαραίτητες επαφές για το σκοπό αυτό με την τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Το Συμβούλιο Σύνδεσης Ε.Ε.- Κύπρου στις 12 Ιουνίου 1995 υιοθέτησε ένα κοινό ψήφισμα για την εγκαθίδρυση ενός διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κύπρου και για ορισμένα στοιχεία της στρατηγικής για την προετοιμασία της για ένταξη. Το ψήφισμα περιλάμβανε μερικά συγκεκριμένα σημεία που έπρεπε να καλυφθούν από την προενταξιακή στρατηγική όπως προσπάθειες να εξοικειωθεί η Κυπριακή Διοίκηση με το κοινοτικό κεκτημένο και να μπορέσει να συμμετάσχει η Κύπρος σε διάφορα κοινοτικά προγράμματα. Το Συμβούλιο Σύνδεσης συμφώνησε ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ένωση στοχεύει να ωφελήσει και τις δύο κοινότητες στο νησί και να συμβάλει στην ειρήνη και τη συμφιλίωση.

Λαμβάνοντας υπόψη την επιτυχή κατάληξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, τον Δεκέμβριο του 1997, αποφάσισε να εγκαινιάσει μια συνολική διαδικασία διεύρυνσης με τις δέκα

αιτήτριες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Κύπρο, στις 30 Μαρτίου 1998.

Η διαδικασία προνοούσε για μια αυξημένη προενταξιακή στρατηγική και ειδική προενταξιακή βοήθεια για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και μια ειδική προενταξιακή στρατηγική για την Κύπρο που συνίστατο από:

1. Συμμετοχή σε ορισμένα προγράμματα-στόχους, ιδιαίτερα για ενίσχυση των διαδικαστικών και διοικητικών δυνατοτήτων.
2. Συμμετοχή σε ορισμένα κοινοτικά προγράμματα και φορείς.
3. Χρήση τεχνικής βοήθειας που παρέχεται από το Γραφείο Ανταλλαγής Πληροφοριών για Τεχνική Βοήθεια.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου υιοθέτησε την πρόταση της Επιτροπής να συγκαλέσει διμερείς διακυβερνητικές διασκέψεις την Άνοιξη του 1998 για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Κύπρο, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Εσθονία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας και τη Σλοβενία.

Στις 12 Μαρτίου 1998 ο Πρόεδρος Κληρίδης παρουσίασε στην Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μια επίσημη πρόταση η οποία προσκαλούσε τους Τουρκοκυπρίους να ορίσουν εκπροσώπους ως πλήρη μέλη της ομάδας που θα διαπραγματευθεί την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις Κύπρου-ΕΕ άρχισαν στις 31 Μαρτίου 1998. Στις εναρκτήριες παρατηρήσεις του, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Υπουργών, Βρετανός Υπουργός Εξωτερικών κ. Robin Cook, χαιρέτισε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Κύπρο και εξέφρασε την ελπίδα ότι αυτές θα σημειώσουν γρήγορη πρόοδο.

Το πρώτο στάδιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, που άρχισε στις 3 Απριλίου 1998, περιλάμβανε την αναλυτική εξέταση του κοινοτικού κεκτημένου, το οποίο έχει χωριστεί σε 31 κεφάλαια. Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου («αναλυτική εξέταση του κεκτημένου»), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει και εξηγεί το κεκτημένο σε ένα ορισμένο τομέα, η αιτήτρια χώρα παρουσιάζει τη δική της πολιτική στον τομέα αυτό και συγκρίνονται τα δύο ούτως ώστε να εξακριβωθούν οι απαραίτητες νομοθετικές ή άλλες αλλαγές που χρειάζονται για την επίτευξη της εναρμόνισης. Η αναλυτική εξέταση του κεκτημένου συμπληρώθηκε τον Ιούνιο του 1999. Στο μεταξύ, οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις είχαν ξεκινήσει και μέχρι το Δεκέμβριο του 2002 είχαν κλείσει όλα τα υπό διαπραγμάτευση κεφάλαια.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. επισημοποιήθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης στη Στοά του Αττάλου, στις 16 Απριλίου 2003.

Από την 1^η Ιανουαρίου του 2008, η Κύπρος εντάχθηκε και στην ζώνη του ευρώ. Είναι πλέον το επίσημο νόμισμα της χώρας κάτι που δείχνει την βαθύτερη ενσωμάτωση του νησιού στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η χώρα μας έγινε πιο προσβάσιμη σε κατοίκους από διάφορες χώρες, καθώς οι ευρωπαίοι πολίτες έχουν το δικαίωμα να διακινούνται ελεύθερα στις χώρες της Ευρώπης.

Πράγμα που έδωσε και δίνει την ευκαιρία σε μεγάλη μάζα πληθυσμού να έρθει στο νησί.

Επιπλέον, σύμφωνα με άτυπες έρευνες που έγιναν από διάφορα τοπικά κανάλια σε ξένους επισκέπτες, η αλλαγή του νομίσματος της Κύπρου από την κυπριακή λύρα σε ευρώ, φαίνεται να είναι ένας ακόμη λόγος που θα προσελκύσει κι άλλο πληθυσμό στο νησί, είτε αν θα έρθουν σαν επισκέπτες,

είτε αν θα έρθουν για να ζήσουν μόνιμα ή για κάποιο διάστημα στην Κύπρο. Το ότι το νόμισμα θα είναι το ίδιο με της χώρας προέλευσης τους, κατευνάζει κάποιες από τις ανησυχίες τους και παίρνουν πιο εύκολα την απόφαση να μεταβούν στην Κύπρο.

2.2 Το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στην Κύπρο:

Στην Κύπρο, πριν το 1974, που έγινε η τουρκική εισβολή και το βόρειο τμήμα του νησιού καταλήφθηκε από τα τούρκικα στρατεύματα, υπήρχε ήδη σε κάποιο βαθμό το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας.

Ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι ζούσαν στο νησί όσο γινόταν αρμονικά. Οι τουρκοκύπριοι έμειναν στο νησί από περασμένες κατοχές και απέκτησαν την δική τους ζωή και οικογένειες στην Κύπρο. Τα παιδιά τους πήγαιναν στα ίδια σχολεία με τα παιδιά των ελληνοκύπριων και μάθαιναν την ελληνική γλώσσα. Αυτό προξενούσε αρκετά προβλήματα καθώς τα παιδιά έπρεπε να μάθουν να συνυπάρχουν.

Σήμερα, κυρίως μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει στην Κύπρο μεγάλος πληθυσμός αλλοδαπών μεταναστών και αιτητών ασύλου. Παράλληλα, μετά το άνοιγμα των συνόρων ήρθαν πολλοί τουρκοκύπριοι στις ελεύθερες περιοχές.

Αυτό εντείνει το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας και θεωρούμε ότι κάνει αναγκαία τη χρήση των αρχών της μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Πιστεύουμε, ότι στην Κύπρο το φαινόμενο αυτό έχει ήδη αρχίσει να θεωρείται πραγματικότητα και το νησί μπορεί πλέον να θεωρηθεί μια πολυπολιτισμική κοινωνία, αφού ζουν και εργάζονται εδώ άτομα από όλα τα μέρη του κόσμου.

Για αυτό, και προτείνουμε να εφαρμοστούν στα σχολεία κυρίως, παιδαγωγικές μέθοδοι που να είναι συνυφασμένες με της αρχές της διαπολιτισμικότητας και το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου να είναι βασισμένο στην διαπολιτισμική αγωγή.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κάνει κάποια βήματα και έχει προνοήσει ώστε να μπορεί να δεκτεί τους μετανάστες και να τους βοηθήσει.

Σύμφωνα με την Νομική Γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, οι αλλοδαποί αιτητές δικαιούνται Δημόσιο Βοήθημα, όταν σύμφωνα με τη Νομική Γνωμάτευση εμπεριέχουν το στοιχείο της νομιμότητας και της μονιμότητας. Για αυτό υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις:

A) Μετανάστες που ζητούν πολιτικό άσυλο μέχρι να διερευνηθεί το αίτημα τους.

B) Λαθρομετανάστες που κρατούνται μέχρι να ληφθεί απόφαση για απέλαση ή για το καθεστώς διαμονής τους.

Γ) Μαθητές ή φοιτητές σε έκτακτες περιπτώσεις.

Δ) Αλλοδαποί που κρατούνται για να παρουσιαστούν ως μάρτυρες στο Δικαστήριο.

E) Αλλοδαποί που βρίσκονται εν αναμονή διερεύνησης παραπόνου σε σχέση με τον εργοδότη τους.

Στ) Πολιτικοί πρόσφυγες.

Υπάρχουν και οι επείγουσες περιπτώσεις όπου σύμφωνα με το Άρθρο 4 τα άτομα που βρίσκονται σε έκτακτη ανάγκη, βοηθούνται άμεσα.

Οι αιτούντες ασύλου για όσο διάστημα μένουν στην Κύπρο, έχουν το δικαίωμα για εργασία σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

Οι μετανάστες επίσης, βοηθούνται με βάση των νόμων περί αλλοδαπών και μεταναστών.

Επιπλέον, υπάρχει ο Νόμος περί προσφύγων, ο οποίος προνοεί για αλλοδαπούς με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας.

Εκτός, από την οικονομική βοήθεια που παρέχει το κράτος στους δικαιούχους, τους δίνει το δικαίωμα να εργαστούν στην Κύπρο.

Εκτός, από αυτές τις κατηγορίες ατόμων, το κράτος, δίνει στους Ευρωπαίους πολίτες το δικαίωμα να εργαστούν αλλά δεν μπορεί να τους παρέχει επιπλέον οικονομική βοήθεια αφού με βάση τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάθε χώρα πρέπει να αναλαμβάνει τους υπηκόους της.

Παρόλα αυτά πιστεύουμε, ότι πρέπει να γίνουν κι άλλα πράγματα για να βοηθηθεί και ο μεταναστευτικός πληθυσμός που έρχεται στην Κύπρο, αλλά και οι κάτοικοι της Κύπρου. Πρέπει να γίνουν σημαντικά βήματα όσον αφορά τον κοινωνικό τομέα και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες στις οποίες θα μπορούν να ζουν όσο γίνεται αρμονικά οι ξένοι και οι ντόπιοι κάτοικοι του νησιού. Μέσα από την διαπολιτισμική αγωγή να απαλλαγούν και οι μεν και οι δε από τις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και τον ρατσισμό.

2.3 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου:

Η παιδεία και η εκπαίδευση γενικότερα αποτελούν το θεμέλιο λίθο της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού κάθε κοινωνίας. Μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κύπρος καλείται να αναζητήσει τρόπους για να ανασυγκροτήσει το εκπαιδευτικό της σύστημα ώστε να θέσει γερές βάσεις για μια εκσυγχρονισμένη, προοδευτική και ανταγωνιστική κοινωνία στο βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο μέλλον.

Θεωρούμε σημαντικό σε αυτό το σημείο να παραθέσουμε λίγα στοιχεία για το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου.

Η Κύπρος διαθέτει υψηλών προδιαγραφών δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα τόσο για την πρωτοβάθμια όσο και για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το εκπαιδευτικό σύστημα συμπληρώνεται με εκπαιδευτικές και επαγγελματικές σχολές, των οποίων κυρίως στόχος είναι η ανταπόκριση στην αυξανόμενη ζήτηση για εξειδικευμένο προσωπικό στους τομείς του τουρισμού και της βιομηχανίας.

Η τυπική δημόσια εκπαίδευση στην Κύπρο παρέχεται σε 3 επίπεδα:

A) Το Υποχρεωτικό Επίπεδο: η υποχρεωτική εκπαίδευση διαρκεί 9 χρόνια, από τα 6 ως τα 15 χρόνια. Η υποχρεωτική εκπαίδευση περιλαμβάνει το Δημοτικό Σχολείο, που διαρκεί 6 χρόνια και το Γυμνάσιο, που διαρκεί 3 χρόνια και παρέχεται δωρεάν σε όλους τους μαθητές: Κύπριους, πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πολίτες άλλων χωρών.

Στα χρόνια αυτά υπάρχει ένα κοινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για όλους τους μαθητές. Περιλαμβάνει τη διδασκαλία ευρέως φάσματος θεμάτων και αποσκοπεί στην παροχή βασικών γνώσεων στους μαθητές που δεν θα συνεχίσουν τις σπουδές τους, αλλά και στην κατάλληλη προετοιμασία των μαθητών που θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στη δευτεροβάθμια λυκειακή εκπαίδευση.

B) Δευτεροβάθμιο Λυκειακό Επίπεδο: το επίπεδο αυτό διαρκεί 3 χρόνια και αποτελείται από την Δευτεροβάθμια Λυκειακή Εκπαίδευση και την Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση (Τεχνικές Σχολές).

Δευτεροβάθμια Λυκειακή Εκπαίδευση: Κατά τον πρώτο χρόνο, όλοι οι μαθητές Λυκείων διδάσκονται τα ίδια μαθήματα (νέα και αρχαία Ελληνικά, μαθηματικά, φυσική, χημεία, βιολογία, ιστορία, θρησκευτικά, αγωγή του Πολίτη, οικονομικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Πληροφορική, Γυμναστική, μουσική και τέχνη). Στα επόμενα δυο έτη, οι μαθητές διδάσκονται κάποια υποχρεωτικά μαθήματα που είναι κοινά για όλους και τα μαθήματα επιλογής τους, που τους παρέχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν βασική ή προχωρημένη γνώση σε συγκεκριμένα μαθήματα ή να παρακολουθήσουν για πρώτη φορά ένα μάθημα στο οποίο έχουν ειδικό ενδιαφέρον.

Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση: οι τεχνικές σχολές έχουν δυο κατευθύνσεις: τη Θεωρητική και την Πρακτική Κατεύθυνση.

Η Θεωρητική Κατεύθυνση δίνει περισσότερη έμφαση στη διδασκαλία θεωρητικών μαθημάτων (μαθηματικών και φυσικής), ενώ η Πρακτική Κατεύθυνση επικεντρώνεται στην πρακτική (εργαστηριακή) εξάσκηση των μαθητών. Η διάρκεια σπουδών και στις 2 κατευθύνσεις είναι 3 χρόνια. Το πρώτο έτος σπουδών είναι κοινό κατά κατεύθυνση και κλάδο. Στο δεύτερο έτος οι μαθητές επιλέγουν την Ειδικότητα που επιθυμούν.

Κατά τον πρώτο χρόνο τόσο της Θεωρητικής όσο και της Πρακτικής Κατεύθυνσης, οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν έναν από τους εξής 13 κλάδους:

Μηχανολογία, Ηλεκτρολογία, Πολιτική Μηχανική και Αρχιτεκτονική, Σχεδιαστών, Χημικής Τεχνολογίας, Ξυλουργικής- Επιπλοποιίας, Καλλιτεχνικών Σπουδών, Ένδυσης, Υποδηματοποιίας και Δερμάτινων Κατασκευών, Αισθητικής-Κομμωτικής, Γεωπονίας, Υπηρεσιών, Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Τεχνών.

Κατά το δεύτερο και τρίτο έτος, οι μαθητές επιλέγουν μια από τις Ειδικότητες που προσφέρονται στα πλαίσια των προαναφερθέντων κλάδων.

Διαθέσιμες επιλογές για τους μαθητές που διακόπτουν την φοίτηση τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

Οι μαθητές ηλικίας 14-16 ετών που διακόπτουν την φοίτηση τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μπορούν να ενταχθούν στο Σύστημα Μαθητείας. Είναι ένα κοινό πρόγραμμα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Το Υπουργείο Εργασίας έχει τη διοικητική ευθύνη για την λειτουργία του Συστήματος, και το Υπουργείο Παιδείας έχει την ευθύνη για τη θεωρητική κατάρτιση των μαθητευόμενων στις Τεχνικές Σχολές.

Εκτός από το Σύστημα Μαθητείας, οι διακόπτοντες τη φοίτηση μπορούν να επιλέξουν την παρακολούθηση μαθημάτων γυμνασιακού και λυκειακού επιπέδου στα Εσπερινά Γυμνάσια και Τεχνικές Σχολές που λειτουργεί το Υπουργείο Παιδείας. Με την ολοκλήρωση της φοίτησης τους, οι φοιτούντες στα Εσπερινά Γυμνάσια και Τεχνικές Σχολές αποκτούν πλήρως αναγνωρισμένα απολυτήρια Γυμνασίου, Λυκείου ή Τεχνικής Σχολής.

Γ) Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: το τριτοβάθμιο επίπεδο της εκπαίδευσης στην Κύπρο περιλαμβάνει αριθμό δημοσίων και ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η Κύπρος διαθέτει τρία δημόσια πανεπιστήμια: το Πανεπιστήμιο Κύπρου (www.ucy.ac.cy), το οποίο δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές το 1992, το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου (www.ouc.ac.cy), που δέχθηκε φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 2006 και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (www.cut.ac.cy) που δέκτηκε τους πρώτους φοιτητές του το Σεπτέμβριο του 2007.

Επίσης, διαθέτει 19 ιδιωτικά κολλέγια (ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Ορισμένα από αυτά είναι συνδεδεμένα με πανεπιστήμια του εξωτερικού, κυρίως στην Μ. Βρετανία. Οι φοιτητές συγκεκριμένων κλάδων σπουδών, μπορούν να

τύχουν αναγνώρισης των σπουδών τους στην Κύπρο όταν συνεχίσουν την φοίτηση τους στα προαναφερθέντα συνδεδεμένα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Αυτό από τον Σεπτέμβριο του 2008 αναμένεται να αλλάξει καθώς, τα περισσότερα από αυτά τα ινστιτούτα έχουν αναγνωριστεί και θα θεωρούνται ως πανεπιστήμια και το πτυχίο θα αναγνωρίζετε.

Υπάρχουν επίσης, 7 δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπό την εποπτεία των ακόλουθων υπουργείων:

Στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπάγονται το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο, το Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο και το Μεσογειακό Ινστιτούτο Διεύθυνσης.

Στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, υπάγεται το Δασικό κολλέγιο Κύπρου.

Στο Υπουργείο Υγείας υπάγεται η Νοσηλευτική Σχολή.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης εποπτεύει την Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου και τέλος, είναι η σχολή Ξεναγών που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού, ο οποίος εποπτεύεται από τον Υπουργό Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Πέρα από την διδασκαλία των καθιερωμένων μαθημάτων που αναφέρθηκαν, σε διάφορα σχολεία της ελεύθερης Κύπρου, λειτουργούν διάφορα προγράμματα, για την εκπαίδευση και εξοικείωση των παιδιών σε διάφορα θέματα. Τέτοια προγράμματα είναι: το πρόγραμμα Μουσειακής αγωγής, τον σχεδιασμό και την οργάνωση του οποίου αναλαμβάνουν Σύμβουλοι Μουσειακής Αγωγής, οι οποίοι λειτουργούν υπό την επίβλεψη της Ενδοτμηματικής Επιτροπής Μουσειακής Αγωγής. Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στο να εξοικειωθούν τα παιδιά με τον μουσειακό χώρο, να τον αγαπήσουν και να αποκτήσουν θετικές στάσεις απέναντι στο περιβάλλον και στην πολιτιστική τους κληρονομιά. Άλλο ένα πρόγραμμά είναι αυτό της Περιβαλλοντικής

Εκπαίδευσης, «το Χρυσοπράσινο Φύλλο», που είναι ένα διακρατικό πρόγραμμα ανάμεσα σε σχολεία της Ελλάδας και Κύπρου. Σε αυτό μετέχουν 12 γυμνάσια και λύκεια και 6 δημοτικά σχολεία από την Κύπρο, τα οποία ανά δυάδες με ισάριθμα Ελλαδικά, προγραμματίζουν, σχεδιάζουν και εκπονούν προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Τα θέματα που προγραμματίζονται σχετίζονται με το περιβάλλον και τις αρχές που το διέπουν, όπως είναι η διεπιστημονική και βιωματική προσέγγιση, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και η ευαισθητοποίηση και κοινωνικοποίηση των μαθητών. Συμβάλλει επίσης, στην ανάπτυξη φιλίας και αλληλογνωριμίας ανάμεσα στους μαθητές των συνεργαζόμενων σχολείων και ενισχύει και ενδυναμώνει τους Ιστορικούς, Εθνικούς και Πολιτιστικούς ανάμεσα στην Κύπρο και την Ελλάδα.

Στην Κύπρο, εκτός από τα δημόσια σχολεία, υπάρχουν και ιδιωτικά αγγλικά σχολεία εφτατάξια που αντιστοιχούν με το γυμνάσιο – λύκειο αλλά με μια τάξη παραπάνω. Τα μαθήματα εδώ γίνονται όλα στα αγγλικά. Το έκτο και έβδομο έτος είναι κάτι σαν τη δευτέρα και τρίτη λυκείου, που γίνεται προετοιμασία για τις προεισαγωγικές (πανελλήνιες). Η διαφορά είναι ότι τα παιδιά σε αυτά τα σχολεία δεν διεκδικούν μια θέση σε κάποιο ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ σε Ελλάδα και Κύπρο, αλλά διεκδικούν μια θέση σε ένα πολύ καλό πανεπιστήμιο της Αγγλίας, τα οποία συγκαταλέγονται λόγω του ανωτάτου επιπέδου σπουδών τους, στα καλύτερα του κόσμου. Παρόμοια υπάρχουν και ιδρύματα που ακολουθούν το Γαλλικό σύστημα εκπαίδευσης.

Τέλος, αναφέρουμε ότι λειτουργούν ειδικά σχολεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες, τόσο στο υποχρεωτικό όσο και στο δευτεροβάθμιο λυκειακό επίπεδο. Εδώ επισημαίνουμε ότι η πλειοψηφία των παιδιών με ειδικές ανάγκες φοιτούν στα κανονικά σχολεία υποχρεωτικής και δευτεροβάθμιας λυκειακής εκπαίδευσης.

Η Κύπρος κατατάσσεται ανάμεσα στις πρώτες χώρες του κόσμου όσον αφορά τους κατόχους πανεπιστημιακών τίτλων σε σχέση με τον πληθυσμό της και με 75 % των αποφοίτων της μέσης εκπαίδευση, κατά το έτος 2005, να συνεχίζουν για τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, βρίσκεται ανάμεσα στις 10 πρώτες χώρες της Ευρώπης όσον αφορά το ποσοστό ανθρωπίνου δυναμικού που είναι κάτοχοι διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

* Η γραφή του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος έγινε με βάση τις επίσημες ιστοσελίδες της κυπριακής κυβέρνησης. www.moec.gov.cy και www.nrcg.dl.mlsi.gov.cy. (Ανάκτηση 10/10/07).

2.4 Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας:

Αν και δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Κύπρος έχει υιοθετήσει την διαπολιτισμική αγωγή σε όλο της το εύρος, ήδη εφαρμόζει στην εκπαίδευση κάποιες μεθόδους διαπολιτισμικότητας τις οποίες και σας παρουσιάζουμε πιο κάτω.

Υπήρξε μια κοινή διαπίστωση, ότι σε ορισμένα σχολεία που φοιτούσαν παιδιά διαφορετικής εθνικής προέλευσης, παρατηρούνταν πολλά κρούσματα, όπως μη συμμετοχή στα μαθήματα, «κοπάνες» από το σχολείο και γενικά προβολή αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Για το λόγο αυτό, αποφασίστηκε να εφαρμοστούν οι ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας, που θα έδιναν έμφαση στην κοινωνική ενσωμάτωση αυτών των παιδιών, στην εξάλειψη του ρατσισμού και στην άρση των προκαταλήψεων.

Το πρόγραμμα αυτό, εφαρμόζεται εδώ και 5 χρόνια και υπάρχουν 3 ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας. Μια στην Λεμεσό, μια την Λευκωσία και μια στην Πάφο.

Μια ζώνη εκπαιδευτικής προτεραιότητας, περιλαμβάνει το νηπιαγωγείο, το δημοτικό και το γυμνάσιο μιας περιοχής. Αυτό γίνεται με σκοπό να δουλέψουν με τα παιδιά από τη νηπιακή τους ηλικία μέχρι και την εφηβεία τους, και μέσα από την αλλαγή των τάξεων τους να υπάρχει μια εξέλιξη όσον αφορά την κοινωνικοποίηση τους.

Η πολιτική της εκπαιδευτικής προτεραιότητας με τη δημιουργία Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας αποτελεί, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, στρατηγική επιλογή κάποιων Ευρωπαϊκών κρατών στον αγώνα κατά του λειτουργικού αναλφαβητισμού και της σχολικής αποτυχίας. Οι ζώνες αυτές εφαρμόζονται με σκοπό το σχολείο να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές του.

Ο ποιοτικός εκδημοκρατισμός των εκπαιδευτικών ευκαιριών και των παιδαγωγικών προϋποθέσεων για την επιτυχία όλων των παιδιών επιτυγχάνεται

όταν η δημόσια εκπαίδευση αναλάβει την ευθύνη να ενισχύσει τους μαθητικούς πληθυσμούς που προέρχονται από τα πιο αδικημένα-μορφωτικά στρώματα, παραχωρώντας περισσότερα μέσα και πόρους εκεί όπου υπάρχουν μεγαλύτερες ανάγκες.

Την εισαγωγή της πολιτικής εκπαιδευτικής προτεραιότητας εισηγήθηκε το 1999 η «Διατμηματική Ομάδα Εργασίας για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και του λειτουργικού αναλφαβητισμού». Οι εισηγήσεις έγιναν αποδεκτές και το σχολικό έτος 2003-2004 άρχισαν να λειτουργούν οι πρώτες Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας στην Κύπρο.

Η εισαγωγή των Ζ.Ε.Π. στην Κύπρο εντάσσεται στα πλαίσια της υλοποίησης του Σχεδίου Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης για την Επιτυχία όλων των παιδιών.

Η Ζ.Ε.Π αποτελεί μια δυναμική προσέγγιση καθώς στοχεύει στη δημιουργία δυναμικών οι οποίες κινητοποιούν γύρω από το πρόγραμμα τόσο το προσωπικό των σχολείων όσο και τους κοινωνικοεκπαιδευτικούς εταίρους. Η δυναμική που προάγει η έννοια της Ζ.Ε.Π διοχετεύεται προς μια διπλή κατεύθυνση: πρώτο προς την αλλαγή των πρακτικών εργασίας με τη συγκρότηση ομάδων εμπύχωσης, ανοικτών προς τα έξω ζωνών, οι οποίες δρουν σε ένα αποκεντρωμένο πλαίσιο και δεύτερο προς την αλλαγή της αντίληψης των σχολικών προβλημάτων, μέσα από την επεξεργασία παιδαγωγικών προγραμμάτων ανοικτών στο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον της ζώνης.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και του αναλφαβητισμού.
- Η συνεχής βελτίωση της ποιότητας της προσφερόμενης εκπαίδευσης στην περιοχή.
- Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και του βιοτικού επιπέδου του συνόλου της περιοχής γενικά, αλλά ειδικότερα των ατόμων που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό.

(Μιχάλης Παπαδόπουλος-Ανώτερος Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου και Πρόεδρος της μόνιμης Ομάδας Εργασίας για την προαγωγή του Αλφαριθμητισμού και της Σχολικής Επιτυχίας.)

2.5 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και η σχέση της με την διαπολιτισμικότητα:

Δημοτική εκπαίδευση: αποτελεί την πρώτη βαθμίδα της εκπαίδευσης και έχει ως βασικό στόχο να οργανώνει, να εξασφαλίζει και να προσφέρει σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, χώρα προέλευσης, οικογενειακή κατάσταση, κοινωνικό υπόβαθρο και πνευματικές δυνατότητες, τέτοιες ευκαιρίες ώστε να αναπτύσσονται ισόρροπα στο γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα.

Γι' αυτό, η Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης καταβάλλει διαρκώς κάθε προσπάθεια για συνεχή βελτίωση και αναβάθμιση της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Επιδιώκει τη συνεχή επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού, την αναθεώρηση και συγγραφή νέων διδακτικών βιβλίων τα οποία να είναι συνυφασμένα με τις ανάγκες του Αναλυτικού Προγράμματος και της κοινωνίας γενικότερα. Παράλληλα, στοχεύει στον εκσυγχρονισμό των διδακτικών μεθόδων και προσεγγίσεων, στο σχεδιασμό και εφαρμογή σύγχρονων αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην αύξηση των προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας και Ειδικής Εκπαίδευσης, στην επέκταση και ανέγερση νέων σχολικών μονάδων και γενικά, στην δημιουργία της υποδομής εκείνης που απαιτείται για ποιοτική βελτίωση της εκπαίδευσης.

Τα παιδιά που βρίσκονται στην Δημοτική Εκπαίδευση, βρίσκονται σε μια ηλικία που είναι σαν «σφουγγάρια» και είναι στο στάδιο που πρέπει να αναπτυχθεί κατάλληλα η προσωπικότητα τους. Πρέπει να τους δοθούν τα κατάλληλα ερεθίσματα όχι μόνο όσον αφορά το πεδίο της γνώσης, αλλά και στο πεδίο της κοινωνικής προσαρμογής και του τρόπου ζωής και συμπεριφοράς. Πρέπει μέσα από το σχολείο να προωθείται η κοινωνικοποίηση των παιδιών και η κατάκτηση της προσωπικής και εθνικής τους ταυτότητας. Ακόμη και στα παιδιά που δεν κατάγονται από τον τόπο διαμονής τους πρέπει να καλλιεργείται το ίδιο αυτό αίσθημα και παράλληλα να τους καλλιεργείται και το αίσθημα του

«ανήκειν» στον τόπο διαμονής τους, στην προκειμένη περίπτωση στην Κύπρο, και στην γλωσσική και εθνική κοινότητα των Ελλήνων της Κύπρου.

Όλα τα παιδιά πρέπει να διδασκούνται και να απαλλακτούν από τις προκαταλήψεις, τον ρατσισμό και τα στερεότυπα που μεταφέρουν συνήθως από το σπίτι και το άμεσο περιβάλλον τους, σχετικά με τη άποψη και τη στάση που πρέπει να έχουν απέναντι στους συμμαθητές τους που είναι από διαφορετική χώρα προέλευσης.

Αναφέρουμε το παράδειγμα της Αγγλίας, που από το 1977 αντιλήφθηκε την ανάγκη της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης στα σχολεία. Μέσα στο Πράσινο Βιβλίο που έκδωσε η αγγλική κυβέρνηση την συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπογραμμίζεται ότι η παρουσία εθνικών μειονοτικών ομάδων, έχει επιπτώσεις στην εκπαίδευση όλων των μαθητών και ότι όλα τα σχολεία, ανεξάρτητα από την εθνική τους σύνθεση, πρέπει να επιτρέπουν στους μαθητές τους να κατανοούν την που εθνική φύση της κοινωνίας τους και τη θέση της χώρας σε έναν αλληλένδετο κόσμο.

Όπως αναφέρει και η Επιτροπή Έρευνας, της Αγγλίας, για την Εκπαίδευση των Παιδιών από Εθνικές Μειονοτικές Ομάδες, η εκπαίδευση δεν θα πρέπει να επιχειρεί να εξομαλύνει τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμών, ούτε να επιχειρεί να σύρει τον καθένα μέσα στον κυρίαρχο πολιτισμό, αλλά μάλλον θα πρέπει να αντλήσει από τις εμπειρίες των τόσων πολιτισμών που συνθέτουν την κοινωνία μας και έτσι να διευρύνει τους πολιτισμικούς ορίζοντες του κάθε παιδιού. (Ιούλιος 1979).

Μέσα στα σχολεία, από την πρωτοβάθμια κιόλας εκπαίδευση, πρέπει να προετοιμάζονται τα παιδιά για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές πραγματικότητες, που θα βιώνουν σε πολιτισμικά ποικίλες και περίπλοκες ανθρώπινες συναντήσεις.

2.6 Ανακεφαλαίωση:

Στο δεύτερο κεφάλαιο, διατυπώσαμε το ιστορικό της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς αυτό επηρέασε στην αύξηση της προσέλευσης πληθυσμού στην χώρα και την κατέστησε μια πολυπολιτισμική χώρα.

Έπειτα, μιλήσαμε για το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στην Κύπρο και επεξηγήσαμε τους λόγους που η χώρα θεωρείται πολυπολιτισμική κοινωνία. Παραθέσαμε συνοπτικά και τις μέχρι τώρα πρόνοιες του κράτους για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο αυτό και την μαζική προσέλευση μεγάλου πληθυσμού στο νησί.

Στο σημείο αυτό, θεωρήσαμε αναγκαίο να δώσουμε μια περιγραφή του εκπαιδευτικού συστήματος της Κύπρου, καθώς είναι και ο τομέας με τον οποίο ασχολείται η έρευνα μας.

Έτσι, επεξηγήσαμε τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η εκπαίδευση στην Κύπρο και περιγράψαμε τις βαθμίδες εκπαίδευσης που διαθέτει.

Η τυπική δημόσια εκπαίδευση στην Κύπρο παρέχεται δωρεάν και χωρίζεται σε 3 επίπεδα: α) το υποχρεωτικό επίπεδο, που διαρκεί 9 χρόνια, από τα 6-15 έτη του παιδιού, β) το δευτεροβάθμιο Λυκειακό επίπεδο, που διαρκεί 3 χρόνια, από τα 15 έως τα 18 έτη του παιδιού και παρέχεται επίσης, δωρεάν. Το επίπεδο αυτό, χωρίζεται στην Δευτεροβάθμια Λυκειακή Εκπαίδευση και την Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση. Εκτός, από αυτά για τους μαθητές που εγκαταλείπουν το σχολείο μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση, υπάρχει και το σύστημα μαθητείας. γ) η τριτοβάθμια εκπαίδευση, που είναι οι σπουδές μετά το λύκειο.

Επίσης, υπάρχουν και τα Ιδιωτικά Σχολεία που είναι εφτατάξεα που είναι συνήθως ξενόγλωσσα και προετοιμάζουν τα παιδιά κατάλληλα για να μπορούν να συνεχίσουν την φοίτηση τους σε μια ξένη χώρα, κυρίως της Ευρώπης.

Επιπλέον, παρέχεται πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε ειδικά σχολεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Αναφέραμε τις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας, που είναι μέχρι τώρα και το πιο βασικό μέτρο που έλαβε η κυβέρνηση της Κύπρου για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας.

Έπειτα, επεξηγήσαμε τη σχέση διαπολιτισμικότητας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που είναι και το συγκεκριμένο αντικείμενο της έρευνας μας.

Για να γίνει αυτό, περιγράψαμε γενικά τι είναι η δημοτική εκπαίδευση και πως αποτελεί την πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης και είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι για την μετέπειτα εξέλιξη της μαθητική εικόνας του παιδιού, καθώς στην βαθμίδα αυτή κτίζονται οι βάσεις για να μπορεί στην συνέχεια το παιδί να διδαχθεί σε βάθος διάφορα θέματα μέσα στα πλαίσια του σχολείου. Εμπλέξαμε σε όλο αυτό το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας και εξηγήσαμε πως η εκπαίδευση πρέπει να γίνεται πλέον με βάση της αρχές της διαπολιτισμικότητας, αφού και η Κύπρος θεωρείται μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Κεφάλαιο 3:

Τι συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες:

3.1 Παραδείγματα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

3.1.1 Γερμανία:

Η Γερμανία είναι μια από τις χώρες υποδοχής με τον μεγαλύτερο πληθυσμό μεταναστών. Πριν από 45-50 περίπου χρόνια δέκτηκε τους πρώτους μετανάστες. Το 1967 βρίσκονταν ήδη στη Γερμανία περίπου 1,8 εκατομμύρια μετανάστες.

Το 1980 διέμεναν στην Γερμανία 4.453.300 αλλοδαποί εργάτες. Από το συνολικό αριθμό των αλλοδαπών ήταν 1.462.400 Τούρκοι, 631.800 Γιουγκοσλάβοι, 617.900 Ιταλοί, 297.500 Έλληνες, 180.000 Ισπανοί και 112.300 Πορτογάλοι.

Τον Ιούλιο του 1993 διέμεναν στην Γερμανία 1,8 εκατομμύρια Τούρκοι, 950.000 Γιουγκοσλάβοι, 560.000 Ιταλοί, 342.000 Έλληνες, 279.000 Πολωνοί και 135.000 Ισπανοί. Το 78% ήταν κάτω των 45 ετών, ενώ το αντίστοιχο ποσό στους Γερμανούς ήταν μόνο το 56%.

(Ζωγράφου 1997)

Στην Γερμανία, το νομικό καθεστώς για τους μετανάστες καθορίζεται άμεσα, ανάλογα με την χώρα προέλευσης τους, από τις εξής νομικές διατάξεις:

A) τον νόμο για τους αλλοδαπούς:

Σύμφωνα με τον νόμο περί αλλοδαπών του 1991, έχουν δικαίωμα πολιτικογράφησης:

- 1) Νέοι αλλοδαποί μεταξύ 16 και 23 ετών που διαμένουν μόνιμα στη Γερμανία και φοίτησαν 6 χρόνια σε ένα σχολείο στην Γερμανία.
- 2) Αλλοδαποί άνω των 24 ετών, που διαμένουν 15 χρόνια νόμιμα στην Γερμανία και είναι σε θέση να συντηρήσουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους.

3) Σύζυγοι και ανήλικα παιδιά αλλοδαπών άνω των 24 ετών. Οι σύζυγοι δεν υποχρεούνται να διαμένουν άνω των 15 ετών στη Γερμανία. Προϋπόθεση όμως είναι τα άτομα αυτά να μην έχουν καταδικαστεί λόγω μιας αξιόποινης πράξης.

(Ζωγράφου 1997)

Παρόλα αυτά, οι αλλοδαποί εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο νομικής διάκρισης, διότι σύμφωνα με το νόμο περί αλλοδαπών του 1965, ένας αλλοδαπός μπορεί να απελαθεί, όταν τίθενται σε κίνδυνο τα συμφέροντα της Γερμανίας.

Οι παραπάνω διακριτικές διατάξεις του νόμου περί αλλοδαπών δεν ισχύουν για τους αλλοδαπούς, που προέρχονται από χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτοί απελαύνονται μόνο για σοβαρές παραβάσεις του νόμου (πχ εμπόριο ναρκωτικών, ληστείες κτλ.)

B) τον νόμο εργασιακής υποστήριξης:

Σύμφωνα με τον νόμο για την εργασιακή υποστήριξη, οι αλλοδαποί παίρνουν άδεια εργασίας, μόνο όταν δεν υπάρχουν ενδιαφερόμενοι ντόπιοι εργάτες. Η άδεια αυτή είναι χρονικά περιορισμένη και μπορεί να περιοριστεί και σε ορισμένα εργοστάσια, ομάδες επαγγελματιών, οικονομικούς κλάδους ή περιοχές. Η άδεια εργασίας προϋποθέτει και άδεια παραμονής. Άδεια όμως παραμονής δικαιούται μόνο όποιος έχει άδεια και θέση εργασίας.

Γ) το δίκαιο της Κοινής Αγοράς: για τα άτομα που προέρχονται από χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, έχουν και ορισμένα δικαιώματα που δεν τα έχουν οι υπόλοιποι αλλοδαποί. Αυτά είναι: η σταθεροποίηση του δικαιώματος παραμονής, το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης με τους ντόπιους στην αγορά εργασίας και το δικαίωμα να γίνουν ελεύθεροι επαγγελματίες.

Δ) τα πολιτικά και νομικά μέτρα που λαμβάνουν οι εκάστοτε γερμανικές κυβερνήσεις: η πολιτική που ακολουθούν οι γερμανικές κυβερνήσεις, δεν ευνοεί καθόλου τους αλλοδαπούς, ούτε την έννοια της πολιπολιτισμικής κοινωνίας. Η συγκεκριμένη πολιτική συνέβαλε στη δηλητηρίαση του κοινωνικού συστήματος και στην αύξηση της εχθρότητας κατά των αλλοδαπών.

Η κυβέρνηση περιλαμβάνει στο πρόγραμμα της 3 βασικές αρχές:

- 1) ενσωμάτωση των αλλοδαπών εργαζομένων, που ζουν προ πολλού στην Γερμανία με τις οικογένειες τους.
- 2) περιορισμό της περαιτέρω μετανάστευσης
- 3) προώθηση της προθυμίας παλιννόστησης

Επίσης, είναι σημαντικό να προσθέσουμε ότι στα αστικά κέντρα δημιουργήθηκαν «Συμβούλια Αλλοδαπών» για την προβολή αιτημάτων και δικαιωμάτων των ξένων στα δημοτικά συμβούλια των δήμων και κοινοτήτων.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε πως η πολιτική που ακολουθεί μια χώρα για την νομιμότητα των μεταναστών, την εργασία τους και την παραμονή τους, συνδέεται άμεσα με την πολιτική που ακολουθείται και στην εκπαίδευση, καθώς και με την πολυπολιτισμικότητα και την διαπολιτισμική αγωγή.

Τα παιδιά των μεταναστών που ζουν στην Γερμανία διδάσκονται την μητρική τους γλώσσα. Ανάλογα με το κρατίδιο, η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας παρέχεται είτε από τα προξενεία της χώρας κάποια απογεύματα, είτε στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στα γερμανικά σχολεία, είτε στο πλαίσιο των σχολείων της εθνικής τους καταγωγής (πχ ελληνικά σχολεία στην Γερμανία, που λειτουργούν υπό την ευθύνη τους ελληνικού κράτους). Τα σχολεία αυτά αν και υποκαθιστούν την φοίτηση στα γερμανικά σχολεία, εν τούτοις δεν αναγνωρίζονται από το γερμανικό κράτος.

3.1.2 Αγγλία:

Η Αγγλία είναι επίσης μια χώρα υποδοχής με ένα μεγάλο αριθμό μεταναστών να ζουν μόνιμα εκεί. Ο αριθμός αυτός ξεπερνά το 1,5 εκατομμύριο. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου του Σέφιλντ, συνολικά, περίπου 4,5 εκατομμύρια άνθρωποι, που γεννήθηκαν στο εξωτερικό, ζουν σήμερα στη Βρετανία και πολλοί απ' αυτούς έχουν πολιτογραφηθεί Βρετανοί. (<http://exandas.ert.gr>).

Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας είναι και ήταν πολυπολιτισμικό, πολυεθνικό και πολυγλωσσικό στη σύνθεση του πληθυσμού του, ακόμη και πριν την άφιξη των μεγάλων μεταναστευτικών ρευμάτων στη δεκαετία του 1950. Η χρήση των όρων Ηνωμένο Βασίλειο, Αγγλία, Βρετανία ή Μεγάλη Βρετανία αποτελούν ενδείξεις της σύγχυσης που επικρατεί ακόμη και στην ονομασία της χώρας, η οποία σήμερα αποτελείται από την Αγγλία, τη Σκωτία, την Ουαλία και τη Βόρεια Ιρλανδία.

Κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου, η Αγγλία αποτέλεσε έναν από τους βασικούς προορισμούς των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν στην Ευρώπη και ιδιαίτερα εκείνων που προέρχονταν από τις πρώην αγγλικές αποικίες. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των μεταναστών ήταν η Καραϊβική, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές, η Σρι Λάνκα και η Ινδία.

Οι πρώτοι μετανάστες ήταν 500 Τζαμαϊκανοί και έφτασαν στην Αγγλία το 1948.

Με την αύξηση του αριθμού των μεταναστών, αυξήθηκε και ο αριθμός των μαθητών σχολικής ηλικίας, που προέρχονται από εθνικές μειονότητες. Ο αριθμός αυτό είναι αρκετά μεγάλος σε σχέση με τον αντίστοιχο του λευκού πληθυσμού.

Λόγω αυτής της κατάστασης, η Αγγλία είναι μια από τις πλέον πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Σήμερα στην Αγγλία υπάρχουν πάνω από 12 γλώσσες, που τις μιλούν 100.000 άτομα. Μεταξύ αυτών είναι τα Κινέζικα, Αραβικά, Ιταλικά, Ισπανικά και Ελληνικά.

Το 1978 είχαν εντοπιστεί 55 γλώσσες. Στην Εκπαιδευτική Αρχή του Κεντρικού Λονδίνου (Inner London Education Authority) το 1983 εντοπίστηκαν 147 γλώσσες, δύο χρόνια αργότερα 161 γλώσσες, ενώ το 1998 περίπου 280.000 μαθητές μιλούσαν στο σπίτι περισσότερες από 184 διαφορετικές γλώσσες εκτός της αγγλικής.

Όπως φαίνεται, η πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία της Αγγλίας εξελίχθηκε ραγδαία τα τελευταία πενήντα χρόνια. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μία σειρά από σύνθετα προβλήματα στις αγγλικές κυβερνήσεις, για την πρόσβαση και ίση συμμετοχή των εθνικών μειονοτήτων στις παρεχόμενες ευκαιρίες, τη δυνατότητα να μάθουν τις γλώσσες τους, τη θρησκεία και τον πολιτισμό τους, καθώς και την αντιμετώπιση της ξενοφοβίας και των έντονων κοινωνικών διακρίσεων.

Η ύπαρξη αλλογενών εθνικών ομάδων επέφερε σημαντικές αλλαγές στις εκπαιδευτικές πολιτικές και ιδιαίτερα στα προγράμματα γλωσσικής εκπαίδευσης των αλλοδαπών μαθητών.

(Figueroa, 1998)

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, η πολιτική της Μεγάλης Βρετανίας, σε θέματα μετανάστευσης στηριζόταν στην απόλυτη αφομοίωση των αλλοδαπών που προέρχονταν κυρίως από τις πρώην Αγγλικές αποικίες. Αυτόματα τους χορηγούταν η Βρετανική υπηκοότητα και το δικαίωμα ψήφου. Επίσης, η πολιτεία, μέσο της νομοθεσίας, φρόντιζε να εξαλειφθούν οι διακρίσεις και να αγνωριστούν οι εθνοτικές ομάδες ως πολιτικές οντότητες. Το μοντέλο αυτό, καταργήθηκε το 1981 από τη τότε συντηρητική κυβέρνηση της Θάτσερ.

Σήμερα, εφαρμόζεται ένα πολυπολιτισμικό πρότυπο ένταξης των μεταναστών, με στόχο την αναγνώριση και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Το μοντέλο αυτό στηρίζει τη άποψη ότι η διαφορετικότητα που φέρνουν οι μετανάστες είναι πολύ σημαντικό στοιχείο και εμπλουτίζει τον κοινωνικό ιστό της χώρας.

Στην Αγγλία σήμερα υπάρχει ο Μεταναστευτικός Νόμος (Immigration Act) ο οποίος ασχολείται με τα θέματα των αλλοδαπών προασπίζοντας παράλληλα και τα συμφέροντα της χώρας.

Όσον αφορά την γλωσσική ανομοιογένεια, οι εξελίξεις έγιναν μετά το 1960, αφού πριν δεν υπήρχε κανένα ενδιαφέρον για τα παιδιά των μεταναστών που δεν γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα.

Από τη δεκαετία του 1960 και έπειτα, οι γλωσσικές ανάγκες των μαθητών, που μιλούσαν γλώσσες διαφορετικές της αγγλικής, άρχισαν να αποτελούν ένα σοβαρότατο ζήτημα. Οι πρώτες ενέργειες έγιναν προς την κατεύθυνση της εξειδικευμένης διδασκαλίας των αγγλικών για τα παιδιά των μεταναστών. Μάλιστα, δημιουργήθηκε και ο ειδικός όρος ESL (English as a Second Language), δηλώνοντας μία μέθοδο διδασκαλίας της αγγλικής ως δεύτερης γλώσσας (Α2Γ), για όσους ζουν σε ένα αγγλόφωνο περιβάλλον. Αυτή η μέθοδος ήταν διαφορετική για όσους μάθαιναν αγγλικά ως ξένη γλώσσα. Εντούτοις, το κύριο βάρος όλων των μέτρων έπεφτε στη γρήγορη εκμάθηση της αγγλικής, με τη μικρότερη δυνατή αναστάτωση στο σχολικό πρόγραμμα. Το πρόγραμμα αυτό δεν ασχολήθηκε μόνο με την εκμάθηση της γλώσσας, αλλά είχε και στόχο την διδασκαλία του αγγλικού πολιτισμού.

Κάποια χρόνια αργότερα, επικράτησε η αντίληψη ότι η περιθωριοποίηση της μητρικής γλώσσας και η εκμάθηση μόνο της αγγλικής δεν βοηθούσε τα παιδιά των μεταναστών. Το 1975, η Αναφορά Bullock ήταν η πρώτη που υποστήριξε την δίγλωσση εκπαίδευση των μεταναστών μαθητών, χωρίς όμως να προτείνει και κάποια συγκεκριμένα μέτρα.

Το 1983 και μετά, οι μητρικές γλώσσες απέκτησαν μεγαλύτερη αναγνώριση και χρήση. Και εντάχθηκαν στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα με περισσότερες ώρες διδασκαλίας.

Μετά το 1985 όμως ήταν που διαδόθηκε πραγματικά η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας, πέρα από την αγγλική.

Η Αναφορά Swann, που έγινε την χρονική αυτή περίοδο αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη των γλωσσικών πολιτικών, της Αγγλίας. Έθεσε ως στόχους, αφενός τη διεύρυνση και αναδιοργάνωση της κρατικής εκπαίδευσης έτσι, ώστε να φιλοξενήσει τους πολιτισμούς περισσότερων εθνικών μειονοτήτων - ικανοποιώντας παράλληλα κάποια από τα χρόνια αιτήματά τους- και αφετέρου να προσφέρει «μία εκπαίδευση για όλους» έτσι, ώστε να μειώσει το ρατσισμό και την εχθρότητα ανάμεσα στην κυρίαρχη ομάδα και τις ομάδες των μεταναστών. Πρότεινε, επίσης, την αφαίρεση όλων των ρατσιστικών χαρακτηρισμών για τις διάφορες εθνικότητες, που συχνά αποτελούν την αιτία για πολλές διαμάχες στα σχολεία. Με στόχο τη σωστή αντιμετώπιση της διαφορετικότητας για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, η έμφαση δόθηκε στην παροχή μέτρων για την εκπαίδευση των δίγλωσσων μαθητών των κρατικών σχολείων. Στο ζήτημα της διδασκαλίας των αγγλικών, η Αναφορά στάθηκε κατηγορηματικά αντίθετη σε κάθε μορφή διδασκαλίας που γίνεται έξω από τα πλαίσια της κανονικής τάξης. Υποστήριξε ότι οι ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών στην αγγλική γλώσσα πρέπει να οργανώνονται μέσα στην κανονική τάξη, ως μέρος της ενιαίας γλωσσικής πολιτικής για όλα τα παιδιά. Τόνισε, ακόμη, ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν την ευθύνη να φροντίζουν για τις γλωσσικές ανάγκες όλων των μαθητών τους, ανεξαρτήτως καταγωγής. Επιπλέον, επισήμανε ότι το Υπουργείο Παιδείας και οι Τ.Ε.Α. πρέπει να προσφέρουν στους εκπαιδευτικούς τη μεγαλύτερη δυνατή υποστήριξη για να είναι αποτελεσματικοί στο εξαιρετικά δύσκολο έργο τους.

<http://web.auth.gr>

3.1.3 Γαλλία:

Μαζί με την Γερμανία και την Μεγάλη Βρετανία ένας από τους κυριότερους προορισμούς, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είναι και η Γαλλία.

Η εισροή των εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών, ανάγκασε και την Γαλλία να υιοθετήσει πολιτικές ενσωμάτωσης, προκειμένου να διασφαλίσει την αρμονική συμβίωση των διαφορετικών πολιτισμών.

Σύμφωνα με το Γαλλικό μοντέλο, η υπηκοότητα και η εθνικότητα στηρίζονται κυρίως:

- 1) Στο «Δίκαιο Εδάφους» (jus solis): Θεωρείται κανείς Γάλλος, εξαιτίας του τόπου γέννησης και κατοικίας του, έστω και να οι γονείς του είναι αλλοδαποί.
- 2) Στο «Δίκαιο αίματος» (jus sanguinis): Θεωρείται κανείς Γάλλος, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας ή γέννησης του, υπό την προϋπόθεση οι γονείς του να είναι Γάλλοι.

Αυτός ο κώδικας ιθαγένειας, που καθορίστηκε από διάταγμα του 1945 και έχει τροποποιηθεί κατά καιρούς, *σαν έμμεσο στόχο έχει την αφομοίωση των μεταναστών μέσω του σχολείου ή άλλων θεσμών*. Οι διαφορετικές εθνικές ταυτότητες που έφεραν οι μετανάστες «πριν γίνουν Γάλλοι», απωθούνται από τη δημόσια σφαίρα στην ιδιωτική.

Ουσιαστικά, **η πολιτεία τους αναγνωρίζει ως Γάλλους και δεν τους παρέχει ιδιαίτερα προνόμια**. Η ενσωμάτωση που υπονοεί, συνοψίζεται στο «να γίνουν όλοι Γάλλοι».

Για παράδειγμα, οι μηχανισμοί και τα μέτρα καταπολέμησης της ανεργίας ή επαγγελματικής ένταξης, δεν στοχεύουν στους μετανάστες ως ιδιαίτερη μερίδα του πληθυσμού, αλλά μπορεί να τους αφορούν ως ασθενέστερα στρώματα, όπως συμβαίνει με τους άνεργους μακράς διάρκειας, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους ανειδίκευτους νέους κ.ο.κ.

Αυτή η πολιτική, ενώ στοχεύει στην ενσωμάτωση, καταλήγει να κλείνει τα μάτια στη διαφορετικότητα.

Σε ότι αφορά την εκπαίδευση, οι νεαροί μετανάστες έχουν λιγότερες πιθανότητες να έχουν φυσιολογική σχολική ζωή.

Στις 23 Φεβρουαρίου 2005 μάλιστα, η κυβέρνηση ψήφισε νόμο που ζητάει από τους εκπαιδευτικούς να δώσουν έμφαση στη «θετική όψη της γαλλικής αποικιοκρατίας»! Έτσι δηλαδή που ο μικρός Αλγερινός να μαθαίνει ότι ο παππούς του σφάχτηκε στον βωμό του εκπολιτισμού... Ο νόμος αυτός προξένησε πολλές αντιδράσεις σε αντιρατσιστικές οργανώσεις και πανεπιστημιακούς κύκλους και μέχρι τον Απρίλιο είχαν μαζευτεί χιλιάδες υπογραφές για την κατάργησή του. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της ξενοφοβίας των Γάλλων που αφορά την εκπαίδευση, είναι το γεγονός ότι πολλές Γαλλικές μεσοαστικές οικογένειες επινοούν τρόπους για να αποφύγουν να στείλουν τα παιδιά τους σε σχολεία με μεγάλη αναλογία παιδιών μεταναστών.

Κάποια σχολεία μάλιστα, δημιουργούν τάξεις «επίλεκτων» με Γάλλους μαθητές και αντίστοιχα υποτιμημένες τάξεις με παιδιά μεταναστών.

[\(<http://exandas.ert.gr>\)](http://exandas.ert.gr)

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, υιοθετήθηκε μια αντισταθμιστική εκπαιδευτική πολιτική. Οι εισαγωγικές τάξεις (classes d' initiation) διοργανώθηκαν, στο πλαίσιο της προσπάθειας να αντιμετωπιστούν οι γλωσσικές ελλείψεις των παιδιών, ως προπαρασκευαστικές τάξεις.

Παρόλο που η Γαλλία είναι μια χώρα με πολύ παλιό ιστορικό μετανάστευσης, μέχρι πρόσφατα δεν υπήρξε καμία εκπαιδευτική πολιτική που να υπαγορεύεται από κάποια μορφή διαπολιτισμικής αντίληψης. Αυτό, γίνεται ύστερα από τη διαπίστωση της σχολικής αποτυχίας των μεταναστών από μεσογειακές χώρες. Κάτι που όξυνε τα προβλήματα και ήταν η αφορμή για μια γενικότερη κριτική και αναθεώρηση της δομής και της λειτουργίας του γαλλικού σχολείου και έθεσε την Διαπολιτισμική Αγωγή ως εναλλακτική λύση.

Τους βασικούς άξονες του σχεδιασμού μιας εκπαίδευσης για μετανάστες και μειονότητες, η οποία θα βασίζεται στην διαπολιτισμική αγωγή, αποτελούν, αφενός ο επίκαιρος τρόπος ζωής της περιοχής από όπου κατάγονται και παράλληλα του τόπου όπου ζουν, και αφετέρου η παροχή πολιτισμικών μέσων για τον αυτοπροσδιορισμό τους και τη διαμόρφωση ταυτότητας των μελών αυτών των ομάδων. Στόχος του διαπολιτισμικού σχεδιασμού της εκπαίδευσης είναι, από την μία η διευκόλυνση των νεαρών μεταναστών και των μελών μια μειονότητας να διαμορφώσουν την ταυτότητα τους, και από την άλλη, η διευκόλυνση των ντόπιων δασκάλων και μαθητών να αντιμετωπίσουν τον εθνοκεντρισμό και τα παράγωγά του.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

3.1.4 Σουηδία:

Η Σουηδία είναι μια χώρα με ένα πολύ καλό και οργανωμένο πρόγραμμα πρόνοιας που περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες ανθρώπων και προωθεί την προαγωγή των καλύτερων δυνατών συνθηκών διαβίωσης.

Μετανάστες στην Σουηδία υπήρχαν από πολύ παλιά. Και ήταν κυρίως προερχόμενοι από την γειτονική Φινλανδία.

Στην δεκαετία του 1950, άρχισαν να έρχονται μετανάστες και από την νότια Ευρώπη, πρώτα Ιταλοί και μετά Έλληνες και Γιουγκοσλάβοι.

[\(www.bbc.co.uk/greek/\)](http://www.bbc.co.uk/greek/).

Με βάση μια έρευνα που έγινε, η Σκανδιναβικές χώρες υιοθετούν πετυχημένα μοντέλα κοινωνικής ένταξης μεταναστών. Την πρώτη πεντάδα απαρτίζουν η Σουηδία, η Πορτογαλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και η Φινλανδία. Πρώτη στη λίστα κατατάσσεται η Σουηδία ενσωματώνοντας με 100% επιτυχία τους

οικονομικούς μετανάστες στο έδαφός της. *Η Ελλάδα καταλαμβάνει την προτελευταία θέση στη λίστα μαζί με την Κύπρο, τη Αυστρία, και τη Σλοβακία.* Η Λετονία αποσπά την τελευταία θέση αποτυγχάνοντας πλήρως να εντάξει τους μετανάστες ομαλά στην κοινωνία.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι πέντε χώρες με τον μεγαλύτερο μεταναστευτικό πληθυσμό στην Ευρώπη, η Βρετανία, η Ισπανία, η Γερμανία, η Ιταλία και η Γαλλία, συμπεριλαμβάνονται στις 15 πρώτες θέσεις της λίστας.

(www.ethnos.gr)

Στη Σουηδία των εννέα εκατομμυρίων κατοίκων, οι αλλοδαπής καταγωγής φθάνουν το 1,1 εκατομμυρίων ή το 12% σύμφωνα με τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη. Ενώ το ποσοστό είναι παρόμοιο με εκείνο των ΗΠΑ, είναι υψηλότερο από αυτό της Γαλλίας (10%) και της Βρετανίας (8,3%) και σχεδόν διπλάσιο από εκείνο της γειτονικής Δανίας.

Δημοσκόπηση από το Σουηδικό Συμβούλιο Αφομοίωσης το 2004, βρήκε ότι το 78% των Σουηδών θεωρεί θετική για τη χώρα τη μείξη ανθρώπων διαφορετικής καταγωγής. Το ποσοστό αυτό ήταν 73% το 1999.

(<http://tovima.dolnet.gr/>)

Το 1997 η Σουηδία υιοθέτησε μια νέα πολιτική, σύμφωνα με την οποία, όσοι ζουν σε αυτή τη χώρα, ανεξάρτητα από καταγωγή και προέλευση, έχουν ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες.

(www.bbc.co.uk/greek/)

Όσον αφορά την εκπαίδευση, η επίσημη εκπαιδευτική πολιτική, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπολιτισμική πραγματικότητα, προσανατολίστηκε παράλληλα με την Παιδαγωγική επιστήμη στις νέες πολυπολιτισμικές αρχές, χωρίς να χρειάζεται να προσαρμόζει και να αναθεωρεί σταδιακά τα προγράμματα της.

Τα παιδιά των μεταναστών ξεπερνούν τις 800 χιλιάδες και οι ξένοι που βρίσκονται παράνομα εδώ υπολογίζονται σε 60 ως 100 χιλιάδες.

Τα παιδιά των αλλοδαπών στην Σουηδία, έχουν το δικαίωμα εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας, όπως και το δικαίωμα διατήρησης της γλώσσας του

άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος και της κοινότητας του. Η εκπαιδευτική πολιτική στηρίζεται και ενισχύεται γενναιόδωρα από τις τυπικές διατυπώσεις που απαιτούνται για την απόκτηση της υπηκοότητας, της άδειας παραμονής και του βασικού πολιτικού δικαιώματος της ψήφου.

Η δομική ένταξη των μεταναστών στην σουηδική κοινωνία συνδυάζεται και με την πολιτισμική ποικιλία, γεγονός που δεν διαπιστώνεται στις άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες υποδοχής μεταναστών.

Η σχολική εκπαίδευση περιλαμβάνει ισότιμα δίγλωσσα, τρίγλωσσα και πολυπολιτισμικά σχολεία. Για αυτό και θεωρείται υποδειγματική, τόσο από άποψη αναλυτικών προγραμμάτων, όσο και από την άποψη της εκπαίδευσης των δασκάλων.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

Η εξέλιξη του μαθήματος της μητρικής γλώσσας στα σουηδικά σχολεία πέρασε από τέσσερις διαδοχικές φάσεις. Τη φάση της καθιέρωσης (1966-1975), τη φάση της επέκτασης (1976 - 1990), τη φάση του περιορισμού (1990-1996) και τη φάση της ενσωμάτωσης, 1997.

Μεταξύ 1990-1997 οι πολιτικές συζητήσεις γύρω από το ζήτημα της μητρικής γλώσσας ήταν πάρα πολύ έντονες. Στο κοινοβούλιο έκανε την εμφάνισή του το ακροδεξιό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, το οποίο ζητούσε την κατάργηση του μαθήματος, τον περιορισμό της μετανάστευσης και την επιστροφή των πολιτικών προσφύγων στην πατρίδα τους. Τα άλλα πολιτικά κόμματα φοβούμενα την κλιμακούμενη επιρροή της Νέας Δημοκρατίας σε ευρύτερα λαϊκά στρώματα, αναγκάστηκαν να αναπροσαρμόσουν την πολιτική τους απέναντι της, ειδικά στο ζήτημα της μετανάστευσης.

Από τη φάση των περιοριστικών αποφάσεων σε θέματα πολιτισμού και γλώσσας, η σουηδική πολιτική μετατράπηκε τα δύο τελευταία χρόνια σε μια συντηρητική μεταναστευτική πολιτική και εστιάζεται κυρίως στην προγραμματισμένη ενσωμάτωση των μεταναστών στη σουηδική κοινωνία.

Η ενσωμάτωση δεν επιδιώκεται βέβαια με καταναγκαστικό τρόπο, αλλά με κίνητρα που ευνοούν την επιτυχία της. Κάθε προσπάθεια που διευκολύνει την ενσωμάτωση των μεταναστών στη σουηδική κοινωνία παροτρύνεται και χρηματοδοτείται, προσπάθειες που οδηγούν σε αντίθετες πολιτικές αγνοούνται. Έρευνες που βοηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση επιχορηγούνται, έρευνες που επικεντρώνονται σε ζητήματα διατήρησης της ιδιαιτερότητας των μεταναστών δεν είναι πια και τόσο επίκαιρες.

Οι σκοποί της σουηδικής πολιτικής σχετικά με την ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων διατυπώνονται ως ακολούθως στον τελευταίο νόμο (βλ. Ν. 1997/98:16, σελ. 21):

- Τα ίδια δικαιώματα και οι ίδιες δυνατότητες θα δίδονται προς όλους τους κατοίκους της Σουηδίας, ανεξάρτητα εθνικής καταγωγής και πολιτισμικής ταυτότητας.
- Επιδιώκεται η κοινωνική συνοχή με βάση την συνύπαρξη σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.
- Η κοινωνική εξέλιξη πρέπει να χαρακτηρίζεται από αμοιβαίο σεβασμό και ανοχή προς όλους όσους έχουν διαφορετικό παρελθόν, οι οποίοι επίσης οφείλουν να είναι συνυπεύθυνοι για την πρόοδο της κοινωνίας προς αυτήν την κατεύθυνση.

Οι προσπάθειες για ενσωμάτωση επικεντρώνονται στους εξής στόχους:

- Να δοθούν ευκαιρίες στους μετανάστες για να μπορέσουν να πετύχουν την ενσωμάτωσή τους στη σουηδική κοινωνία, μέσω της απασχόλησης και της συμμετοχής τους στα κοινά.
- Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν όλοι όσοι μένουν στη Σουηδία τις αρχές των δημοκρατικών αξιών καθώς επίσης το δικαίωμα ανδρών και γυναικών για ίσες ευκαιρίες στην κοινωνία.
- Θα πρέπει να επιβραβεύεται κάθε προσπάθεια που αντιστρατεύεται το ρατσισμό, τις διακρίσεις και την εχθρότητα απέναντι τους μετανάστες.

(<http://www.ypepth.gr>)

3.2 Παραδείγματα από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης:

3.2.1 ΗΠΑ:

Η ΗΠΑ, όπως είναι γνωστό σε όλους μας, είναι μια από τις πλέον πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Ζουν και εργάζονται στην Αμερική εκατομμύρια αλλοδαποί από όλες τις χώρες του κόσμου.

Ο αριθμός των μεταναστών στις ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 16% περίπου, τα τελευταία 6 χρόνια, κυρίως λόγω των αφίξεων νέων μεταναστών από το Μεξικό. Νέα έκθεση της Αμερικανικής Υπηρεσίας Καταγραφής Πληθυσμού αναφέρει ότι από τα 280 εκατομμύρια που ζουν στις ΗΠΑ, 41 εκατομμύρια είναι Λατινο-Αμερικανικής καταγωγής και απ' αυτά τα 27 εκατομμύρια προέρχονται απ' το Μεξικό. Επίσης η έκθεση δείχνει ότι ολοένα και περισσότεροι μετανάστες αποφεύγουν πολιτείες όπως η Καλιφόρνια και η Νέα Υόρκη και εγκαθίστανται σε νοτιοανατολικές και μεσοδυτικές πολιτείες που παραδοσιακά δεν είχαν συνηθίσει σε μεγάλους αριθμούς ξένων.

(www.hri.org/news/usa)

Το 1964 ψηφίστηκε στην Αμερική, ο Νόμος περί πολιτικών δικαιωμάτων (Civil Rights Act), με σκοπό την καταπολέμηση του αποκλεισμού των νέγρων από την δημόσια ζωή και ιδιαίτερα της αντίληψης που επέβαλλε το διαχωρισμό μεταξύ των σχολείων, σε «Λευκών» και «Μαύρων». Κάτι που καταργήθηκε οριστικά το 1968.

Επίσης, το 1968, με την Νομοθετική Πράξη (Bilingual Education Act) θεσμοθετείται το δίγλωσσο μάθημα, σε σχολεία με παιδιά που δεν μιλούν την αγγλική γλώσσα. Ο θεσμός αυτός, συμπληρώνεται αργότερα, το 1974, με νέα διδακτικά διαπολιτισμικά μέτρα.

Η εξέλιξη της Διαπολιτισμικής Αγωγής στις ΗΠΑ φαίνεται να είναι παράλληλη με αυτή των δυτικοευρωπαϊκών χωρών.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

3.2.2 Αυστραλία:

Στην Αυστραλία, η άρχουσα τάξη αυτοπροσδιοριζόταν μέσα από τον αγγλικό πολιτισμό και την αγγλική γλώσσα και η επίσημη ιδεολογία δεν άφηνε περιθώρια για την ανοχή της πολιτισμικής κοινωνίας. Μέχρι και μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η Αυστραλία θεωρούσε τον εαυτό της μονοπολιτισμικό κράτος με αγγλοσαξονική παράδοση.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

Μετά το τέλος του πολέμου ένα μεγάλο κύμα μεταναστών κατευθύνθηκε προς την Αυστραλία, με σκοπό την αναζήτηση ενός καλύτερου τρόπου ζωής και περισσότερων ευκαιριών σε θέσεις εργασίας.

Αυτό ήταν κάτι που άλλαξε τα δεδομένα στην Αυστραλία και έφερε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής των κατοίκων της χώρας, που ήρθαν «αντιμέτωποι» με την πολυπολιτισμική πραγματικότητα.

Αρχικά, η πρώτη πολιτική που εφαρμόστηκε ήταν παρόμοια με αυτήν που είχαν στην αρχή και οι περισσότερες χώρες υποδοχής. Δηλαδή, εφαρμόστηκε μια πολιτική αφομοίωσης των ξένων, μέσα από την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας.

Η δίγλωσση εκπαίδευση, θεσπίστηκε στις αρχές του 1970.

Η Αυστραλία κρατούσε για πολλά χρόνια μια συγκεκριμένη πολιτική περιορισμού των μεταναστών και απαγόρευση της εισόδου στην χώρα, ορισμένων μεταναστών συγκεκριμένης προέλευσης. Η Πολιτική αυτή της Λευκής Αυστραλίας καταργείται το 1972 και μαζί της καταργούνται σχεδόν όλες οι διακρίσεις στην επιλογή των μεταναστών.

(www.thessaloniki.indymedia.org/front)

3.3 Το φαινόμενο στην Ελλάδα:

Η μετανάστευση στην Ελλάδα άρχισε το 1970 με την είσοδο μεταναστών από το Ιράν και το Ιράκ. Ακολούθησαν μετανάστες από την Ινδία, την Τουρκία (Κούρδοι), την Παλαιστίνη και τις Φιλιππίνες.

Έπειτα με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού το 1989 έφθασαν χιλιάδες μετανάστες από την Πολωνία, Ρουμανία και Γιουγκοσλαβία.

Το 1990, με το άνοιγμα των συνόρων, ένα μεγάλο κύμα μεταναστών από την Αλβανία και την Βόρεια Ήπειρο εισήλθε στην Ελλάδα.

Έτσι, μέχρι τον Ιανουάριο του 1995 ζούσαν και εργάζονταν στην Ελλάδα πάνω από 400.000 μετανάστες. Από αυτούς οι 200.000 ήταν Αλβανοί, οι 80.000 Πολωνοί, οι 50.000 Αιγύπτιοι, οι 30.000 Φιλιπινέζες και άλλοι.

Κατά τον πρόεδρο της ΓΣΕΕ, κύριο Πρωτόπαπα (1995), μόνο 50.000 αλλοδαποί έχουν άδεια παραμονής και εργασίας στην Ελλάδα.

Οι περισσότεροι από τους παράνομους μετανάστες ασχολούνται με την γεωργία και τον κατασκευαστικό τομέα. Παρότι το 30% των αλλοδαπών έχει τεχνική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 87% απασχολείται σε ανειδίκευτες εργασίες.

Στην Ελλάδα το ποσοστό των ξένων εργατών (νόμιμων και παράνομων), σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΣΕ, ανέρχεται στο 8-9% του ενεργού πληθυσμού. Έτσι, η Ελλάδα, σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, έχει αναλογικά, το υψηλότερο ποσοστό μεταναστών και ξένων εργατών.

Η Ελλάδα, από χώρα μετανάστευσης, μετατράπηκε από την αρχή του 1990 σε χώρα υποδοχής.

Στην Ελλάδα, όπως και στις παραδοσιακές χώρες υποδοχής της Δυτικής Ευρώπης, η πλειοψηφία των αλλοδαπών απασχολείται σε εργασίες, οι οποίες είναι ανεπιθύμητες από τον ντόπιο πληθυσμό, διότι είναι βρώμικες, επικίνδυνες, ανθυγιεινές και χαμηλοαμοιβώμενες.

Οι περισσότεροι εργοδότες αυτών των εργασιών προτιμούν να έχουν σαν εργατές τους, αλλοδαπούς, γιατί έχουν λιγότερες απαιτήσεις και ημερομίσθια.

Σύμφωνα με το νόμο 1975/91 που καλύπτει το καθεστώς των αλλοδαπών στην Ελλάδα:

- Ø Ο αλλοδαπός χρειάζεται μια άδεια εισόδου για εργασία στην Ελλάδα που χορηγείται για περιορισμένη χρονική διάρκεια, ένα συγκεκριμένο εργοδότη, είδος εργασίας και ένα τόπο εργασίας.
- Ø Η παραμονή του αλλοδαπού πέραν της πενταετίας προϋποθέτει απόφαση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης με σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Εργασίας.
- Ø Σε περίπτωση παράνομης απασχόλησης δεν τιμωρείται μόνο ο αλλοδαπός εργαζόμενος, αλλά και ο εργοδότης, πράγμα όμως που δεν συμβαίνει στην πράξη.
- Ø Για τους εργαζόμενους που προέρχονται από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν οι διατάξεις των συμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες παρέχουν, κάτω από ορισμένες προϋπόθεσης, τη δυνατότητα εργασίας και μόνιμης παραμονής στην Ελλάδα.

(Ζωγράφου 1997)

Η ελληνική Πολιτεία θα έπρεπε να ήταν πιο ευαισθητοποιημένη στο θέμα της μετανάστευσης, αφού και η ίδια είναι μια χώρα μετανάστευσης, με πολλούς απόδημους σε διάφορες χώρες, εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα είχε και έχει ακόμα να επανεντάξει παιδιά παλιννοστούντων, κυρίως από την Δυτική Ευρώπη. Παρά το γεγονός όμως αυτό δεν διαμόρφωσε κάποια συγκροτημένη πολιτική ένταξης των ατόμων που προέρχονται από άλλα πολιτισμικά πλαίσια. Κάτι που έχει επίπτωση και στην πολιτική που ακολουθείται στην εκπαίδευση.

Δεν υπάρχουν οργανωμένα προγράμματα σχολικής εκπαίδευσης, που να απευθύνονται σε πληθυσμιακές ομάδες με διαφορετική μητρική γλώσσα και διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και να λειτουργούν σε μια διαπολιτισμική βάση.

Παρόλα αυτά, αξίζει να αναφερθεί η προσπάθεια σχεδιασμού Διαπολιτισμικής Αγωγής για την εκπαίδευση της μουσουλμανικής μειονότητας της Δ. Θράκης.

Τα αναλυτικά προγράμματα που εφαρμόζονται στα λεγόμενα «μειονοτικά σχολεία» μπορούν να χαρακτηριστούν δημοκρατικά, ενώ στο περιεχόμενο τους διακρίνονται ορισμένες από τις βασικές αρχές της Διαπολιτισμικής Αγωγής. Τα μαθήματα και οι διδακτικές ώρες είναι κατανεμημένα, τόσο στην επίσημη ελληνική γλώσσα, όσο και στην Τούρκικη.

Σύμφωνα, με στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας το Σεπτέμβριο του 1994 είχαν εγγραφεί στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης 20.670 παιδιά Ποντίων, Βορειοηπειρωτών και Αλβανών, για να μάθουν την ελληνική γλώσσα. Το 1990 καθιερώθηκε και νομικά ο θεσμός των φροντιστηριακών τμημάτων, ο οποίος υπολειτουργεί λόγω έλλειψης πόρων και αιθουσών διδασκαλίας. Με αποτέλεσμα, ενώ το σχολικό έτος 1992-93 υπήρχαν σε όλη τη χώρα 73 τάξεις υποδοχής, δύο έτη μετά, λειτούργησαν μόνο οι 29.

Το 1996 με τον νόμο 2413/1996 έγινε μια σημαντική αλλαγή στο θέμα της διαπολιτισμική εκπαίδευσης. Ο νόμος αυτός προβλέπει την δημιουργία διαπολιτισμικών σχολείων (δημόσιων ή ιδιωτικών) για την εκπαίδευση ατόμων με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες.

Παρόλα αυτά, ο νόμος είναι αρκετά ασαφής ως προς τους στόχους αυτών των σχολείων.

Υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα 26 διαπολιτισμικά σχολεία: 13 δημοτικά, 9 γυμνάσια και 4 λύκεια επί συνόλου 15,174 σχολικών μονάδων (από τη βαθμίδα του νηπιαγωγείου ως τα λύκεια και ΤΕΕ).

Σύμφωνα με σχετικές μελέτες, τα σχολεία αυτά έχουν εν πολλοίς μετατραπεί σε σχολεία αλλοδαπών γιατί οι έλληνες γονείς τα εγκατέλειψαν φοβούμενοι ότι η πολιτιστική διαφορετικότητα και η γλωσσική ιδιαιτερότητα των μαθητών επηρεάζει αρνητικά το επίπεδο μάθησης.

Στην περίοδο 1997-2000 και 2001-2004 λειτούργησαν επίσης δύο προγράμματα μεγάλης κλίμακας, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εκπαίδευσης και Αρχικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΚ) που αφορούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την βελτίωση των επιδόσεων των Τσιγγανοπαίδων, των Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών και των Μουσουλμανοπαίδων.

Τα δύο πρώτα είχαν εθνικό ορίζοντα δράσης ενώ το τρίτο επικεντρώθηκε στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Όπως φαίνεται, παρά το ότι ο αριθμός των μαθητών αυτών συνεχίζει να αυξάνεται, δεν έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την εκπαίδευσή τους.

«Ακόμη και στις τάξεις υποδοχής που δημιουργήθηκαν, η εκπαίδευση δεν γίνεται με τον κατάλληλο τρόπο, έτσι, που τα παιδιά των μεταναστών δεν έχουν σχέσεις με τους υπόλοιπους συμμαθητές/τριες τους. Αυτό είναι κάτι που πηγάζει και από την στάση των δασκάλων στα σχολεία αυτά, οι οποίοι πρέπει να εγκαταλείψουν τον «εθνικιστικό τρόπο» με τον οποίο διδάσκουν μέχρι τώρα και να βοηθούν στην ένωση των παιδιών αυτών.»

3.4 Συγκρίσεις στην αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης:

Όπως φαίνεται από τις πιο πάνω αναλύσεις, το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας αγγίζει κυρίως χώρες με υψηλό βιοτικό επίπεδο και μια κύρια αιτία σε αυτό είναι ότι οι μετανάστες φεύγουν από τις χώρες τους αναζητώντας κάτι καλύτερο, όπως, περισσότερες και καλύτερες συνθήκες εργασίας και καλύτερες συνθήκες ζωής. Επομένως, καταφεύγουν σε εύπορες χώρες.

Η αντιμετώπιση του φαινομένου δεν στέφθηκε πάντα με επιτυχία. Εξετάζοντας κάποιες από τις εφαρμογές πολιτικών που έγιναν στις διάφορες χώρες, θα μπορούσαμε να δούμε μερικές καλές πρακτικές στην εφαρμογή της διαπολιτισμικότητας, όπως είναι αυτή της Σουηδίας, την οποία εμείς θεωρούμε μια από τις καλύτερες. Σύμφωνα με την τελευταία πολιτική της χώρας, όλοι οι κάτοικοι της, ανεξάρτητα από προέλευση και καταγωγή έχουν ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα. Κάτι που κάνει ακόμη πιο δίκαιο, το ότι θα έχουν και τις ίδιες υποχρεώσεις. Η πολιτική αυτή, απομακρύνει τις ρατσιστικές τάσεις και τις τυχόν διακρίσεις που προβάλλονται. Την ίδια πολιτική ακολουθεί και στο θέμα της εκπαίδευσης, που κινείται με βάση τις αρχές της πολυπολιτισμικότητας και τις διαπολιτισμικότητας και εφαρμόζει μεθόδους ώστε όλα τα παιδιά να τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης στο σχολείο. Με αυτά τα μέτρα προωθείται η ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών.

Αντίθετα, βλέπουμε στην πολιτική της Γαλλίας ότι δεν υπάρχει ο απαραίτητος σεβασμός στην διαφορετικότητα των μεταναστών και στη διατήρηση της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Στόχος του κράτους, είναι ουσιαστικά η αφομοίωση των αλλοδαπών, μια πολιτική που ακολουθείται και στην εκπαίδευση, όπου δίνεται έμφαση στη θετική όψη της γαλλικής αποικιοκρατίας. Οι ίδιοι οι κάτοικοι της χώρας διαθέτουν ρατσιστικές αντιλήψεις για τους μετανάστες και για αυτό απόφευγαν να στέλνουν τα παιδιά τους σε σχολεία που υπήρχαν και παιδιά αλλοδαπών. Διάκριση που στηρίζεται και από τους

εκπαιδευτικούς των σχολείων που δημιουργούσαν τάξεις «επίλεκτων» με Γάλλους μαθητές και αντίστοιχα, «υποτιμημένες» τάξεις με παιδιά μεταναστών. Μέχρι πρόσφατα δεν υπήρξε καμία πολιτική με μορφή διαπολιτισμικής αντίληψης. Τα διάφορα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στη χώρα, προβάλλουν την εφαρμογή πολιτικής βασισμένη στις αρχές της διαπολιτισμικότητας, ως επιτακτική εναλλακτική λύση.

Παρόμοια, η πολιτική της Γερμανίας αν και διαθέτει πρόνοια για την πολιτικογράφηση των μεταναστών, δεν είναι προσανατολισμένη στην προάσπιση των δικαιωμάτων των αλλοδαπών. Ο νόμος έχει ως βάση να προστατέψει τα συμφέροντα της Γερμανίας και όχι τα συμφέροντα των ανθρώπων ανεξαρτήτου προέλευσης. Προβάλλεται μια εθνικιστική διάκριση. Επιπλέον, εκτός από την διάκριση που υπάρχει μεταξύ των ντόπιων κατοίκων και των μεταναστών, υπάρχει και διάκριση μεταξύ των αλλοδαπών που προέρχονται από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αυτών που προέρχονται από χώρες μέλη της. Οι δεύτεροι, διαθέτουν περισσότερα δικαιώματα. Στην Γερμανία, ακολουθείται μια πολιτική περιορισμού της μετανάστευσης. Η πολιτική που ακολουθεί συνδέεται άμεσα με την πολιτική που ακολουθείται και στην εκπαίδευση. Ενώ, το κράτος δίνει το δικαίωμα στα παιδιά των μεταναστών να μαθαίνουν την μητρική τους γλώσσα, το ίδιο το κράτος μετά δεν αναγνωρίζει τα σχολεία των αλλοδαπών, παρόλο που αντικαθιστούν την αντίστοιχη φοίτηση στα γερμανικά σχολεία.

Μια πολιτική περιορισμού των μεταναστών, εφάρμοξε και η Αυστραλία. Μέχρι το 1972 ακολουθούσε την Λευκή πολιτική, που ήταν μια άκρως ρατσιστική πολιτική, αφού απαγόρευε την είσοδο στην χώρα αλλοδαπών συγκεκριμένης προέλευσης και φυλής. Μετά το 1972 αυτή η πολιτική καταργήθηκε και έγινε και γίνεται προσπάθεια να εξαλειφθούν κάθε ρατσιστικές διακρίσεις και να εφαρμοστούν προγράμματα και πολιτικές βασισμένες στις αρχές της διαπολιτισμικότητας και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Η Αγγλία από την άλλη, θεωρούμε ότι βρίσκεται σε μια θετική θέση, αφού ακολουθεί μια πολιτική βασισμένη στο πολυπολιτισμικό μοντέλο ένταξης των μεταναστών, με στόχο την αναγνώριση και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Η πολιτική της έχει στόχο την εκπαίδευση όλων των κατοίκων της χώρας, με σκοπό να μειώσει το ρατσισμό και την εχθρότητα ανάμεσα στην κυρίαρχη ομάδα και τις ομάδες των μεταναστών. Το κράτος έχει αντιληφθεί ότι η διαφορετικότητα είναι στοιχείο που εμπλουτίζει τον κοινωνικό ιστό μιας χώρας παρά να τον βλάψει και αυτό επιτυγχάνεται με την σωστή διαπαιδαγώγηση.

Στο ίδιο επίπεδο, προσπάθησαν να προχωρήσουν και οι Η.Π.Α που από το 1974 προωθούν πολιτική με βάση τη Διαπολιτισμική Αγωγή, κάτι που ακόμη δεν έχει περάσει στο σύνολο των ατόμων που ζουν στην χώρα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ακόμη έντονες ρατσιστικές επιθέσεις.

Πιστεύουμε, ότι περίπου στα ίδια επίπεδα βρίσκεται και η Ελλάδα, η οποία τα τελευταία χρόνια έκανε αρκετές και αξιόπαινες προσπάθειες για εφαρμογή πολιτικής και προγραμμάτων, βασισμένα στις αρχές της διαπολιτισμικότητας. Παρόλα αυτά δεν είχαν όλες οι προσπάθειες της την ίδια επιτυχία. Θεωρούμε ότι αυτό συμβαίνει γιατί ίσως δεν έχουν μπει οι κατάλληλες βάσεις και δομές σε όλα τα σχολεία της χώρας, που να στηρίζουν μια διαπολιτισμική εκπαίδευση και θα εφαρμοστούν από όλους τους δασκάλους, προωθώντας την κοινωνική συνοχή. Καλό θα ήταν πιστεύουμε, να γινόταν και μια προσπάθεια να εκπαιδευτούν όλοι οι κάτοικοι της χώρας, ανεξαρτήτου ηλικίας, σε θέματα διαπολιτισμικής αγωγής.

3.5 Ανακεφαλαίωση:

Στο κεφάλαιο αυτό, θεωρήσαμε σκόπιμο να κάνουμε μια ανασκόπηση για το τι συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες.

Έτσι, αρχικά δώσαμε παραδείγματα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είδαμε τι συμβαίνει και τι έγινε στο παρελθόν στην Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία και τη Σουηδία και παρουσιάσαμε τους τρόπους με τους οποίους ανταποκρίθηκαν οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα και τα αποτελέσματα που είχαν.

Έπειτα, δώσαμε παραδείγματα από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να υπάρχει μια εικόνα του τι συμβαίνει σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιλέξαμε 2 χώρες που εξαιτίας του πληθυσμού τους, θεωρούμε ότι είναι αντιπροσωπευτικές. Αυτές είναι οι Η.Π.Α και η Αυστραλία.

Ακολούθως, είδαμε το φαινόμενο έτσι όπως παρουσιάστηκε στην Ελλάδα. Πότε ξεκίνησε η μετανάστευση και ποιες είναι οι χώρες από τις οποίες προέρχονται κυρίως, οι μετανάστες στην Ελλάδα.

Παρουσιάσαμε τις πρόνοιες που διαθέτει το κράτος για τους αλλοδαπούς και τις προσπάθειες που έγιναν για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Τέλος, συγκρίναμε τις προσπάθειες των διαφόρων χωρών για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης και της διαπολιτισμικότητας που ακολουθεί εξαιτίας της.

Κεφάλαιο 4:

Το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στα σχολεία:

4.1 Η εφαρμογή διαφορών μοντέλων εκπαίδευσης:

Όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, η διαπολιτισμικότητα είναι μια πραγματικότητα της σημερινής κοινωνίας, σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι κάτι που πρέπει να αντιμετωπιστεί, με σωστούς χειρισμούς και μεθοδικότητα, που να είναι συνυφασμένα με τις αρχές της διαπολιτισμικής αγωγής.

Μετά το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο σημειώθηκαν στο Δυτικό κόσμο έντονα μεταναστευτικά ρεύματα προς την Αυστραλία, τις ΗΠΑ και τη Δυτική Ευρώπη και όπως ήταν επόμενο δημιουργήθηκαν διάφορα προβλήματα για τους μειονοτικούς λαούς, που σχετίζονταν με την ομαλή ένταξη τους στις χώρες υποδοχής. Προβλήματα που αφορούσαν την γλώσσα και την εκπαίδευση κοινωνικής αποδοχής και ενσωμάτωσης. Τα διάφορα προβλήματα προσπάθησαν να τα αντιμετωπίσουν αυτές οι χώρες με τις πιο κάτω εκπαιδευτικές πολιτικές διαφορετικών προσεγγίσεων.

Μοντέλα εκπαίδευσης μειονοτικών παιδιών και μετακινούμενων πληθυσμών:

1) Το αφομοιωτικό Μοντέλο:

Με τον όρο αφομοίωση, εννοείται η διαδικασία από την οποία άτομα από διαφορετική εθνική ή φυλετική προέλευση, αλληλεπιδρούν και συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή μιας ευρύτερης κοινωνίας, χωρίς να παίζει ρόλο η διαφορετική τους προέλευση.

Αφομοίωση ορίζεται, ακόμη το τελικό στάδιο της διαδικασίας πολυπολιτισμού που ακολουθεί τα διάφορα στάδια της επαφής, της σύγκρουσης και της προσαρμογής.

Η ολοκληρωμένη μορφή αφομοίωσης είναι ίδια με την ανυπαρξία εθνικών ή φυλετικών χαρακτηριστικών που διαχωρίζουν την δομή μιας πολυεθνικής – πολυφυλετικής κοινωνίας.

Με την εφαρμογή του μοντέλου αυτού σκοπός ήταν να επικρατήσουν οι «ανώτεροι», κυρίαρχοι πολιτισμοί. Υπήρξε δηλαδή, μια πολιτική συγχώνευσης των «ξένων» πολιτισμών με τον κυρίαρχο πολιτισμό, μέσα από διαδικασίες καθολικής επανακοινωνικοποίησης των μεταναστών και των παιδιών τους στις αρχές και τις αξίες του πολιτισμού της χώρας υποδοχής.

2) Το Μοντέλο ενσωμάτωσης:

Η ενσωμάτωση, υποδηλώνει την αναγνώριση ότι κάθε μεταναστευτική ομάδα, είναι φορέας ενός πολιτισμού που δέχεται τις επιδράσεις από τη χώρα υποδοχής. Παράλληλα όμως, ασκεί επιδράσεις στη χώρα υποδοχής και συμμετέχει στην αναδιαμόρφωση της.

Με την αφομοίωση σημειώνεται αποκοπή από τις ρίζες του παρελθόντος, ενώ με την ενσωμάτωση, η παράδοση της εθνικής ομάδας αποτελεί μέρος της νέας εθνικής ταυτότητας.

Η πολιτισμική ετερότητα, στο μοντέλο ενσωμάτωσης, γίνεται αποδεκτή σε βαθμό που δεν την εμποδίζει και δεν βάζει σε κίνδυνο τις πολιτισμικές αρχές της κυρίαρχης κοινωνίας. Η αναγνώριση των πολιτισμικών διαφορών έχει συγκεκριμένα όρια, αφού περιορίζεται μόνο σε εκείνα τα πολιτισμικά στοιχεία που δεν θέτουν σε αμφισβήτηση τις κυρίαρχες αξίες της χώρας υποδοχής.

Η συγκεκριμένη πολιτισμική ετερότητα έχει σεβασμό και ανοχή σε ότι αφορά τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, ήθη, έθιμα, μουσική, γιορτές κ.λ.π., που δεν αποτελούν το βασικό δομικό υπόβαθρο της κοινωνίας.

Στο χώρο της εκπαίδευσης, πέρα από την εκμάθηση της εθνικής τους γλώσσας, δημιουργούνται πιο λεπτομερή και σχεδιασμένα προγράμματα

σχολικής και κοινωνικής ενίσχυσης των μεταναστών, για πιο αποτελεσματική ενσωμάτωση τους στο σχολείο και την κοινωνία.

Η γνώση από τα παιδιά των μεταναστών των πολιτισμικών ιστορικών στοιχείων πιστεύεται ότι θα βοηθήσει στην αναγνώριση της διαφοροποίησης, στο τρόπο ζωής θρησκείας κ.λ.π., θα διευκολύνει πολύ τη διαδικασία ενσωμάτωσης και θα αποτρέψει λάθη από αγνοία.

Βασικός στόχος του μοντέλου ενσωμάτωσης, είναι η διαφύλαξη της σταθερότητας και της συνοχής του κοινωνικού συστήματος των χωρών υποδοχής μεταναστών.

3) Το πολυπολιτισμικό μοντέλο:

Το πολυπολιτισμικό μοντέλο, εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1970 όταν έγινε αντιληπτό σε διάφορες χώρες της Η.Π.Α, Αυστραλίας, Ευρώπης ότι ο εθνικός διαχωρισμός αναπαράγεται από γενιά σε γενιά και ότι η αφομοίωση και η ενσωμάτωση δεν έδιναν ουσιαστική λύση στα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα παιδιά στο σχολείο. Γι' αυτό τα εθνοκεντρικά μοντέλα μετατοπίστηκαν προς τον πολιτισμικό πλουραλισμό που είναι γνωστή στην παιδαγωγική με τον όρο «πολυπολιτισμική εκπαίδευση».

Οι υποστηρικτές του συγκεκριμένου μοντέλου, θεωρούν ότι η κοινωνική συνοχή προωθέντων γίνεται με την αναγνώριση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των μεταναστευτικών ομάδων και τη διαμόρφωση ενός κοινωνικού πλαισίου. Μέσα σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο θα μπορούν να συνυπάρχουν και να αναπτύσσονται όλοι οι πολιτισμοί χωρίς να βάζουν σε κίνδυνο την ενότητα και τη συνοχή της.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της γνώσης, από το παιδί, του εθνικού του πολιτισμού και της εθνικής του παράδοσης, ώστε να βελτιωθεί η σχολική του επίδοση και να υπάρξουν ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες για όλα τα παιδιά. Έτσι δημιουργούνται εκπαιδευτικά προγράμματα που

λαμβάνουν υπόψη τις γλωσσικές και πολιτισμικές δραστηριότητες των μεταναστών, τα οποία έχουν ως στόχο την καλλιέργεια του σεβασμού και της ανοχής των ατόμων με διαφορετική εθνική, πολιτισμική, φυλετική και θρησκευτική προέλευση.

Κριτήριο για τα κοινωνικά φαινόμενα αποτελεί κάθε πολιτισμός χωριστά και όλοι μαζί σαν σύνολο.

4) Το Αντιρατσιστικό μοντέλο:

Το Αντιρατσιστικό μοντέλο, αναπτύχθηκε στην Αγγλία και Αμερική στα μέσα και στο τέλος της δεκαετίας του 1980. Οι υποστηρικτές του ασκούν κριτική στο πολυπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης, γιατί επικεντρώνει το ενδιαφέρον του, στους θεσμούς και τις δομές της κοινωνίας όπου μέσα από τους νόμους και τις διατάξεις του κράτους εμφανίζεται ο θεσμικός ρατσισμός που επεκτείνεται και σε άλλους ισχυρούς κοινωνικούς κανόνες που λιγοστεύουν τις ευκαιρίες και τις επιλογές συγκεκριμένων μεταναστευτικών ομάδων.

Για να εξαλειφθούν οι φυλετικές διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών πρέπει να αλλάξουν και οι δομές της εκπαίδευσης της κοινωνίας και οι στάσεις των ατόμων.

Οι στόχοι του αντιρατσιστικού μοντέλου εκπαίδευσης είναι:

- 1) Την ισότητα στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από την εθνική φυλετική τους προέλευση.
- 2) Την δικαιοσύνη που το κράτος οφείλει να παρέχει σε όλους δίνοντας ίσες ευκαιρίες ζωής, ανάπτυξης και συμμετοχής σε όσα προσφέρει η κοινωνία.
- 3) Τη χειραφέτηση και απελευθέρωση από ρατσιστικά πρότυπα των καταπιεζομένων.

5) Το διαπολιτισμικό μοντέλο:

Ο όρος διαπολιτισμικός, όπως είδαμε, δηλώνει μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διαφόρων εθνικών μεταναστευτικών ομάδων.

Το διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης εμφανίστηκε στην Ευρώπη την δεκαετία του 1980. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τον όρο διαπολιτισμική εκπαίδευση, εννοούν την αρχή που διαπερνά το σχολικό πρόγραμμα, αλλά και ενεργεί ως δράση για την επίτευξη της ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση και την κοινωνία.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σύμφωνα με την τελική έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εκπαίδευση και την πολιτισμική ανάπτυξη των μεταναστών είναι τα εξής.

- α) έχει ως πεδίο αναφοράς την άμεση εμπειρία των παιδιών στις χώρες υποδοχής.
- β) προκαλεί την αμοιβαία επίδραση των πολιτισμών, των χωρών καταγωγής και υποδοχής.
- γ) Προξενεί επανεξέταση και αναθεώρηση κοινωνικοκεντρικών και εθνικοκεντρικών κριτηρίων του σχολείου.
- δ) Αποτελεί μέσο για την αξιολόγηση των ευκαιριών στην ζωή και την επίτευξη της μέγιστης δυνατής κοινωνικής και οικονομικής ένταξης.

(Γεωργογιάννης Παντελής, 1997)

4.2 Διαπολιτισμική αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

Το εκπαιδευτικό σύστημα, θεωρείται ο κατεξοχήν θεσμός στήριξης των ατόμων μέσα σε μια κοινωνία, στις διαδικασίες κοινωνικής και πολιτισμικής τους ένταξης. Έτσι, καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία προϋποθέσεων αποδοχής και αναγνώρισης του πλουραλισμού και της ετερότητας ως βασικών γνωρισμάτων του κοινωνικού γίνεσθαι. Βέβαια, αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την προσαρμογή του συστήματος στα νέα δεδομένα κοινωνικοποίησης που διαμορφώνει και επιβάλλει η πολυπολιτισμικότητα.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, οφείλει να απευθύνεται σε όλες τις ομάδες πληθυσμού και όχι μόνο στις μειοψηφικές ομάδες.

Όταν εφαρμόζεται η διαπολιτισμική αγωγή, δίνεται στον κάθε πολιτισμό η πλήρης σημασία του, κατανοείται δηλαδή, δυναμικά ως σύνολο που περιέχει τρόπους ζωής, συμβολισμούς, αξίες, όλα εκείνα τα στοιχεία που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος ως σημεία αναφοράς στις πραγματικές του σχέσεις, για να αντιλαμβάνεται τον κόσμο γύρω του, για να αναγνωρίζει και να συνειδητοποιεί την προσωπική του αξία μέσα σε αυτόν.

Η ύπαρξη του όρου διαπολιτισμική εκπαίδευση υπονοεί και την ύπαρξη πολιτισμικών διαφορών, που είναι και ο κυρίως στόχος της. Επιδιώκεται η εξάλειψη εθνικοκεντρικών αντιλήψεων και η μετάδοση της αντίληψης ότι ο ατομικός πολιτισμός είναι ένας μεταξύ πολλών άλλων.

Με την διαπολιτισμική εκπαίδευση, τα άτομα μαθαίνουν πως μπορεί η εθνική και πολιτισμική ποικιλότητα να κάνει μια χώρα «πλουσιότερη» και μαθαίνουν περισσότερους τρόπους για να αντιλαμβάνονται και να επιλύουν προσωπικά και δημόσια προβλήματα. Η ποικιλότητα αυτή καθιστά, πλουσιότερη μια κοινωνία, προσφέροντας σε όλους τους πολίτες περισσότερες ευκαιρίες να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς και έτσι, να γίνουν πιο ολοκληρωμένοι ως ανθρώπινα όντα. Μέσα από μια τέτοια εκπαίδευση, τα άτομα αποκτούν μεγαλύτερη αυτογνωσία, βλέποντας των αυτό τους με τα μάτια άλλων πολιτισμών.

Σύμφωνα και με τον James A. Banks, οι άνθρωποι που γνωρίζουν τον κόσμο, μόνο από την δική τους πολιτισμική και εθνική οπτική γωνία χάνουν σημαντικά τμήματα της ανθρώπινης πείρας και παραμένουν πολιτισμικά και εθνικά εγκλωβισμένοι.

(James A. Banks, 2004)

Όπως αναφέρει ο L. Porcher, η διαπολιτισμική υπόθεση για να είναι συγκεκριμένη, οφείλει να είναι σφαιρική διότι αν αυτή προορίζεται μόνο σε ένα τμήμα του σχολικού πληθυσμού, προκύπτουν δυσεπίλυτες αντιθέσεις και πρακτικές αδυναμίες.

(L.Porcher, 1981)

Με την χρήση του όρου «Διαπολιτισμική αγωγή», υποδηλώνεται η παιδαγωγική απάντηση στην πραγματικότητα της πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

Η Διαπολιτισμική Αγωγή πρέπει να διαθέτει ένα χαρακτήρα που να δίνει έμφαση στις αξίες και τους στόχους της. Δηλαδή, να επικεντρώνεται στη διαμόρφωση θετικών αντιλήψεων για τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμών, καθώς και στο σεβασμό που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των πολιτισμών, που θα πρέπει να θεωρούνται ισότιμοι. Σημαντικό στοιχείο είναι και η πανανθρώπινη αλληλεγγύη, αλλά και η αγωγή που πρέπει να γίνεται με στόχο την ειρήνη.

Δεν πρέπει να λαμβάνεται η διαπολιτισμική εκπαίδευση σαν μια ξεχωριστή εκπαίδευση, αλλά ως μια ευρεία διάσταση στην υπάρχουσα παιδεία του σχολείου.

Ένα σχολείο που λειτουργεί μονοπολιτισμικά, παρόλο που στους κόλπους του εκπροσωπούνται πολλοί πολιτισμοί, απλώς αναπαράγει τον εθνοκεντρικό του χαρακτήρα και προωθεί τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και πιθανές ρατσιστικές αντιλήψεις.

Σε ένα σχολείο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, πρέπει να επιζητάτε η πολιτισμική ευαισθητοποίηση όλων των μαθητών, που επιτυγχάνεται με την παροχή στοιχείων από τους διάφορους πολιτισμούς που εκπροσωπούνται στη

συγκεκριμένη κοινωνία, έτσι ώστε να κυριαρχεί μεταξύ τους μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση και αποδοχή.

Το σχολείο οφείλει να δεχθεί το παιδί όπως είναι, και να του δώσει την ευκαιρία να αναπτύξει τις δυνατότητες του και την προσωπικότητα του, με βάση τις δικές του κοινωνικοπολιτισμικές προϋποθέσεις και το δικό του μορφωτικό επίπεδο. Πρέπει να εδραιωθεί η πεποίθηση ότι όλοι οι μαθητές/τριες, ανεξαρτήτως φυλής, εθνότητας ή κοινωνικής τάξης, μπορούν διδάσκονται και να έχουν τις ίδιες επιδόσεις. Με αυτή την πεποίθηση αυτόματα αλλάζει και η στάση και άποψη που είχαν μέχρι τώρα πολλοί/ες από τους/τις δασκάλους/ες και τους/τις διευθυντές/τριες των σχολείων, που πίστευαν ότι οι μαθητές/τριες που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες δεν μπορούν να έχουν υψηλές επιδόσεις και έτσι είχαν χαμηλές προσδοκίες από αυτούς, και το αντίθετο ισχύει για τα παιδιά που προέρχονται από τον κυρίαρχο πληθυσμό και, ή από εύπορες οικογένειες. Με την εισαγωγή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και την αναδιάρθρωση των σχολείων με βάση τα δεδομένα της πολυπολιτισμικότητας, οι δάσκαλοι/ες και οι διευθυντές/τριες των σχολείων θα έχουν υψηλές προσδοκίες για όλους τους/τις μαθητές/τριες και την πεποίθηση ότι όλοι και όλες μπορούν να μορφωθούν. Χωρίς να αποκλείουμε φυσικά ένα ποσοστό αποτυχίας που θα υπάρξει φυσιολογικά όπως σε κάθε σχολείο γιατί δεν μπορούν να έχουν όλοι/ες τις ίδιες δυνατότητες. Το ποσοστό αυτό όμως περιλαμβάνει μαθητές από κάθε ομάδα προέλευσης.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση/αγωγή, έχει στόχο να χειραφετήσει τα άτομα και να τα οδηγήσει στην αυτονομία. Επιδιώκει να τα οδηγήσει να εγκαταλείψουν το χώρο της αποξένωσης και να έρθουν πιο κοντά στα άτομα που αποτελούν τη στενότερη, αλλά και την ευρύτερη κοινωνία τους.

Θα είναι καλό και ευδόκιμο λοιπόν, να αποδεχτούμε τις αρχές της διαπολιτισμικής θεωρίας και να εφαρμόσουμε μια διαπολιτισμική αγωγή, κυρίως το χώρο της εκπαίδευσης. Μια διαπολιτισμική παιδαγωγική που θα αναζητήσει νέους εκπαιδευτικούς στόχους, θα προτείνει νέα θεσμικά μέτρα και

θα αναπτύξει νέα αναλυτικά προγράμματα που να ανταποκρίνεται στην πολυπολιτισμικότητα που δημιουργήθηκε με τη μετανάστευση και που θα αφορούν όλα τα μέλη της κοινωνίας, «ντόπιους» και «ξένους». Με την χρήση μιας ευρείας ποικιλίας σχολικών πρακτικών, προγραμμάτων και υλικών, θα επιχειρήσει και θα οφείλει να βοηθήσει τα παιδιά από διαφορετικές ομάδες να βιώσουν την εκπαιδευτική ισότητα.

Η διαπολιτισμική αγωγή καλείται να προσαρμοστεί στα καινούργια δεδομένα της πολυπολιτισμικής πραγματικότητας. Στόχος της είναι, εκτός από την αποκέντρωση των εθνοκεντρικών αντιλήψεων, να καταστήσει επίκαιρες τις οικουμενικές πανανθρώπινες αξίες, τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν τη συμβίωση διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων.

Με βάση τη Διαπολιτισμική αγωγή και τις αρχές που την διέπουν, ένα κύριο μέλημα είναι η ανασυγκρότηση και οργάνωση του σχολείου, με τέτοιο τρόπο, ώστε μαθητές από διαφορετικές φυλετικές, εθνικές και κοινωνικές ομάδες, να γνωρίζουν και να βιώνουν της εκπαιδευτική ισότητα και ενθάρρυνση.

Με την εφαρμογή της Διαπολιτισμικής Αγωγής θα πρέπει να εννοούμε το σύνολο των παιδαγωγικών αρχών, με τις οποίες ρυθμίζονται μέτρα και διαδικασίες που απευθύνονται σε όλα τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου, όπου αναπόφευκτα υπάρχουν διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία, στις αντιλήψεις, στον τρόπο ζωής. Ειδικότερα ως Διαπολιτισμική Αγωγή μπορεί να χαρακτηριστεί εκείνο το είδος εκπαίδευσης που:

- απορρέει από την πεποίθηση ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι
- θεωρεί ότι οι πολιτισμικές και γλωσσικές διαφορές δεν αποτελούν αποδιοργανωτικό παράγοντα, αλλά αντίθετα εκτιμώνται ως εμπλουτισμός και πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στα περιεχόμενα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- προσανατολίζεται και αποσκοπεί στην ισότητα ευκαιριών για όλους.
- είναι ενάντια σε κάθε είδους διακρίσεις.

(Κανακίδου-Παπαγιάννη 1998)

Η διαπολιτισμική θεωρία δεν επιδιώκει την εκπαίδευση μόνο των παιδιών των μεταναστών, αλλά και την εκπαίδευση των παιδιών των ντόπιων κατοίκων, με απώτερο στόχο και προοπτική να αναπτυχθούν εκείνοι οι τρόποι συμβίωσης, που να ανταποκρίνονται στην πολυπολιτισμικότητα και να είναι βασισμένοι στις αρχές της διαπολιτισμικότητας. Θα πρέπει να υπάρξει μια κοινωνική συνοχή που επιτυγχάνεται με την αναγνώριση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των εθνικών-μεταναστευτικών ομάδων και τη διαμόρφωση ενός κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο θα μπορούν να συνυπάρχουν όλοι οι πολιτισμοί χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ενότητα και η συνοχή της υπάρχουσας κοινωνίας.

Η διαπολιτισμική αγωγή λειτουργεί στα πλαίσια της κοινωνικής μάθησης και στοχεύει στην ενσυναίσθηση, την ανοχή, την αλληλεγγύη και την ικανότητα συνεργασίας.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στοχεύει στην δημιουργία μιας ιστορικής συνείδησης, η οποία όμως δεν είναι μονοδιάστατη. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να θεωρούν την ιστορία από διάφορες οπτικές γωνίες.

Ο Δαμανάκης, αναφέρει, ένα πειραματικό πρόγραμμα που έγινε στο Παρίσι και χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή της ΕΟΚ, έδειξε ότι οι μαθητές μπορούν εύκολα να μάθουν να θεωρούν την ιστορία από διάφορες οπτικές γωνίες.

Οι γάλλοι και οι ισπανοί μαθητές που συμμετείχαν σε αυτό το πρόγραμμα αντιλήφθηκαν εύκολα ότι η εισβολή του Ναπολέοντα στην Ισπανία αξιολογείται από τις δύο πλευρές εντελώς διαφορετικά.

Αυτό που για τους Γάλλους ήταν μια λαμπρή νίκη για τα στρατεύματά τους και συγχρόνως μια ήττα για τους Ισπανούς, για τους Ισπανούς ήταν μια ένδοξη θυσία για την πατρίδα και την ελευθερία τους.

(Μιχάλης Δαμανάκης 1989)

Η διαπολιτισμική αγωγή προτείνεται ως ένα σύνολο διαδικασιών εξισορρόπησης μεταξύ διακρίσεων και εντάσεων, οι οποίες προκύπτουν μεν από τη διαφοροποιημένη συμμετοχή των πολιτών στα ευρύτερα κοινωνικά

αγαθά και τη διαφοροποιημένη πολιτισμική ταυτότητα, δεν αποτελούν όμως και τις πραγματικές και ουσιαστικές αιτίες αυτών των εντάσεων. (Κανακίδου-Παπαγιάννη).

Η ανάγκη για αποδοχή της ετερότητας και του διαφορετικού είναι αυτή που οδηγεί στη δημιουργία της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.

4.3 Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή της διαπολιτισμικής αγωγής:

Δεδομένου ότι η φυλετική, εθνική ,πολιτισμική και γλωσσική ποικιλότητα στις μέρες μας θα αυξάνεται όλο και περισσότερο, οι αποτελεσματικοί δάσκαλοι/ες θα βοηθήσουν του/τις μαθητές/τριες τους να γίνουν οι αυριανοί σκεπτόμενοι πολίτες των πλουραλιστικών δημοκρατικών εθνικών κρατών. Οι δάσκαλοι/ες θα πρέπει να αναπτύξουν ευαίσθητα πολιτισμικά, εθνικά και παγκόσμια χαρακτηριστικά ταυτότητας αν θέλουν να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/τριες να γίνουν συνετοί και σκεπτόμενοι πολίτες που ενδιαφέρονται για τους άλλους σε μια πολυπολιτισμική παγκόσμια κοινωνία. Για να λειτουργήσουν οι δάσκαλοι/ες αποτελεσματικά και να βοηθήσουν μαθητές/τριες από διαφορετικούς πολιτισμούς, οφείλουν να έχουν και οι ίδιοι/ες επιτύχει στοχαστικές πολιτισμικές και εθνικές ταυτίσεις.

(J.A. Banks 2004).

Για να υπάρξουν αποτελέσματα μέσα από την παιδαγωγική διαδικασία, οι δάσκαλοι/ες, θα πρέπει να έχουν γνώση της ξεχωριστής καταγωγής των μαθητών/τριων τους και ταυτόχρονα, να έχουν την ικανότητα να μετατρέπουν τη γνώση αυτή σε αποτελεσματική διδασκαλία.

Υπάρχει μια αλληλεπίδραση μεταξύ δασκάλου και μαθητή. Ο μαθητής/τρια επιδέχεται την επιρροή του δασκάλου/ας του, και η επιρροή αυτή επιδιώκεται να είναι πάντα θετική. Στόχος, είναι να αναπτυχθεί μια σχέση αμοιβαίας εκτίμησης μεταξύ των δύο και έτσι ο μαθητής/τρια να ακολουθεί τις υποδείξεις-οδηγίες του δασκάλου/ας. Η σχέση αυτή αν χειριστεί σωστά θα βοηθήσει στην κοινωνική προσαρμογή του κάθε μαθητή/τριας.

Σύμφωνα με τον Ζωγράφου, η διαπολιτισμική προσέγγιση, καθιστά αναγκαία όχι μόνο την άριστη εκπαίδευση του εκπαιδευτικού ως παιδαγωγό, αλλά και ένα φάσμα γνώσεων και εμπειριών στον τομέα της διαπολιτισμικής αγωγής τόσο στον εσωσχολικό όσο και στον εξωσχολικό χώρο κοινωνικοποίησης των

μαθητών (οικογένεια, κοινωνικός περίγυρος). Επίσης, η διαμονή του δασκάλου/ας σε μια χώρα προέλευσης των αλλοδαπών μαθητών/τριων του έχει πολύ σημασία, γιατί η εκπαίδευση στο διαπολιτισμικό περιβάλλον δίνει στο δάσκαλο/α εμπειρίες και βιώματα που δεν είναι δυνατόν να αποκτηθούν σε ένα μονοπολιτισμικό περιβάλλον. Για να γίνουν οι μαθητές/τριες σκεπτόμενοι και αποτελεσματικοί πολίτες πρέπει να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους παράγεται η γνώση και πως η παραγωγή γνώσης συνδέεται με τον τόπο εκείνων που παράγουν τη γνώση στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της κοινωνίας.

(Ζωγράφου 2003)

Η πολυπολιτισμική εκπαίδευση πολιτών, πρέπει επίσης να βοηθήσει τους μαθητές/τριες να γίνουν και οι ίδιοι παραγωγοί γνώσης και να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που αποκτούν και παράγουν για να αναλάβουν δημοκρατική κοινωνική και πολιτική δράση.

Ο Banks έχει επισημάνει πέντε τύπους γνώσεις που μπορούν να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό να διδάξει γύρω από την παραγωγή γνώσης: α) την προσωπική / πολιτισμική γνώση, β) τη λαϊκή γνώση, γ) τη δεσπόζουσα ακαδημαϊκή γνώση, δ) τη μετασχηματιστική ακαδημαϊκή γνώση και ε) τη σχολική γνώση.

(James A. Banks 2004)

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στους/στις εκπαιδευτικούς που εργάζονται ή πρόκειται να εργαστούν σε διαπολιτισμικά σχολεία, διότι η κινητικότητα του πληθυσμού μπορεί να αλλάξει τη σύνθεση των μαθητών/τριων του σχολείου, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατό να προσδιοριστεί ποιο σχολείο θα είναι αμιγές και ποιο πολυπολιτισμικό.

Το Σεπτέμβριο του 1984 η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε ότι η εκπαίδευση των δασκάλων, που θα είναι ικανοί να διδάξουν διαπολιτισμικά πρέπει, μεταξύ άλλων, να τους παρέχει και τα εξής:

- Να τους καθιστά γνωστές των διαφόρων μορφών πολιτισμικής έκφρασης, που υπάρχουν στο οικείο εθνικό πολιτισμό και σε κοινότητες μεταναστών.
- Να τους δίνει τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν ότι εθνοκεντρικές πράξεις και η διαμόρφωση στερεοτύπων μπορούν να βλάψουν τα άτομα.
- Να τους δίνει την ευκαιρία να αντιληφθούν ότι αυτοί μπορούν να αποτελέσουν τους καταλύτες μιας διαδικασίας διαπολιτισμικής ανταλλαγής και εξέλιξης.

(Ανδρέας Ζωγράφου 2003)

Η εκπαίδευση των δασκάλων πρέπει να παρέχει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων και διδακτικών δεξιοτήτων. Αυτοί οι δύο στόχοι είναι αλληλένδετοι, γιατί είναι μια θεωρία εναλλαγής θεωρίας και πράξης.

Τα παραπάνω προσόντα πρέπει να αποκτηθούν ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και να αποτελέσουν τους άξονες ενός προγράμματος εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη διαχείριση της διαπολιτισμικής αγωγής.

Ο/η εκπαιδευτικός/η χρειάζεται να έχει τα χαρακτηριστικά της διαπολιτισμικής ετοιμότητας και επάρκειας.

- Να έχει αναπτύξει κριτική αυτογνωσία σχετικά με τη δική του εθνοπολιτισμική ταυτότητα, καθώς και κατανόηση της ταυτότητας των άλλων.
- Να αναγνωρίζει την δυναμική των προκαταλήψεων και του ρατσισμού ώστε να παρεμβαίνει σε επίπεδο σχολικής τάξης.
- Να έχει επίγνωση των σχολικών πρακτικών οι οποίες συμβάλουν στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων για την πρόληψη των

αρνητικών αποτελεσμάτων τους και να είναι σε θέση να εφαρμόζει διδακτικές παρεμβάσεις που να λειτουργούν αντισταθμιστικά.

- Να προσπαθεί να κατανοεί το πολιτισμικό πλαίσιο από το οποίο προέρχονται και να τους παρέχει διάφορα κίνητρα μάθησης.
- Να δημιουργεί ένα κλίμα θετικής επικοινωνίας και να προσπαθεί να μειώσει τις αντιλήψεις που δημιουργούν προκαταλήψεις που συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός γόνιμου αλληλεπιδραστικού επικοινωνιακού και συνεργατικού περιβάλλοντος μάθησης στη σχολική τάξη για όλους τους μαθητές.
- Να αναπτύξει την αποδοχή και την ενσυναίσθηση απέναντι στους μαθητές/τριες του προσπαθώντας να κατανοήσει τις δικές τους πολιτισμικές αντιλήψεις για την προσέγγιση του μαθητή ως ξεχωριστού ατόμου που έχει τη δική του αξία.
- Να αντιλαμβάνεται τα ψυχολογικά και συναισθηματικά προβλήματα και τις επικοινωνιακές δυσκολίες που μπορεί να εμφανίζουν οι αλλόφωνοι μαθητές/τριες.
- Να αντιλαμβάνεται τα διάφορα προβλήματα διγλωσσίας που μπορεί να αντιμετωπίζουν τα παιδιά, και να μπορεί να εφαρμόσει κατάλληλες μεθόδους και τεχνικές για την διδασκαλία των αλλοφώνων μαθητών/τριων.
- Να γνωρίζει τις έννοιες Διαπολιτισμική Παιδαγωγική, Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση και Αντιρατσιστική Εκπαίδευση τις ομοιότητες τους και τις διαφορές τους.
- Να γνωρίζει και να παρακολουθεί τις σύγχρονες διδακτικές μεθόδους μέσα από διάφορα σεμινάρια και πρακτικές ώστε να διδάξει σε τάξη με παλινοστούντες ή αλλοδαπούς μαθητές/τριες.

- Να μπορεί να σχεδιάζει και να παράγει διδακτικό υλικό για την διδασκαλία της ανάγνωσης και γραφής της δεύτερης ή ξένης γλώσσας για αλλόφωνους μαθητές.
- Να μπορεί να αξιοποιεί νέες Τεχνολογίες για τη διδασκαλία σε πολυπολιτισμικές τάξεις.
- Να συνεργάζεται με άτομα όπως Κοινωνικούς Λειτουργούς ή φορείς για την στήριξη αλλοφώνων μαθητών που εμφανίζουν δυσκολίες στη μάθηση και την συμπεριφορά καθώς και την υποστήριξη των οικογενειών τους. Επίσης, πρέπει να γνωρίζει εναλλακτικούς τρόπους και να ανατρέχει σε πηγές για ανεύρεση υλικού που θα τον βοηθήσει στην αντιμετώπιση των αναγκών των διαφορετικών μαθητών του.

(Ν. Παλαιολόγου, Ο. Ευαγγέλου, 2003, σελ.95-96)

4.4 Ανακεφαλαίωση:

Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύσαμε το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στα σχολεία και είδαμε μερικές εφαρμογές διαφόρων μοντέλων εκπαίδευσης που εφαρμόστηκαν μέχρι τώρα, με στόχο την εκπαίδευση μειονοτικών παιδιών και μετακινούμενων πληθυσμών.

Τα μοντέλα αυτά είναι: 1) το αφομοιωτικό μοντέλο, που είχε ως κύριο στόχο την πλήρη αφομοίωση των «ξένων» με τους «ντόπιους». 2) το μοντέλο ενσωμάτωσης, που προσπαθούσε να ενσωματώσει τον μεταναστευτικό πληθυσμό, αναδιαμορφώνοντας τον, με στόχο τη διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού συστήματος των χωρών υποδοχής. 3) το πολυπολιτισμικό μοντέλο, που ήταν το πρώτο μοντέλο που είχε ως βάση του την πολυπολιτισμική κοινωνία. 4) το αντιρατσιστικό μοντέλο, που στόχος του κυρίως ήταν η εξάλειψη των διακρίσεων και η προαγωγή της ισότητας. Και τελευταίο, το διαπολιτισμικό μοντέλο. Το μοντέλο αυτό προσπάθησε να συνδυάσει όλα τα πιο πάνω μοντέλα αποφεύγοντας τις αδυναμίες τους και προωθώντας την ισότητα των ατόμων και την μοναδικότητα του κάθε πληθυσμού.

Έπειτα, αναλύσαμε τη διαπολιτισμική αγωγή όπως εφαρμόζεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Είδαμε αναλυτικά τι είναι η διαπολιτισμική αγωγή/εκπαίδευση, πως εφαρμόζεται και ποια οφέλη έχει για τα παιδιά, αλλά και για την κοινωνία γενικότερα.

Στο τέλος, αναφέραμε την απαιτούμενη εκπαίδευση που πρέπει να έχουν οι εκπαιδευτικοί για να μπορέσουν να εφαρμόσουν σωστά τη διαπολιτισμική αγωγή.

Κεφάλαιο 5:

Εφαρμογή της διαπολιτισμικής αγωγής για την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαπολιτισμικότητας:

5.1 Εισηγήσεις-συμπεράσματα:

Για την εφαρμογή μιας εκπαιδευτικής πολιτικής, βασισμένης στις αρχές της διαπολιτισμικότητας, είναι αναγκαία μια «διαπολιτισμοποίηση» των σχολικών γνωστικών αντικειμένων, δηλαδή, ο εμπλουτισμός τους με στοιχεία από τους πολιτισμούς των μεταναστών και από τους πολιτισμούς των χώρων προέλευσης.

Κύριος στόχος, της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι να προσφέρει σε όλους τους μαθητές/τριες τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις γνώσεις, τις οποίες χρειάζονται, για να μπορέσουν να δραστηριοποιηθούν μέσα στον εθνικό πολιτισμό τους, μέσα στον κυρίαρχο πολιτισμό, αλλά και σε άλλους εθνικούς πολιτισμούς.

Για να μπορέσουν να υπάρξουν πραγματικά αποτελέσματα, όσον αφορά την αλλαγή των στάσεων όλων των ατόμων, η διαπολιτισμική αγωγή, θα πρέπει να εφαρμοστεί σε όλα τα σχολεία της χώρας, ανεξάρτητα από την εθνική τους σύνθεση. Ακόμη, και σχολεία που παρουσιάζουν ομοιογένεια όσον αφορά την προέλευση του πληθυσμού των μαθητών/τριών τους, θα πρέπει να διδάσκονται με βάση τις αρχές της διαπολιτισμικότητας, για να μπορούν μετά να ανταποκριθούν με τους τρόπους αυτούς στις συναναστροφές τους με συμμαθητές/τριές τους ή άλλα άτομα από διαφορετική εθνική προέλευση.

Όσον αφορά τους/τις εκπαιδευτικούς θα πρέπει αρχικά και οι ίδιοι/ες να τύχουν μιας ειδικής εκπαίδευσης, που θα τους δίνει την δυνατότητα να διδάσκουν αποτελεσματικά σε μια πολυφυλετική τάξη. Οι εκπαιδευτικοί είναι οι καθοδηγητές μέσα στην τάξη και είναι ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά. Αν λοιπόν, οι ίδιοι/ες οι εκπαιδευτικοί, δεν απαλλαχτούν από τις προκαταλήψεις τους και τις ρατσιστικές τους αντιλήψεις και αν αντιμετωπίζουν

κάποια από αυτά τα παιδιά διαφορετικά και προβάλουν διακρίσεις, δεν θα μπορέσουν να διδάξουν το μάθημα με τι αρχές της διαπολιτισμικότητας και ούτε θα μπορέσουν να περάσουν το μήνυμα αυτό στα παιδιά.

Έπειτα, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εργαστούν με όλους τους μαθητές/τριες, έτσι ώστε να δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες που θα προωθούν τις καλές σχέσεις μεταξύ τους και την συνεργασία τους. πιστεύουμε ότι αρχικά τουλάχιστον, θα πρέπει να εργαστούν πολύ στις σχέσεις φιλίας για να πετύχουν την αποδοχή των παιδιών μεταξύ τους.

Εμείς προτείνουμε, να ενημερωθεί με διάφορους τρόπους (έντυπα, προφορικά κτλ) η εκπαιδευτική κοινότητα και ολόκληρη η κοινωνία του σχολείου, για το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας και της διαπολιτισμικότητας, με στόχο όλοι να ασπαστούν πιο δημοκρατικές αξίες και πεποιθήσεις, αλλά και να καλλιεργήσουν τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και στάσεις που είναι αναγκαίες για να λειτουργήσουν διαπολιτισμικά.

Μια άλλη πρόταση που κάνουμε, είναι οι αλλαγές που πιστεύουμε ότι θα πρέπει να γίνουν στο ωρολόγιο πρόγραμμα των σχολειών και στο περιεχόμενο κάποιων μαθημάτων. Μέσα από τα παραδείγματα που έχουμε δει και στις άλλες χώρες, προτείνουμε να υπάρξει ως μάθημα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, η εκμάθηση της Μητρικής Γλώσσας. Και επιπλέον, να γίνεται μια σύζευξη του μαθήματος αυτού, με το κανονικό μάθημα, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διεξαγωγής του πρώτου και τον εμπλουτισμό του δεύτερου με πολιτισμικά στοιχεία από τις χώρες προέλευσης.

Εκτός, από το μάθημα της Μητρικής Γλώσσας, θεωρούμε βοηθητικό, τα παιδιά διαφορετικής εθνικής προέλευσης, να έχουν στο πρόγραμμα τους και μάθημα ενίσχυσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής. Αφού ζουν «μόνιμα» στη χώρα αυτή θα πρέπει να μάθουν να χρησιμοποιούν σωστά τη γλώσσα, κάτι που θα τους διευκολύνει και στο σχολείο, όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα, αλλά και στις κοινωνικές τους συναναστροφές εντός και εκτός σχολείου. Σε μια πρώτη φάση τα παιδιά αυτά, θα μπορούσαν να διδακτούν ένα

λεξιλόγιο βασισμένο στην καθημερινότητα, που θα τους βοηθήσει στις συναναστροφές τους και έπειτα, να εμβαθύνουν σε ένα λεξιλόγιο, πιο εμπλουτισμένο, ίσως όχι και τόσο συχνόχρηστο, αλλά απαραίτητο για την κατάκτηση μιας γλώσσας.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, της ενίσχυσης της μητρικής γλώσσας, αλλά και της γλώσσας της χώρας υποδοχής, θα μπορούσαν να γίνουν και κάποιες μικρές δραστηριότητες εντός της τάξης που θα βοηθούσαν όλα τα παιδιά να βιώσουν καλύτερα αυτή την προσπάθεια και να έρθουν πιο κοντά μεταξύ τους. Ένα παράδειγμα, θα μπορούσε να ήταν η δημιουργία του ημερολογίου της τάξης. Δηλαδή, να ανατεθεί στα παιδιά σαν ομαδική εργασία, να φτιάξουν το ημερολόγιο της τάξης τους και να το κάνουν με τις δικές τους ζωγραφιές και την φαντασία τους. Στο ημερολόγιο αυτό οι μέρες και οι μήνες θα γράφονται στην επίσημη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στην Ελληνική), αλλά και στη μητρική γλώσσα των υπόλοιπων παιδιών διαφορετικής καταγωγής που ανήκουν στην τάξη. Είτε αυτές είναι 1,2 ή 3 διαφορετικές γλώσσες.

Οι ομαδικές εργασίες, κατά κανόνα φέρνουν τα εμπλεκόμενα άτομα πιο κοντά και δημιουργούν φιλίες. Και έτσι, αυτός είναι ένας καλός τρόπος να έρθουν τα παιδιά πιο κοντά.

Κάτι παρόμοιο θα μπορούσαν να κάνουν τα παιδιά με τους κανόνες της τάξης. Μαζί με τον/την δάσκαλο/α τους, θα μπορούσαν να θέσουν κάποιους κανόνες που θα αφορούν την τάξη τους και θα τους εφαρμόζουν, ώστε να υπάρχει ο αμοιβαίος σεβασμός από όλα τα παιδιά. Κάτι που γίνεται και τώρα σε κάποιες τάξεις, με σκοπό να μάθουν τα παιδιά να βάζουν όρια και να μάθουν να τηρούν τα όρια αυτά. Μόνο που στην προκειμένη περίπτωση, θα μπορούσε να ανατεθεί στα παιδιά να γράψουν αυτούς τους κανόνες και να τους γράψουν εκτός από την ελληνική γλώσσα και στις υπόλοιπες γλώσσες που υπάρχουν μέσα στην τάξη και μετά να αναρτήσουν αυτό τον πίνακα κάπου μέσα στην αίθουσα που μπορούν να το βλέπουν όλοι.

Επίσης, πιστεύουμε ότι κάποιες αλλαγές στα σχολικά βιβλία θα μπορούσαν να στηρίξουν αυτή την προσπάθεια για κοινωνική συνοχή. Για παράδειγμα, κάποια αποσπάσματα που χρησιμοποιούνται για να διδάξουν τα παιδιά, θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν πρόσωπα και χώρες από διαφορετικές εθνικές προελεύσεις, κάνοντας έτσι τα παιδιά να αποκτήσουν οικειότητα με τα ξένα ονόματα, τις ξένες χώρες και κατά συνέπεια, και τον ξένο προς αυτούς πολιτισμό. Όποτε όταν θα χρειαστεί να συναναστραφούν με άτομα από άλλες εθνικές προελεύσεις, δεν θα τους φαίνονται τόσο άγνωστα και δεν θα τους τρομάζει το διαφορετικό. Παράλληλα, τα παιδιά των μεταναστών, διαβάζοντας αυτά τα βιβλία θα αισθάνονται πιο αποδεκτά και θα νιώθουν και τα ίδια ότι μπορούν να δώσουν αλλά και να πάρουν στοιχεία από την διαφορετικότητα τους.

Αυτό θα μπορεί να το κάνουν και οι εκπαιδευτικοί την ώρα της διδασκαλίας αν προσπαθήσουν να χρησιμοποιούν παραδείγματα από μια ποικιλότητα πολιτισμών και ομάδων, για να περιγράψουν βασικές έννοιες, αρχές και θεωρίες.

Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε οι μαθητές/τριες να έχουν την ευκαιρία να δουν και να εξετάσουν τα προβλήματα, τις έννοιες, τις ανησυχίες, καθώς και τα γεγονότα ποικίλων φυλετικών, εθνικών, γλωσσικών και κοινωνικών ομάδων.

Ένα σημαντικό θέμα σε σχολεία με πληθυσμό από διάφορες εθνικές προελεύσεις, είναι όπως είναι λογικό, το θέμα της θρησκείας. Η διαφορετικότητα στο θέμα αυτό, δεν πρέπει να αφηθεί να γίνει το «μήλο της Έριδος» για διαμάχες και συγκρούσεις.

Το μάθημα των θρησκευτικών, διαθέτει την δική του θέση στο ωρολόγιο πρόγραμμα των σχολικών μαθημάτων. Εμείς, σχετικά με το θέμα αυτό κάνουμε 2 προτάσεις: α) το μάθημα αυτό να πάρει διαφορετική μορφή και αντί να διδάσκεται μόνο μια θρησκεία, που στην περίπτωση των σχολειών της Κύπρου διδάσκεται ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός, να εξηγείται στα παιδιά ότι υπάρχουν

διαφορετικές θρησκείες ανά τον κόσμο και να γνωρίσουν τουλάχιστον τις σημαντικότερες από αυτές και να μάθουν τι λείπει η κάθε θρησκεία και σε ποιούς πολιτισμούς στηρίζεται. Αντιλαμβανόμαστε, ότι ίσως αυτό, να είναι λίγο δύσκολο να γίνει, τουλάχιστον αρχικά, αλλά επειδή θεωρούμε άδικο παιδιά με διαφορετική θρησκεία να είναι υποχρεωμένα να διδάσκονται την επίσημη θρησκεία της χώρας υποδοχής, παρόλο που έχουν διαφορετικά πιστεύω και πεποιθήσεις, προτείνουμε 2) να απαλλάσσονται από το μάθημα, και την ώρα αυτή αν είναι δυνατόν, να διδάσκονται το δικό τους μάθημα θρησκευτικών, που θα αφορά την δική τους θρησκεία ή αν όχι, να παρακολουθούν τα μαθήματα της διδασκαλίας της μητρικής τους γλώσσας ή μαθήματα ενίσχυσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής, στην προκειμένη περίπτωση ενίσχυση της Ελληνικής Γλώσσας, κάτι που θα είναι για αυτά πιο εποικοδομητικό.

Κατά τον ίδιο τρόπο, πιστεύουμε ότι θα πρέπει να γίνεται και το μάθημα της ιστορίας. Δηλαδή, τα παιδιά να γνωρίζουν την ιστορία του τόπου τους, αλλά ταυτόχρονα, να αντιλαμβάνονται ότι η ιστορία από τη στιγμή που εμπλέκει διαφορετικές πλευρές, μπορεί και να διαπιστωθεί και να διατυπωθεί από διάφορες οπτικές γωνίες. Είναι καλό για τα παιδιά να μάθουν να αντιλαμβάνονται και να ξεχωρίζουν τα πραγματικά γεγονότα πέρα από εθνικιστικές αντιλήψεις. Με αυτό τον τρόπο, εφοδιάζονται τα παιδιά με περισσότερες γνώσεις και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να διαθέτουν μεγαλύτερη ικανότητα για κρίση και αξιολόγηση.

Αυτό που θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι, οι αρχές της διαπολιτισμικότητας, πρέπει να εφαρμοστούν σε όλα τα μαθήματα και όχι μόνο σε συγκεκριμένα. Πρέπει να υπάρξει μια φυσικότητα και μια ομοιογένεια στην εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Δεν είναι μόνο τα θεωρητικά μαθήματα που μπορούν να αλλάξουν και να προσφέρουν στον τομέα αυτό, αλλά και τα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης, όπως είναι τα μαθηματικά και η φυσική. Μέσα από τα σύμβολα και τα συστήματα μπορεί να στηρικτεί η ύπαρξη και η συνεισφορά πολλών ομάδων διαφορετικής προέλευσης.

Ένα άλλο παράδειγμα που δίνουμε, είναι το μάθημα της γυμναστικής. Στο μάθημα αυτό, θα μπορούσε ο γυμναστής/στρια, ενώ μαθαίνει στα παιδιά τους κανόνες ενός αθλήματος, θα μπορούσε να αναφέρεται στην χώρα από την οποία ξεκίνησε το άθλημα αυτό, σε ποιές χώρες είναι ευρέως διαδεδομένο και στους καλύτερους αθλητές/τριες ανα τον κόσμο πάνω σε κάθε άθλημα.

Μια γενική πρόταση που κάνουμε, για να στηριχθεί αυτή η προσπάθεια, είναι να χρησιμοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η τεχνολογία και κάθε νέο μέσο που υπάρχει. Κάθε σχολείο, πρέπει να αξιοποιεί το νέο πληροφοριακό-επικοινωνιακό περιβάλλον, διασφαλίζοντας παράλληλα, τον αλφαριθμητισμό στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, αποτρέποντας έτσι την εμφάνιση νέων, βαθύτερων ανισοτήτων. Ανάλογα με την ηλικία των παιδιών κάθε τάξης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και οι κινηματογραφικές ταινίες, τα παιδικά βιβλία και οι φωτογραφίες, οτιδήποτε θα περιλαμβάνει διάφορες πληθυσμιακές ομάδες. Πρέπει να υπάρχει μια θετική, λεκτική και μη λεκτική ενίσχυση, κάθε ομάδας διαφορετικής από τη κυριαρχούσα ομάδα, ώστε να ενισχυθεί η μείωση των διακρίσεων.

Το σχολείο εκτός από τη διδασκαλία των καθιερωμένων μαθημάτων, διοργανώνει και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Εμείς προτείνουμε αυτές οι εκδηλώσεις που βοηθούν την κοινωνικοποίηση των παιδιών, να πάρουν μια πολυδιάστατη μορφή που να ανταποκρίνεται στην πολυπολιτισμική πραγματικότητα και να διέπονται από τις αρχές της διαπολιτισμικότητας. Επειδή, πιστεύουμε ότι ο χορός και η μουσική ξεπερνάνε τα σύνορα και είναι πάνω από τις πολιτιστικές και εθνικιστικές διαφορές, θεωρούμε καλό να τα χρησιμοποιήσουμε και μέσω αυτών να γνωρίσουν τα παιδιά τους διάφορους πολιτισμούς, τα ήθη και τα έθιμα τους. Θα μπορούσε για παράδειγμα, σε μια εκδήλωση να παρουσιαστούν από τα παιδιά κάποιοι από τους παραδοσιακούς χορούς διαφόρων χωρών. Χρησιμοποιώντας και τις ενδυμασίες που συνηθίζεται να φορούν στην κάθε χώρα. Το αποτέλεσμα που θα βγει θα είναι τόσο όμορφο,

που μόνο να εντυπωσιάσει μπορεί και αυτό είναι σημαντικό για να εξομαλύνει καταστάσεις και να ανοίξει νέους δρόμους.

Μια άλλη πρόταση που κάνουμε είναι να γίνει κάτι παρόμοιο και με τη μουσική. Σε μια εκδήλωση να παρουσιαστούν τραγούδια σε διαφορετικές γλώσσες.

Επίσης, θα μπορούσε το σχολείο να διοργανώσει αναπαραστάσεις από σημαντικά γεγονότα της καθημερινότητας και να δείξει τον διαφορετικό τρόπο που γίνονται στην κάθε χώρα, αλλά και ποία κοινά στοιχεία υπάρχουν. Ένα τέτοιο γεγονός θα μπορούσε να ήταν η αναπαράσταση του γάμου.

Σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα θεωρούμε και τις εθνικές επετείους. Δεν μπορούμε να επιβάλουμε στα παιδιά άλλων εθνικοτήτων να εμπλέκονται στις εθνικές μας επετείους, αλλά και ούτε να τους το απαγορεύουμε αν αισθάνονται ότι θέλουν να το κάνουν. Αυτό βέβαια, πρέπει να προσέξουμε, να προέρχεται από τις δικές τους ανάγκες και όχι από φόβο μην χαρακτηριστούν ή απομονωθούν. Το ίδιο δεν μπορούμε να τους επιβάλουμε να συμμετέχουν στους θρησκευτικούς μας εορτασμούς. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και εμείς θα εγκαταλείψουμε τις δικές μας συνήθειες. Είναι σαφές ότι με βάση τις αρχές της διαπολιτισμικότητας, πρέπει να υπάρχει σεβασμός σε κάθε πολιτισμό, είτε αυτός είναι ο μεταναστευτικός, είτε είναι της χώρας υποδοχής.

Βασικό στοιχείο της διαπολιτισμικής αγωγής, είναι ότι από όλες τις εθνικότητες που υπάρχουν μέσα σε μια κοινωνία, είτε αυτή είναι η κοινωνία του σχολείου, είτε η ευρύτερη κοινωνία μιας χώρας, σκοπό έχει να πάρει και να μεταφέρει σε όλα τα άτομα τα θετικά στοιχεία του κάθε πολιτισμού. Είναι αλήθεια, ότι σε ορισμένες χώρες υπάρχει μια νοοτροπία, η οποία δεν είναι κοινωνικά αποδεκτή, αν αυτό κυρίως το στηρίζουμε σε θέματα υγιεινής. Όταν για παράδειγμα, σε ένα σχολείο έχουμε ένα παιδί το οποίο έρχεται συνεχώς αφρόντιστο και παραμελημένο, σίγουρα αυτό ίσως να προέρχεται από την νοοτροπία που επικρατεί στο σπίτι του. Το σχολείο θα πρέπει να λάβει τα

απαραίτητα μέτρα ώστε οι γονείς αυτών των παιδιών, να τύχουν μια τέτοιας επιμόρφωσης, που να υιοθετήσουν μια νέα κουλτούρα σε αυτό το θέμα η οποία θα προάγει πρώτα την καλή τους υγεία, και έπειτα θα βοηθήσει στην αποδοχή τους από τους γύρω τους. Με τον τρόπο αυτό, μπορούμε να παίρνουμε θετικά στοιχεία από την κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα, των άλλων πολιτισμών και να υιοθετούμε κάποια στοιχεία με σκοπό την καλύτερευση της ζωής όλων μας.

Στα σχολεία που αποτελούν τις ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας, ήδη εφαρμόζονται κάποια από τα πιο πάνω. Στόχος μας είναι να εμπλουτιστούν και να εφαρμόζονται σε όλα τα σχολεία της Κύπρου, ανεξάρτητα με τον πληθυσμό που διαθέτουν. Για να υπάρξουν αποτελέσματα και να εκλείψουν οι προκαταλήψεις η διδασκαλία της διαπολιτισμικότητας πρέπει να είναι καθολική.

Οι πιο πάνω, είναι τρόποι που πιστεύουμε ότι θα βοηθήσουν τα παιδιά να γνωρίσουν τον κόσμο καλύτερα και να τον γνωρίσουν πέρα από τα πλαίσια της χώρας καταγωγής τους. Αν εφαρμοστούν οι αρχές της διαπολιτισμικότητας, έχοντας πάντα υπόψη ότι η πολυπολιτισμικές κοινωνίες αποτελούν πλέον κάτι δεδομένο, τα παιδιά θα μάθουν να αντιλαμβάνονται τον κόσμο όπως πραγματικά είναι, χωρίς σύνορα και διακρίσεις. Θα μάθουν να παίρνουν τα θετικά στοιχεία από τον κάθε πολιτισμό και να αναπτύξουν μια πιο πλούσια πολιτιστική ταυτότητα, χωρίς να υπάρχει ο φόβος ότι θα χάσουν την εθνική τους ταυτότητα ή την καταγωγή τους.

Θεωρούμε σημαντικό να περάσει το μήνυμα, τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες, ότι κανείς άνθρωπος δεν είναι ίδιος με κανέναν άλλον, αν και μπορεί να ανήκουν στην ίδια ομάδα και έτσι μπορεί να διαθέτουν μερικά κοινά γνωρίσματα/ χαρακτηριστικά. Στην προκειμένη περίπτωση, τα άτομα που προέρχονται από την ίδια χώρα έχουν την ίδια εθνική και πολιτιστική ταυτότητα. Αυτή η διαφορά που μπορεί να έχουν σε ορισμένα γνωρίσματα δεν τους καθιστά διαφορετικούς σαν ανθρώπους.

Όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως καταγωγής, έχουν δυνατότητες και αδυναμίες, και επομένως, πολλά πράγματα να προσφέρουν. Πιο απλά, δεν μπορούμε να πούμε ότι όλα τα άτομα που κατάγονται από ένα συγκεκριμένο τόπο είναι έξυπνα ή χαμηλής νοημοσύνης, ή είναι όλοι «καλοί» άνθρωποι ή «κακοί». Αυτό εναπόκειται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κάθε ανθρώπου και μπορεί να τα διαθέτει ανεξάρτητα από την καταγωγή του. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν αναγνωρίζουμε σαν σημαντικό παράγοντα για την διαμόρφωση του χαρακτήρα, το άμεσο αλλά και ευρύτερο περιβάλλον του ατόμου.

Κυρίως, αυτό που θέλουμε να αναγνωριστεί, είναι ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα και ίδιες υποχρεώσεις και για το λόγο αυτό πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα.

Μια από τις σημαντικότερες προτάσεις που κάνουμε είναι η εισαγωγή των Κοινωνικών Λειτουργιών στα σχολεία. Πιστεύουμε ότι είναι μια επιτακτική ανάγκη και μια καλή λύση που είμαστε σίγουρες ότι θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα στον σχολικό χώρο και θα βοηθήσει κατά πολύ στην επίλυση πολλών προβλημάτων, όχι μόνο αυτών που έχουν βάση τους την διαπολιτισμικότητα.

Πιο κάτω παραθέσαμε ένα μικρό κομμάτι με σημαντικά στοιχεία του/της Κοινωνικού Λειτουργού.

5.2 Ο ρόλος του/της Κοινωνικού λειτουργού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση:

Παρόλο που τα δικά μας μέσα και βιβλιογραφία ήταν περιορισμένα και δεν βρήκαμε το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού πουθενά ξεκάθαρα διατυπωμένο, εμείς επειδή πιστεύουμε ότι ο ρόλος του/της κοινωνικού Λειτουργού στην εκπαίδευση είναι αρκετά σημαντικός, γιατί λειτουργεί σαν συνδετικός κρίκος ανάμεσα στους γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες, θέλαμε να τον αναφέρουμε. Ο/Η κοινωνικός λειτουργός έχει τις ανάλογες παιδαγωγικές γνώσεις για μια εποικοδομητική συνεργασία με τους άμεσα ενδιαφερόμενους (γονείς, μαθητές) και με δυνατότητες παρέμβασης στον εξωσχολικό χώρο (οικογένεια, κοινωνικός περίγυρος).

Οι διάφορες συνθήκες κοινωνικοποίησης των νέων στον εξωσχολικό χώρο, ιδιαίτερα των μη προνομιούχων, αποτελούν το επίκεντρο της απασχόλησης των Κοινωνικών Λειτουργών, γιατί η μεθοδική τους παρέμβαση έχει στόχο την αντιμετώπιση των προβληματικών καταστάσεων.

Η παιδαγωγική εργασία με τη οικογένεια αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης σημασίας στη κοινωνική εργασία. Η κοινωνική εργασία καλύπτει ένα μεγάλο μέρος τόσο της θεωρητικής όσο και της πρακτικής εκπαίδευσης η οποία δεν περιορίζεται μόνο στην συμβουλευτική, αλλά επεκτείνεται και σε προσεγγίσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της κοινότητας με στόχο τη συλλογική δράση, για την επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση.

Με την παρουσία τους στα σχολεία, οι Κοινωνικοί Λειτουργοί, μπορούν να βοηθήσουν, εκτός από τους μαθητές/τριες, και τους εκπαιδευτικούς, δείχνοντας τους με βάση τις γνώσεις τους, την σωστή προσέγγιση προς όλους τους μαθητές/τριες. Επίσης, βοηθάνε στο να επιτύχει το άνοιγμα του σχολείου προς το εξωσχολικό περίγυρο και να ελέγχουν τους παράγοντες που είναι απαραίτητοι για μια σφαιρική αντιμετώπιση των προβλημάτων των μαθητών/τριων. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι είναι πολύ σημαντικό να

υπάρχει συνεργασία δασκάλων και Κοινωνικών λειτουργών και η σχέση τους πρέπει να είναι συμπληρωματική και όχι ανταγωνιστική.

Σύμφωνα με τις γνώσεις και την μεθοδολογία του ο/η κοινωνικός λειτουργός, έχει την δυνατότητα μέσα από ομαδική κοινωνική εργασία που θα μπορούσε να κάνει με τους γονείς και εκπαιδευτικούς να βοηθάει στην επίλυση των διάφορων προβληματικών καταστάσεων που προέρχονται από το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας στα σχολεία.

Η κοινωνική εργασία στην Διαπολιτισμική εκπαίδευση θα μπορούσε να δράση σε τρία επίπεδα:

- **Το ουτοπικό:** Αν και γνωρίζει ότι αυτό είναι πρακτικά αδύνατο, απαιτούν την υλοποίηση ενός σχολείου το οποίο θα παρέχει ίσες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά.
- **Το ρεαλιστικό:** συμπαραστέκεται στον μαθητή, τον γονέα και το δάσκαλο προσπαθώντας να συμβάλει στη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης.
- **Το προκλητικό:** προσπαθεί να επηρεάσει τις κοινωνικοπολιτικές δομές τονίζοντας τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην ουτοπική απαίτηση και στην (σημερινή) ρεαλιστική που αποτελούν τους παράγοντες της εν λόγω διαφοράς σε κοινή δράση με όλους τους ενδιαφερόμενους.

(Α.Ζωγράφου Αθήνα 2003)

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η παρέμβαση γίνεται στην οικογένεια, με στόχο τους γονείς και τα παιδιά, στο σχολείο, με στόχο τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές/τριες και στον κοινωνικό περίγυρο, που περιλαμβάνει διάφορες κοινωνικές ομάδες και υπηρεσίες στον κοινωνικό περίγυρο.

Σκοπός του/της Κοινωνικού Λειτουργού, είναι να μπορεί να κρατεί τις ισορροπίες στο σχολείο, να βοηθάει, να παρέχει κίνητρα και να υποστηρίζει άτομα, γονείς και εκπαιδευτικούς που ως αποτέλεσμα ηθελημένης ή βίαιης μετανάστευσης ή άλλων κοινωνικών προβλημάτων αντιμετωπίζουν δύσκολες συνθήκες προσαρμογής.

Στόχοι του/της Κοινωνικού Λειτουργού είναι:

- Αποφυγή γκετοποίησης
- Αποφυγή φαινόμενου ρατσισμού και ξενοφοβίας
- Διευκόλυνση της προσαρμογής και ένταξης των αλλοφώνων παιδιών καθώς και την ενδυνάμωση τους
- Ένταξη των μεταναστών παιδιών στην τοπική κοινωνία
- Ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης
- Έρευνα από κοινωνική σκοπιά των συνθηκών και την επίπτωση της μετανάστευσης στην προσωπική και οικογενειακή ζωή των προσφύγων

5.3 Ανακεφαλαίωση:

Το κεφάλαιο αυτό, αποτελεί και το τελευταίο κεφάλαιο της μελέτης μας, όπου θέσαμε τις θέσεις και τις εισηγήσεις μας, για τον τρόπο εφαρμογής της διαπολιτισμικής αγωγής στην εκπαίδευση. Κάποιες από τις εισηγήσεις μας, εμπεριέχουν και τους προβληματισμούς μας.

Επίσης, θέσαμε και κάποια συμπεράσματα μας όσον αφορά την διαπολιτισμική αγωγή και γενικά το φαινόμενο της διαπολιτισμικότητας, και πως θα πρέπει να επηρεάζει την κοινωνία.

Στο τέλος, αναλύσαμε τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση, που είναι πολύ σημαντικός και μέσα στην εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει, όπως χαρακτηριστικά έχουμε πει, τον συνδετικό κρίκο, ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές/τριες, τους γονείς και το ευρύτερο περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- 1) Ανδρούσου Α., Διαπολιτισμική Διάσταση στην εκπαιδευτική πρακτική, Νήσος, Αθήνα 1996.
- 2) Ασημακοπούλου Ιωάννα, Μανόλης Μέντης, Η Ελλάδα ως χώρα μετανάστευσης- η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής αγωγής, πτυχιακή, Πάτρα 1993.
- 3) Γεωργόγιαννης Παντελής, Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία, Gutenberg, Αθήνα 1997.
- 4) Γκόβαρης Χρήστος, Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Ατραπός, Αθήνα 2001.
- 5) Γκόβαρης Χρήστος, Ρατσισμός και αντιρατσιστική εκπαίδευση. Ατραπός, Αθήνα 2001.
- 6) Ζωγράφου Ανδρέας, Διαπολιτισμική Αγωγή στην Ευρώπη και την Ελλάδα, τυπωθήτω Γιώργος Δαρδάνος, Αθήνα 2003.
- 7) Ζωγράφου Ανδρέας, Η εκπαιδευτική κατάσταση των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής αγωγής στην Ελλάδα, εκδόσεις ΤΕΙ Πάτρας, Πάτρα 1997.
- 8) Ζωνίου-Σιδέρη Αθηνά, Παύλος Χάραμης, Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση, Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1997.
- 9) Ιωαννίδου-Johnson Αμαλία, Προκατάληψη-ποιός εγώ, ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1998.
- 10) Κανακίδου-Παπαγιάννη, Διαπολιτισμική Αγωγή, ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1998.
- 11) Καλλίνικος Άλεξ, Ρατσισμός, τι είναι και πως παλεύεται, εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία, Αθήνα 1993.
- 12) Κριάρα Εμαννουήλ, Νέο Ελληνικό Λεξικό της Σύγχρονης Δημοτικής Γλώσσας, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε, Αθήνα 2003.
- 13) Marcus Banks, Εθνοτισμός- Ανθρωπολογικές Κατασκευές, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.

- 14) Μάρκου Γ., Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Ελληνική και διεθνής εμπειρία, ΚΕΔΑ, Αθήνα 1997.
- 15) Ματθαίου Δημήτρης, Συγκριτική σπουδή της εκπαίδευσης, Αθήνα 1997.
- 16) Μπαμπινιώτης Γιώργος, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας : με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων : ερμηνευτικό, ετυμολογικό, ορθογραφικό, συνωνύμων-αντιθέτων, κυρίων ονομάτων, επιστημονικών όρων, ακρωνυμίων, Αθήνα 2002.
- 17) Μπουζάκης Σήφης, Παντελής Γεωργόγιαννης, Παιδαγωγική Θεωρία και Πράξη, Σχολική ένταξη, Σμυρνιωτάκη, Αθήνα 1991.
- 18) Νικολάου Γιώργος, Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον-Βασικές Αρχές, ελληνικά γράμματα, Αθήνα 2005.
- 19) Παλαιολόγου Νεκταρία- Ευαγγέλου Οδυσσέας, Διαπολιτισμική Παιδαγωγική. Εκπαιδευτικές, Διδακτικές και Ψυχολογικές Προσεγγίσεις, Ατραπός, Αθήνα 2003.
- 20) Τσάρλς Ταίηλορ, Πολυπολιτισμικότητα, Πόλις, Αθήνα 1997.
- 21) James A. Banks, Εισαγωγή στην Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση, Παπαζήση, Αθήνα 2004.
- 22) Χρυσόχου Ξένια, Πολυπολιτισμική Πραγματικότητα, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία:

- 1) Callinikos Alex, The Fight against Racism, Λονδίνο 1992.
- 2) Cohen Abner, Introduction. The lesson of ethnicity, Tavistock Publications, London 1974.
- 3) Rowlands Allison-Ngoh-Tiong Tan, Social Work Around the world III, Globalization, Social Welfare and Social work, international Federation of Social Workers, Switzerland 2004.
- 4) Porscher L., The education of the children of migrants workers in Europe: interculturalism and the teacher training, Strasbourg 1981.

Ιστοσελίδες:

- 1) www.antigone.gr/listpage/educational_material/061215.doc, ανάκτηση: 12/10/07
- 2) www.bbc.co.uk/greek/, ανάκτηση: 22/10/07
- 3) www.ethnos.gr, ανάκτηση: 22/10/07
- 4) www.moec.gov.cy, ανάκτηση: 10/10/07
- 5) www.neolaia.eu, ανάκτηση: 10/10/07
- 6) www.nrcg.dl.mlsi.gov.cy, ανάκτηση: 10/10/07
- 7) www.ypepth.gr, ανάκτηση: 22/10/07
- 8) <http://el.wikipedia.org>, ανάκτηση: 25/10/07
- 9) <http://exandas.ert.gr>, ανάκτηση: 18/10/07
- 10) <http://mesokosmos.blogspot.com>, ανάκτηση: 1/11/07

Περιοδικά – Άρθρα:

- 1) «Επιβαλλόμενα μέτρα διαπολιτιστικής εκπαίδευσης στην Παιδεία», του Ανδρέα Παναγίδη, Εφημερίδα Πολίτης, Έτος 9, Κωδικός Άρθρου 754967, σελ. 114, 18/11/2007
- 2) «Διαπολιτισμική αγωγή και ο ρόλος του σχολείου-εκπαιδευτικών», της Χριστίνας Βαλανίδου, Εφημερίδα Πολίτης, Έτος 9, Κωδικός Άρθρου 756570, σελ. 108, 25/11/2007.
- 3) «Οικογένεια και σχολείο», Χρονιά 36^η, Αρ. 169, Συνεργατικό Ταμειυτήριο Δασκάλων Κύπρου ΛΤΔ, Γενάρης – Φλεβάρης 2004.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

ΟΙ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 1969 ΕΩΣ 1999

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Συνοπτικός τίτλος	1. Οι νόμοι αυτοί θα αναφέρονται ως οι περί της Δημοσίας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας του 1969 έως 1999.	10 του 1969 67 του 1978 53 του 1979 4 του 1985 100 του 1985 168 του 1986 65 του 1987 157 του 1987 162 του 1987 180 του 1987 245 του 1987
----------------------	--	---

76 του
1988
107 του
1988
234 του
1988
135 του
1991
251 του
1991
12 του
1992
50(I)
του
1992
78(I)
του
1992
80(I)
του
1992
81(I)
του
1992
116(I)
του
1992
46(I)

του
1993
8(I) του
1994
37(I)
του
1994
26(I)
του
1995
72(I)
του
1995
25(I)
του
1996
43(I)
του
1996
110(I)
του
1996
42(I)
του
1997
88(I)
του
1997

5(I) του
1998
23(I)
του
1998
46(I)
του
1998
57(I)
του
1998
79(I)
του
1998
12(I)
του
1999

Ερμηνεία 2. Εν τω παρόντι Νόμω εκτός εάν εκ του κειμένου προκύπτει διάφορος έννοια, "**ανωτέρα εκπαίδευσις**" περιλαμβάνει και την Παιδαγωγικήν Ακαδημίαν·
"**αρμοδία αρχή**", σημαίνει τον Υπουργόν ενεργούντα συνήθως δια του Γενικού Διευθυντού του Υπουργείου αυτού·
"**δημοσία εκπαιδευτική υπηρεσία**", σημαίνει την υπηρεσίαν την περιλαμβάνουσαν τας θέσεις επιθεωρητών, καθηγητών και διδασκάλων ως και οιασδήποτε άλλας θέσεις ήθελε καθορίσει το Υπουργικόν Συμβούλιον και "εκπαιδευτική υπηρεσία" θα ερμηνεύηται αναλόγως·
"**δημόσιον σχολείον**" σημαίνει σχολείον, την ευθύνη της

διοικήσεως και συντηρήσεως του οποίου φέρει η Δημοκρατία και το οποίον δεν διέπεται υπό ετέρου νόμου και περιλαμβάνει σχολείον κηρυχθέν δι' αποφάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου, δημοσιευομένης εις την επίσημον εφημερίδα της Δημοκρατίας, ως δημόσιον σχολείον διά τους σκοπούς του παρόντος Νόμου.

"**δάσκαλος**" σημαίνει τον εκπαιδευτικό λειτουργό ο οποίος N.65/87 υπηρετεί σε δημόσιο σχολείο δημοτικής εκπαίδευσης και περιλαμβάνει διευθυντή, βοηθό διευθυντή και νηπιαγωγό".

"**διδασκτικό προσωπικό**" σημαίνει τους δασκάλους και τους καθηγητές.

"έδρα" σημαίνει: N.4/85

(α) αναφορικώς με εκπαιδευτικούς λειτουργούς δημοσίων σχολείων μέσης εκπαιδεύσεως:

(i) την πόλιν μετά των προαστίων αυτής, ως ταύτα θα καθορίζονται από καιρού εις καιρόν υπό της αρμοδίας αρχής, ένθα ο εκπαιδευτικός λειτουργός έχει την μόνιμον κατοικίαν του· ή

(ii) την κοινότητα εις την οποίαν ο εκπαιδευτικός λειτουργός έχει την μόνιμον κατοικίαν του και εις την οποίαν λειτουργεί δημόσιον σχολείον μέσης εκπαιδεύσεως, ή οσάκις εις αυτήν δεν λειτουργεί δημόσιον σχολείον μέσης εκπαιδεύσεως, την πλησιεστέραν προς την μόνιμον κατοικίαν του πόλιν ή κοινότητα εις την οποίαν λειτουργεί δημόσιον σχολείον μέσης εκπαιδεύσεως.

(β) αναφορικώς με εκπαιδευτικούς λειτουργούς

δημοσίων σχολείων στοιχειώδους εκπαίδευσεως:

(i) την πόλιν μετά των προαστίων αυτής, ως ταύτα θα καθορίζονται από καιρού εις καιρόν υπό της αρμοδίας αρχής, ένθα ο εκπαιδευτικός λειτουργός έχει την μόνιμον κατοικίαν του· ή

(ii) την κοινότητα εις την οποίαν ο εκπαιδευτικός λειτουργός έχει την μόνιμον κατοικίαν του και εις την οποίαν λειτουργεί δημόσιον σχολείον στοιχειώδους εκπαίδευσεως, ή, οσάκις εις αυτήν δεν λειτουργεί δημόσιον σχολείον δημοτικής εκπαίδευσεως, την πλησιεστέραν προς την μόνιμον κατοικίαν του κοινότητα εις την οποίαν λειτουργεί δημόσιον σχολείον στοιχειώδους εκπαίδευσεως·

"εκπαιδευτικός λειτουργός" σημαίνει τον κατέχοντα θέσιν εν τη δημοσία εκπαιδευτική υπηρεσία·

"επιθεωρητής" σημαίνει τον εκπαιδευτικόν λειτουργόν τον ασκούντα υπηρεσίαν εποπτείας του προσωπικού και της λειτουργίας των δημοσίων σχολείων δημοτικής, μέσης και ανωτέρας εκπαίδευσεως ως και των μη δημοσίων σχολείων των υπαγομένων από απόψεως εποπτείας εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου και περιλαμβάνει γενικόν επιθεωρητήν·

"Επιτροπή" σημαίνει την Επιτροπήν Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας·

"θέσις" σημαίνει θέσιν εν τη δημοσία εκπαιδευτική υπηρεσία·

"καθηγητής" σημαίνει τον εκπαιδευτικόν λειτουργόν τον διοριζόμενον προς υπηρεσίαν εις δημόσιον σχολείον μέσης ή

ανωτέρας εκπαιδύσεως και περιλαμβάνει τεχνολόγον, εκπαιδευτήν, και βοηθόν εκπαιδευτήν, διευθυντήν και βοηθόν διευθυντήν·

"**καθορισμένος**" σημαίνει καθωρισμένος διά Κανονισμών ή διοικητικής πράξεως εκδιδόμενων υπό του Υπουργικού Συμβουλίου ή διά γενικών ή ειδικών οδηγιών διδομένων ή διαταγών εκδιδόμενων υπό του Υπουργικού Συμβουλίου και "καθορίζειν" ερμηνεύεται αναλόγως·

"**μέση εκπαίδευσις**" περιλαμβάνει την μέση γενική εκπαίδευσιν και την τεχνικήν εκπαίδευσιν·

"**μετάθεσις**" σημαίνει την αλλαγὴν του τόπου εργασίας ενός εκπαιδευτικού λειτουργού διά της μετατοπίσεως αυτού από του ενός δημοσίου σχολείου εντός έδρας εις έτερον εκτός έδρας ή αντιστρόφως, ή από ενός δημοσίου σχολείου εκτός έδρας εις έτερον εκτός έδρας· N.4/85

"**μετακίνησις**" σημαίνει την μετατόπισιν ενός εκπαιδευτικού λειτουργού εντός του αυτού τόπου εργασίας·

"**νόμος**" περιλαμβάνει πάσαν διάταξιν νομοθετικής φύσεως και τον προϋπολογισμόν·

"**συνδυσασμένες θέσεις**" σημαίνει δύο ή περισσότερες χωριστές θέσεις ή δύο ή περισσότερες τάξεις της ίδιας θέσης οι οποίες έχουν ενιαίο τον ανώτατο αριθμό θέσεων· N.65/87

"**σχολεῖον**" ή "**σχολή**" σημαίνει δημόσιον σχολεῖον·

"**σχολεῖο δημοτικής εκπαίδευσης**" περιλαμβάνει νηπιαγωγείο και σχολεῖο ειδικής εκπαίδευσης· N.65/87

"**τεχνική εκπαίδευσις**" περιλαμβάνει γεωργικήν και εν γένει

επαγγελματική εκπαίδευση

"τόπος εργασίας" σημαίνει την πόλιν μετά των προαστίων N.4/85 αυτής, ως ταύτα θα καθορίζονται από καιρού εις καιρόν υπό της αρμοδίας αρχής, ή την κοινότητα ένθα ο εκπαιδευτικός λειτουργός ασκεί τα καθήκοντά του κατά το μεγαλύτερον μέρος του χρόνου της απασχολήσεώς του.

"Υπουργός" και "Υπουργείον" σημαίνει τον Υπουργόν Παιδείας και το Υπουργείον Παιδείας και παν τμήμα αυτού αντιστοίχως.

Εφαρμογή
του
παρόντος
Νόμου

3. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου ο παρών Νόμος εφαρμόζεται επί απάντων των εκπαιδευτικών λειτουργών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Επιτροπή
Εκπαιδευτι
κής
Υπηρεσίας

4. (1) Συνιστάται Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας για N.65/87 άσκηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το άρθρο 5.

(2) Η Επιτροπή διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και N.78(I)/
απαρτίζεται από έναν Πρόεδρο και τέσσερα άλλα Μέλη. 98

(3) Η θητεία της Επιτροπής είναι εξαετής. N.79(I)/

(4) Κάθε μέλος της Επιτροπής απαραίτητα να - 98

(α) είναι πολίτης της Δημοκρατίας, ακεραίου χαρακτήρα και κατέχει τα προσόντα για εκλογή του ως μέλους της Βουλής των

Αντιπροσώπων·

(β) είναι κάτοχος πανεπιστημιακού διπλώματος ή τίτλου ή άλλου ισοδύναμου προσόντος ή έχει αποκτήσει μεγάλη πείρα σχετική με τη δημόσια υπηρεσία ή την εκπαίδευση·

(γ) μην έχει συμπληρώσει κατά την ημερομηνία διορισμού του το εξηκοστό έτος της ηλικίας του.

Νοείται ότι η ιδιότητα του μέλους της Επιτροπής είναι N.116(I) ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του Υπουργού ή του μέλους της /92 Βουλής των Αντιπροσώπων ή δημοτικού συμβουλίου ή της δημόσιας υπηρεσίας ή της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας ή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου ή σχολικής εφορείας.

(5) Κάθε μέλος της Επιτροπής μπορεί να υποβάλει οποτεδήποτε N.78(I)/ παραίτηση η οποία θα απευθύνεται στο Υπουργικό Συμβούλιο. 92

(6) Αν κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου ένα μέλος της Επιτροπής βρίσκεται με άδεια ή αδυνατεί λόγω απουσίας από την Κύπρο ή ασθένειας ή οποιουδήποτε άλλου λόγου να εκτελέσει τα καθήκοντά του ή να ασκήσει τις αρμοδιότητές του ως μέλους της Επιτροπής σύμφωνα με το Νόμο αυτό, το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να διορίσει οποιοδήποτε πρόσωπο, το οποίο κατέχει τα προσόντα για να είναι μέλος της Επιτροπής ως προσωρινό μέλος για τη χρονική περίοδο που το μέλος βρίσκεται με άδεια ή σε ανικατότητα όπως προαναφέρθηκε.

(7) Τα μέλη της Επιτροπής δεν μπορούν να απολυθούν παρά μόνο για τους λόγους και με τον τρόπο που απολύονται οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Αρμοδιότητ **5.** (1) Πλήν των περιπτώσεων περί των οποίων γίνεται ειδική

Επιτροπής της πρόνοια εν τω παρόντι ή εν οιοδήποτε ετέρω νόμω ως προς οιοδήποτε θέμα εκτιθέμενον εν τω παρόντι άρθρω και τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου ή οιοδήποτε ετέρου εκάστοτε εν ισχύι νόμου αποτελεί αρμοδιότητα της Επιτροπής ο διορισμός, τοποθέτησις μετά τούτον, επικύρωσις διορισμού, κατάταξις, μονιμοποίησις,

προαγωγή, μετάθεσις, απόσπασις, παραχώρησις υπηρεσιών και N.43(I)/
αφυπηρέτησις εκπαιδευτικών λειτουργών και η επ' αυτών 96
άσκησις πειθαρχικού ελέγχου, περιλαμβανομένης της
απολύσεως ή της απαλλαγής από των καθηκόντων αυτών.

(2) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου νόμου N.12/92
εκάστοτε σε ισχύ, αποτελεί αρμοδιότητα της Επιτροπής και η
πρόσληψη έκτακτων εκπαιδευτικών λειτουργών.

Απολαβαί 6. Η αντιμισθία του Προέδρου και εκάστου μέλους της N.168/8
Επιτροπής θέλει ορισθή δια νόμου και δεν δύναται να 6
μεταβληθή δυσμενώς δια τον Πρόεδρον ή το μέλος μετά τον
διορισμόν αυτόν.

Φύσις 7. Ο Πρόεδρος και τα λοιπά μέλη υπηρετούσιν επί πλήρει
υπηρεσίας απασχολήσει και υπόκεινται εις το δια τους δημοσίους
υπαλλήλους εκάστοτε οριζόμενον υπό του Υπουργικού
Συμβουλίου ωράριον εργασίας.

Συνεδριάσε 8. (1) Ο πρόεδρος της Επιτροπής προΐσταται ταύτης και του
ις Γραφείου αυτής, συγκαλεί τας συνεδριάσεις της Επιτροπής,
Επιτροπής προεδρεύει τούτων, καταρτίζει την ημερησίαν διάταξιν των
συνεδριάσεων, υπογράφει τα πρακτικά και πάσαν σημαντικήν
αλληλογραφίαν ή έγγραφο και μεριμνά όπως πάσα απόφασις

της Επιτροπής εκτελείται δεόντως.

(2) Εάν ο Πρόεδρος της Επιτροπής αδυνατή να παραστή εις οιανδήποτε συνεδρίασιν και προεδρεύση ταύτης, τα παρόντα μέλη εκλέγουσιν εν εξ αυτών όπως προεδρεύση κατ' αυτήν.

(3) Προς άσκησιν των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ο Πρόεδρος της Επιτροπής και δύο έτερα μέλη παρόντα καθ' οιανδήποτε συνεδρίασιν, ή εάν ο Πρόεδρος δεν είναι παρών, τέσσερα παρόντα μέλη αποτελούσιν απαρτίαν. Ουδεμία απόφασις είναι έγκυρος εκτός εάν ληφθή, δια τριών ψήφων.

(4) Τηρούνται πρακτικά των εργασιών εκάστης συνεδριάσεως εις τα οποία καταχωρίζονται εν περιλήψει τα της συνεδριάσεως. Παν μέλος παρόν κατά την συνεδρίασιν δύναται να ζητήση όπως αι απόψεις του, αι οποίαι είναι ουσιώδεις ως προς απόφασίν τινα, καταχωρηθώσιν εις τα πρακτικά.

(5) Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, η Επιτροπή δύναται να ρυθμίση την εσωτερικήν αυτής λειτουργίαν.

Προνόμια **9.** Τα πρακτικά οιασδήποτε συνεδριάσεως ή άλλων εργασιών Πρακτικών, της Επιτροπής και πάσα έκθεσις, δήλωσις, κοινοποίησης ή κ.λ.π. άλλο έγγραφον λαμβανόμενον υπό της Επιτροπής εν τη ασκήσει των δυνάμει του παρόντος Νόμου αρμοδιοτήτων αυτής είναι προνομιούχα και δεν προσάγονται εις οιανδήποτε νομικήν διαδικασίαν, εκτός εάν ο Πρόεδρος της Επιτροπής πιστοποιήση τη συμβουλή του Γενικού Εισαγγελέως της Δημοκρατίας, ότι η τοιαύτη προσαγωγή δεν αντιτίθεται εις το δημόσιον συμφέρον ή εάν το Δικαστήριο ζητήση να λάβη γνώσιν τούτων.

Κενωθείσα **10.** (1) Όταν ο Πρόεδρος ή έτερον μέλος της Επιτροπής παύση

θέσις να κατέχη τα διά την θέσιν αυτού απαιτούμενα προσόντα ή απουσιάζη αδικαιολογήτως εκ τριών συνεχών συνεδριάσεων της Επιτροπής, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τερματίζει τον διορισμόν αυτού και προβαίνει εις νέον διορισμόν δια το υπόλοιπον χρονικόν διάστημα της θητείας της Επιτροπής.

(2) Εν περιπτώσει τερματισμού του διορισμού του Προέδρου ή ετέρου μέλους της Επιτροπής είτε δυνάμει του εδαφίου (1) του παρόντος άρθρου είτε δυνάμει του εδαφίου (7) του άρθρου 4, ή εν περιπτώσει καθ' ήν η θέσις εν τη Επιτροπή κενούται εξ οιασδήποτε λόγου, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προβαίνει εις νέον διορισμόν δια το υπόλοιπον χρονικόν διάστημα της θητείας της Επιτροπής.

(3) Η εγκυρότης οιασδήποτε πράξεως ή εργασίας της Επιτροπής, δεν επηρεάζεται λόγω υπάρξεως κενής θέσεως εν αυτή εφ' όσον ο αριθμός των μελών δεν είναι ολιγώτερος των τριών.

Γραφείον **11.** (1) Η Επιτροπή έχει ίδιον Γραφείον.

της
Επιτροπής

(2) Εις το Γραφείον της Επιτροπής τοποθετείται εκ του εναλλαξιμού προσωπικού αριθμός δημοσίων υπαλλήλων όσος ήθελεν αποφασισθή υπό του Υπουργικού Συμβουλίου, εκ των οποίων εις ενεργείως Γραμματεύς.

(3) Ο Γραμματεύς είναι υπεύθυνος διά το Γραφείον της Επιτροπής, συμφώνως δε προς οιασδήποτε οδηγίας αι οποίαι δυνατόν να δοθώσιν εις αυτόν υπό του Προέδρου, παρίσταται εις τας συνεδριάσεις αυτής και τηρεί τα πρακτικά αυτών.

Ο Γραμματέυς διαβιβάζει απάσας τας αποφάσεις της Επιτροπής εις πάσαν ενδιαφερομένην αρχήν ή πρόσωπον, τηρεί την αλληλογραφίαν και τα αρχεία της Επιτροπής, και θέτει ταύτα εις την διάθεσιν παντός μέλους, εάν απαιτηθή υπ' αυτού προς εκτέλεσιν των καθηκόντων του.

Υποχρέωσι 12. (1) Ο Πρόεδρος και έκαστον μέλος της Επιτροπής θεωρεί και χειρίζεται ως απόρρητον παν ζήτημα εγερθέν ή συζητηθέν προς καθ' οιανδήποτε συνεδρίασιν ή άλλην εργασίαν της Επιτροπής εχεμύθειαν ή και πάσαν πληροφορίαν, έγγραφον ή προφορική, περιελθούσαν εις γνώσιν αυτών εν τη εκτελέσει των καθηκόντων των και δεν αποκαλύπτει ή μεταδίδει οιονδήποτε τοιούτο ζήτημα ή πληροφορίαν άνευ της συγκαταθέσεως της Επιτροπής διδομένης εγγράφως υπό του Προέδρου αυτής ει μή μόνον διά την δέουσαν εκτέλεσιν των καθηκόντων αυτών.

(2) Ο Πρόεδρος ή έτερον μέλος της Επιτροπής το οποίον ενεργεί κατά παράβασιν των διατάξεων του εδαφίου (1) ή παραλείπει να συμμορφωθή προς ταύτας είναι ένοχον αδικήματος και υπόκειται εις φυλάκισιν μη υπερβαίνουσιν τα δύο έτη ή εις πρόστιμον μη υπερβαίνον τας διακοσίας λίρας ή και εις αμφοτέρας τας ποινάς ταύτας.

Προστασία 13. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου ούτε ο των μελών Πρόεδρος ούτε έτερον μέλος της Επιτροπής υπέχει ευθύνην δι' οιτιδήποτε λεχθέν ή πραχθέν ή παραλειφθέν εν τη καλή τη πίστει εκτελέσει των καθηκόντων αυτού.

Πρωτοβουλ 14. Η Επιτροπή δεν προβαίνει εις την πλήρωσιν οιασδήποτε ία προς θέσεως ή εις την αφυπηρέτησιν οιουδήποτε εκπαιδευτικού

ενέργειαν λειτουργού προ του ορίου αφυπηρετήσεως αυτού ή εις την λήψιν πειθαρχικών μέτρων καθ' οιουδήποτε εκπαιδευτικού λειτουργού ειμή μόνον επί τη λήψει εγγράφου προς τούτο προτάσεως παρά της αρμοδίας αρχής.

Υποχρέωσι 15. Η επιτροπή δύναται να απαιτήσει μέσω της αρμοδίας αρχής ς παρ' οιουδήποτε εκπαιδευτικού λειτουργού όπως προσέλθη και εκπαιδευτικ δώση μαρτυρίαν ενώπιον αυτής ή παράσχη οιανδήποτε ων πληροφορίαν ή βοηθήση την Επιτροπήν ως προς οιονδήποτε λειτουργών ζήτημα το οποίον η Επιτροπή έχει να εξετάση εν τη ασκήσει όπως των αρμοδιοτήτων αυτής, δύναται δε να απαιτήσει την παρέχωσιν προσαγωγήν οιωνδήποτε επισήμων εγγράφων αφορώντων εις πληροφορί παν τοιούτο ζήτημα. ας, κ.λπ.

Διάθεσις 16. Πας εκπαιδευτικός λειτουργός υποβάλλων οιονδήποτε εγγράφων ζήτημα προς κρίσιν υπό της Επιτροπής φροντίζει όπως άπαντα τα σχετικά τεκμήρια και έγγραφα τίθενται εις την διάθεσιν της Επιτροπής.

Παράληψις 17. Πας εκπαιδευτικός λειτουργός ο οποίος άνευ δικαιολογίας προς παραλείπει να εμφανισθή ενώπιον της Επιτροπής όταν κληθή συμμόρφω νομίμως προς τούτο ή παραλείπει να συμμορφωθή προς ση οιασδήποτε οδηγίας νομίμως και δεόντως διδομένας υπό της προς Επιτροπής είναι ένοχος πειθαρχικού αδικήματος η δε Επιτροπή παράκλησιν δύναται αυτεπαγγέλτως να προβή εις πειθαρχικήν δίωξιν αυτού. της Επιτροπής

Ετησία 18. Ο πρόεδρος της Επιτροπής υποβάλλει προς τον Υπουργόν,

έκθεσις ουχί αργότερον της 31ης Μαρτίου εκάστου έτους, έκθεσιν επί των εργασιών της Επιτροπής κατά το προηγούμενον έτος προς πληροφορίαν του Υπουργικού Συμβουλίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ:

ΠΟΛΙΤΗΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Επιβαλλόμενα μέτρα διαπολιτιστικής εκπαίδευσης στην Παιδεία:

Σε δύο προηγούμενα άρθρα μας αναφερθήκαμε στην έννοια της πολυπολιτισμικότητας και της σύγχρονης πολιτότητας και τον πολύ σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η διαπολιτισμική εκπαίδευση στη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία μας. Στο σημερινό άρθρο μας, θα επιχειρήσουμε να καταθέσουμε κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις, που, κατά τη γνώμη μας, επιβάλλεται να υιοθετηθούν και υλοποιηθούν από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, για να μπορέσει και το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα να προωθήσει αποτελεσματικά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Ευελπιστούμε ότι οι προτάσεις μας αυτές, θα ληφθούν υπόψη από τους αρμοδίους στην επιχειρούμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Η κυπριακή εκπαίδευση μπορεί και πρέπει να επεκτείνει και να ενισχύσει τα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αυτό επιβάλλουν οι κοινωνικοοικονομικές και πληθυσμιακές καταστάσεις που επικρατούν στην Κύπρο. Αυτό υπαγορεύει η πολιτική επιθυμία όλων για επανένωση του νησιού. Αυτό επιτάσσει η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου σε όλες τις μορφές του. Αυτό επιβάλλει η σημερινή, ανοικτή πια, πολυπολιτισμική κοινωνία της Κύπρου. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου έχει, βέβαια, εφαρμόσει ίσαμε σήμερα αρκετά μέτρα, για να προωθήσει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση: Εφάρμοσε πιλοτικά προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ορισμένα σχολεία, έχει εντάξει στα επιμορφωτικά προγράμματα των εκπαιδευτικών θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, έχει διοργανώσει επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας, προσφέρει μαθήματα Ελληνικής σε αλλόγλωσσους μαθητές και ενήλικες καθώς και μαθήματα Τουρκικής σε μαθητές και ενήλικες, προσφέρει μαθήματα Ελληνικής σε ομογενείς και προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς

τους, εκπαιδεύει ομογενείς, που διδάσκουν στη χώρα τους την Ελληνική Γλώσσα, έχει καθιερώσει τις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας, ενισχύει εκπαιδευτικά και οικονομικά τις θρησκευτικές ομάδες, έχει καθιερώσει ως στόχο της φετινής σχολικής χρονιάς το διαπολιτισμικό διάλογο και, τέλος, στηρίζει τους Τουρκοκύπριους μαθητές με ποικίλους τρόπους.

Ωστόσο, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, πέρα από τα έως τα τώρα εφαρμοζόμενα μέτρα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, οφείλει να εφαρμόσει και άλλα συγκεκριμένα μέτρα και πρακτικές, για να μπορέσει να ανταποκριθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά στα πολυπολιτισμικά αιτήματα και τις προκλήσεις του καιρού και του τόπου. Τέτοια μέτρα έχουμε την άποψη ότι αποτελούν και τα πιο κάτω :

1. Να αναθεωρηθούν και να διαφοροποιηθούν τα αναλυτικά προγράμματα, ιδιαίτερα σε ορισμένα μαθήματα, όπως Ιστορία, Γλώσσα, Γεωγραφία, Λογοτεχνία, κ.α.
2. Να ετοιμαστούν νέα εγχειρίδια, ιδιαίτερα για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας σε αλλογλώσσους, της Ιστορίας και άλλων μαθημάτων
3. Να ετοιμαστεί επιπρόσθετο σχετικό εποπτικό και διδακτικό υλικό ηλεκτρονικής και έντυπης μορφής.
4. Να εισαχθεί στα σχολεία η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των αλλόγλωσσων μαθητών.
5. Να συστηματοποιηθεί η διδασκαλία των ξένων γλωσσών.
6. Να επεκταθούν οι ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας.

7. Να επιμορφωθούν σωστά οι εκπαιδευτικοί, τόσο σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, όσο και ιδιαίτερα στο χειρισμό θεμάτων πολυπολιτισμικότητας και καλλιέργειας των αναγκαίων στάσεων και αξιών.

8. Να εφαρμοστούν νέες διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι, που θα προάγουν τη δημιουργικότητα, αυτονομία, συνεργατικότητα και τα άλλα στοιχεία της ενεργητικής και βιωματικής μάθησης.

9. Να αποκεντρωθεί το εκπαιδευτικό σύστημα και να αυτονομηθεί η σχολική μονάδα, ώστε να μπορεί αυτόνομα να οργανώνει εκδηλώσεις, που να ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού.

10. Να εφαρμοστεί σωστά και να επεκταθεί το Ολοήμερο Σχολείο, τόσο στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας, όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

11. Να οργανώνονται, τόσο στο σχολείο, όσο και στις κοινότητες εκδηλώσεις και δραστηριότητες, που θα προάγουν και θα στηρίζουν την πολιτισμική ετερότητα.

12. Να βαθύνει και να επεκταθεί η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση με τη διεύρυνση των προγραμμάτων συνεργασίας και ανταλλαγών με σχολεία των χωρών της Ε.Ε.

13. Να καταβληθεί κάθε προσπάθεια να εφαρμοστεί από όλα τα σχολεία ο στόχος της φετινής σχολικής χρονιάς για διαπολιτισμικό διάλογο, με τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

14. Να διευρυνθούν οι επαφές και να αυξηθεί η συνεργασία όλων των Κοινοτήτων της Κύπρου και των Εκπαιδευτικών τους Οργανώσεων, με την οργάνωση κοινών εκδηλώσεων, τόσο στο επίπεδο των εκπαιδευτικών, όσο και στο επίπεδο των μαθητών και των σχολικών μονάδων.

Η πολυπολιτισμική κοινωνία είναι πια γεγονός και δεν μπορούμε ούτε να κλείνουμε τα μάτια ούτε να της γυρίσουμε την πλάτη. Οφείλουμε να τη ζήσουμε και να χειριστούμε όσο πιο επιδέξια μπορούμε τα προβλήματα που δημιουργούνται. Από πλευράς της εκπαίδευσης, η εφαρμογή σωστά και προγραμματισμένα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι πια το μεγάλο πρέπει. Ωστόσο, η εκπαίδευση και το σχολείο, οποιαδήποτε διαπολιτισμική πολιτική κι αν εφαρμόσει, δεν μπορεί από μόνο του να ανταποκριθεί στην πολυπολιτισμικότητα. Απαιτείται και η συστράτευση όλων των άλλων κοινωνικών θεσμών και δυνάμεων, αν πρόκειται να μετασηματίσουμε την κοινωνία μας και να την κάνουμε πιο ανεκτική, πιο δημοκρατική, πιο δίκαιη και πιο ανθρώπινη. Η πολυπολιτισμικότητα της εποχής μας και η διαπολιτισμική προσέγγιση των πραγμάτων, βέβαια, δε σημαίνει με κανένα τρόπο αναίρεση ή στρέβλωση της εθνικής ιδιοπροσωπίας, της γλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας ή πλαστογράφιση και παραχάραξη της Ιστορίας μας και του ελληνικού πολιτισμού μας. Γιατί είναι με αυτόν τον πλούτο, με αυτό το παρελθόν και με αυτήν την πολιτιστική παράδοση, που μπορούμε και επιβιώνουμε. Είναι με αυτόν τον πλούτο που μπορούμε να συνεργαζόμαστε και να ανταγωνιζόμαστε με ασφάλεια στον ευρωπαϊκό στίβο, χωρίς τον κίνδυνο συγχώνευσης ή αφανισμού μας. Είναι, τέλος, με τα θετικά και δυναμογόνα στοιχεία του πολιτισμού μας, συντεθειμένα και συνταιριασμένα με τα παρόμοια πολιτιστικά στοιχεία όλων των άλλων κοινοτήτων του νησιού και όλων των άλλων λαών της Ευρώπης και των λοιπών εθνών, που μπορούμε να διαμορφώσουμε για όλους τούς εδώ κατοίκους, αλλά και τους λαούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κόσμου ολάκερου, έναν κοινό Πολιτισμό των Πολιτισμών.

Ο Ανδρέας Παναγίδης είναι Πρόεδρος του Εκπαιδευτικού Μεταρρυθμιστικού Ομίλου Κύπρου, Αντιπρόεδρος του ΚΟΤ, πρώην Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης και Σύμβουλος του ΥΠΠ.

Του Ανδρέα Παναγίδη

Κωδικός άρθρου: 754947

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ: ΠΟΛΙΤΗΣ - 18/11/2007, Έτος:9, Σελίδα: 114, Φύλλο:3130

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ:

ΠΟΛΙΤΗΣ –ΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Διαπολιτισμική αγωγή και ο ρόλος του σχολείου-εκπαιδευτικών:

Η ανακοίνωση αποτελεσμάτων της έρευνας για τις κοινωνικές συμπεριφορές του Κυπρίου, ανάμεσα στις διαπιστώσεις αναφέρεται το πρόβλημα των συμπεριφορών ξενοφοβίας και μηδενικής ανεκτικότητας. Που δεν είναι πρόβλημα της κυπριακής κοινωνίας μόνο, αλλά και πολλών άλλων σύγχρονων κοινωνιών. Και αποδεικνύεται ότι ο πολίτης δεν είναι "έτοιμος", ψυχοκοινωνικά, να αποδεχθεί τις ριζικές αλλαγές στη σύνθεση της κοινωνίας που ζει-που έμαθε από "μικρό παιδί". Ο φόβος της αλλαγής που φέρνει η κινητικότητα εργαζομένων και μεταναστών μεταφράζεται σε συμπεριφορές κρυφού ή φανερού ρατσισμού και ξενοφοβίας. Η πολυπολιτισμικότητα είναι ήδη μια πραγματικότητα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Δεν είναι τυχαία η ανάπτυξη μαζί με τις οικονομικές πολιτικές της ΕΕ και των πολιτικών για την διαπολιτισμικότητα, την πολιτειότητα, την κοινωνική ένταξη των ομάδων που μειονεκτούν -ξένων εργατών και μεταναστών. Το 2008 έχει ανακηρυχθεί σε έτος διαπολιτισμικού διαλόγου, με στόχο να αγκαλιάσει σχολεία, τοπικές αρχές, ΜΜΕ, ομάδες ενεργών πολιτών σε όλα τα πεδία. Το σχολείο, προφανώς, δεν είναι ο μόνος "χώρος-τόπος" που έχει ρόλο στην προώθηση της διαπολιτισμικής αγωγής, αφού όλα λειτουργούν αλληλένδετα και αλληλοεπηρεάζουν -η οικογένεια/γονείς, τα ΜΜΕ, οι οργανωμένοι φορείς και οι πολιτικές σε κρατικό και μη επίπεδο. Ωστόσο το σχολείο με όλους τους συντελεστές και πρωταγωνιστές τους διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαπολιτισμική αγωγή: Μέσα από τα προσφερόμενα προγράμματα μαθημάτων, και ιδιαίτερα μέσα από τις παράλληλες δραστηριότητες του και τις συμπεριφορές της διοίκησης, των εκπαιδευτικών, των μαθητών-που όλα συνθέτουν και συναποτελούν το σχολικό συγκείμενο, γίνεται χώρος για συστηματική ανάληψη

δράσεων εφαρμογής της διαπολιτισμικής αγωγής. Στο πλαίσιο αυτό λειτουργούν πολλές παράμετροι που επηρεάζουν την επιτυχή ή όχι προώθηση και εφαρμογή της σχετικής προσπάθειας και πολιτικής και αφορούν ζητήματα όπως και τα πιο κάτω:

1. Η συμπεριφορά-στάση των εκπαιδευτικών -εντός και εκτός σχολείου- συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση της σχολικής κουλτούρας και των προτύπων που προβάλλονται. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι συμπεριφορές αυτές εξαρτώνται από την ίδια την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού και το παιδαγωγικό-κοινωνικό πλαίσιο ανάλυσης που έχει ως πολίτης. Ο "δάσκαλος" είναι ο κοινωνός των σκοπών και στόχων της διαπολιτισμικής αγωγής. Και θα πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένος διαμεσολαβητής για να ξεπεραστούν κοινωνικές προκαταλήψεις, φοβίες, φανατισμοί που καλλιεργούν τη μισαλλοδοξία και τη ξενοφοβία -και τη φοβία για το κάθε διαφορετικό από το "συνηθισμένο-συμβατικό".

2. Η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στα ζητήματα διαπολιτισμικής αγωγής και η οργανωμένη ένταξη της πολιτικής αυτής στα προγράμματα του σχολείου μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της διακηρυγμένης πολιτικής και στόχου του Υπ.Π.Π. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για προώθηση της αγωγής της διαπολιτισμικότητας είναι εξαιρετικά σημαντική πολιτική και δράση, οριζόντιου χαρακτήρα, και αφορά όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

3. Η επιμόρφωση των επιθεωρητών που είναι επιφορτισμένοι, ανάμεσα σε άλλα, να στηρίζουν και να καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς, αλλά και να προτείνουν βελτιώσεις στα διδακτικά προγράμματα και μεθόδους διδασκαλίας, αποτελεί σημαντική παράμετρο στην επιτυχία των όποιων εκπαιδευτικών πολιτικών. Οι τυχόν ελλείψεις στο δικό τους επίπεδο προσόντων, επιμόρφωσης, κατάρτισης, καθώς και οι τυχόν ελλείψεις των επιμορφωτών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

έχουν άμεση επίπτωση και στην εφαρμογή-προώθηση της πολιτικής της διαπολιτισμικής αγωγής.

4. Η δραστηριότητα της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ιδιαίτερα για την διαπολιτισμική αγωγή, είναι ευαίσθητη γιατί επιδιώκει να αναδομήσει το profil του δασκάλου και να τον κάνει ευέλικτο, αλλά και με κριτική σκέψη και διδακτικές πρωτοβουλίες. Ανάμεσα σε άλλα θα πρέπει το πρόγραμμα επιμόρφωσης να του προσφέρει ψυχοκοινωνική υποστήριξη, να είναι εμπλουτισμένο με δράσεις που να αναπτύσσονται με παράλληλα βιοματικά εργαστήρια. Στις επιμορφωτικές δραστηριότητες θα πρέπει να εμπλέκονται οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και όλων των διευθυντικών θέσεων, καθώς και επιθεωρητές/ στελέχη Υπ.Π.Π. αρμόδια για την επεξεργασία/προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής.

5. Το σχολείο/σχολική μονάδα μπορεί να αποτελέσει το χώρο προσφοράς της κατάλληλης επιμόρφωσης, με τους διευθυντές και παιδαγωγικούς συμβούλους να αναλαμβάνουν σημαντικό ρόλο: Η επιμόρφωση και στήριξη των εκπαιδευτικών στην προώθηση της συγκεκριμένης πολιτικής στο επίπεδο του κάθε συγκεκριμένου σχολείου -χώρου αποτελεί θεμέλιο λίθο στην εφαρμογή εκπαιδευτικών πολιτικών που προωθούν το στόχο της διαπολιτισμικής αγωγής και διαλόγου. Ταχύρρυθμα σεμινάρια για όλους τους εκπαιδευτικούς, προγράμματα ενδοσχολικής επιμόρφωσης, σεμινάρια ταχύρρυθμης επιμόρφωση των ίδιων των επιθεωρητών. Αλλά και ενημερώσεις-εκδηλώσεις με πρωταγωνιστές τους ίδιους μαθητές και τις οργανώσεις τους εντός και εκτός σχολείου, καθώς και συνεργασία και δράση με γονείς και τις οργανώσεις τους.

6. Για να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες οι εκπαιδευτικοί -και όλοι οι εμπλεκόμενοι στη διαδικασία- αλλά και για να προωθηθεί η διαπολιτισμική αγωγή στο περιβάλλον του σχολείου και της τάξης, χρειάζονται εκτός από την επιμόρφωση, κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό-

ιδιαίτερα οι προσπάθειες φιλολόγων και εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας-προδημοτικής για να διδάξουν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη γλώσσα.

7. Η προώθηση και εφαρμογή συστηματικής διαπολιτισμικής αγωγής στο σχολείο απαιτεί την αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων τόσο στη δομή τους, όσο και στο περιεχόμενό τους, με υιοθέτηση της οριζόντιας διαθεματικής προσέγγισης. Όλα τα γνωστικά αντικείμενα μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία προώθησης αυτής της αγωγής: Η εκμάθηση ξένων γλωσσών, η προβολή και η γνωριμία των παγκόσμιων επιτευγμάτων της ανθρώπινης δημιουργίας και διανόησης και πολιτισμού, η εξοικείωση με την ιστορία και πολιτισμό άλλων λαών και περιοχών του κόσμου, μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα, από τα μαθηματικά μέχρι τα θρησκευτικά, τις επιστήμες, τις τέχνες, την ιστορία, είναι δυνατό να προωθηθούν οι αξίες της αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού ανάμεσα στις διάφορες κουλτούρες και λαούς.

8. Η ένταξη παιδιών αλλοδαπών/μεταναστών στο σχολείο στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση-και ιδιαίτερα η εκμάθηση της γλώσσας του σχολείου που φοιτούν και της κοινωνίας που ζουν, αποτελεί σημαντική παράμετρο στην προώθηση του στόχου της διαπολιτισμικής αγωγής και διαλόγου. Η εκπαιδευτική πολιτική για τάξεις υποδοχής, για ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας, για προσφορά μαθημάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες, υποβοηθούν την ανάπτυξη θετικών στάσεων προς αυτή την κατεύθυνση.

Της Χριστίνας Βαλανίδου

Κωδικός άρθρου: 756570

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ: ΠΟΛΙΤΗΣ - 25/11/2007, Έτος:9 Σελίδα: 108, Φύλλο: 3137
